

Η ΝΙΑΟΥΣΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ
ΤΕΥΧΟΣ 1 - ΔΡΑΧ. 50

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ
1977

Καλλυντικά «ΛΕΥΤΕΡΗΣ»

AVON — EVELYN

BIOLIFE — GOVENNA D'OR

COSTA BRAVA

ARAMIS — BRUT

DIESSIN — GOLD APPOW

RODOLPHE

GIVENCHY III

ΔΗΜΑΡΧΙΑΣ 14 ΤΗΛ. 27189

Ἡ πολύτιμη πεῖρα πολλῶν ΕΤΩΝ

Διαλέγουμε γιὰ σᾶς τὰ καλύτερα

Βιβλία, Διακοσμητικά

Παίχνίδια

ΜΑΡΝΕΡΗΣ

Ἀντιπρόσωπος

«ΦΙΛΙΠΣ» - «ΜΕΒΕΑ»

ΕΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

Τηλέφ. 22.364

“ΝΙΑΟΥΣΤΑ”

ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Έτος Α' — Φύλλο Ιο — ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1977

ΣΤΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Όδ. Ντινόπουλος, Έλ. Μήτσαλα, Ίωάν. Καρατσιώλης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΑΗΣ: Ε.Α. Κιάος

Χρ. Περδικάρη 3, — Τηλ. 27.093 — ΝΑΟΥΣΑ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: Γεώργ. Γκέσιος

Βασ. Κων/νου 32 — Τηλ. 28.646

ΜΑΚΕΤΤΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΤ: Γ. Μπαδόλα

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: «Βιβλιοτυπωτική»

Περ. Ζέγγος — Δημ. Δρανίτσας και Σία Ο.Ε.

Άντ. Καμάρα 3 Τηλ. 260.140 — Θεσσαλονίκη

Περιεχόμενα

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

ΣΤ. ΔΑΔΗΣ: Έδω Επαρχία 4

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

ΙΩΑΝ. ΠΑΠΑΔΡΙΑΝΟΥ: Οί Ναουσαίοι μετά την

Επανάσταση 5

Α. ΒΑΡΔΑΓΙΑΝΝΙΔΟΥ: Τσιάνης Καρατάσιος 6

ΝΙΚ. ΠΙΤΤΑΚΗΣ: «Νάουσα» 7

ΕΜ. ΒΑΣΣΑΜΙΔΗΣ: Ό Πολιορκητός της Νάουσας .. 8

ΣΤ. ΔΑΔΗΣ: Ή μάχη της Χοντροσούγλας 11

ΡΕΠΟΡΤΑΖ

ΒΑΣ. ΣΤΑΝΙΟΥ: Ό κ. Τσάτσος στο Όλοκαύτωμα 13

ΕΡΕΥΝΕΣ

ΣΤ. ΔΑΔΗΣ: Λίτσα Ίφραντίδου 14

ΟΔ. ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΣ: Τά 50 χρόνια της Δενδροκομίας 15

ΕΛ. ΜΗΤΣΑΛΑ: Ό Ναουσαϊκός τούτος 16

Γ. ΜΠΟΤΤΑΡΗΣ: Τά κρασιά και ή σημασία τους .. 19

ΓΕΩΡΓΙΚΑ

Ειδήσεις με αριθμούς — Σχέδια φυτεύσεως 21

Ό χρωματισμός των καρπών 22

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΝΙΚ. ΣΠΑΡΤΗΣ: Τότι κι τώρα 23

ΔΙΑΦΟΡΑ

Τεχνικές Σχολές — Τό Δημοτικό μας Θέατρο 24

Γνωριμία με τη Νάουσα 26

Ναουσαϊκή κουζίνα 27

Ό Σύλλογος Αποφοιτών 28

Παιδαγωγικά παραμύθια 30

Ναουσαϊκό σταυρόλεξο 31

Ανέκδοτα — Γνωμικά 32

Γιά νά γνωρίσουμε την περιοχή μας 33

Βιβλιοκρισία : Με άφορμή την πρόσφατη Έκδοση της

ποιητικής συλλογής του Δημ. Μπαίτση 34

ΝΙΑΟΥΣΤΑ

Τό πρώτο τεύχος Έφτασε
σέ σένα αναγνώστη,
πού άγαπάς τη Νιάουστα
της χώρας τόν έξώστη.
Άπόφοιτοι τό φρόντισαν
μέ κόπο, μέ μεράκι,
για συντροφιά σου τό πρωΐ,
τό γιόμα, τό βραδάκι.

ΣΤ. ΔΑΔΗΣ

Άγαπητοί φίλοι,

Μετά την έπιτυχία και την γενική άπήχησι
πού είχε ή ανάπτυξη από τόν Σύλλογό μας της
«Ίστορίας της Ναούσης» του Στουγιαννάκη, προ-
χωρούμε στην περιοδική έκδοση της «Νιάουστας».

Τό τόλμημα ίσως ξαφνιάσει πολλούς. Σας βε-
βαιούμε όμως ότι ή ιδέα μις έκδόσεως, κυφοροϋ-
σε από μήνες τώρα στο διοικητικό συμβούλιο. Γνω-
ρίζουμε τά προβλήματα, τά έξοδα και τις «παγί-
δες» μις έκδοσης. Πιστεύουμε όμως ότι θα τά
ξεπεράσουμε.

Φίλοι μας,

Είμαστε ένας από τούς δεκάδες έκπολιτιστι-
κούς, μορφωτικούς και άθλητικούς συλλόγους της
Ναούσης. Αποτελούμε ένα μικρό λιθαράκι στο
έκπολιτιστικό οικοδόμημα. Φτάσαμε στην έκδοση
της «Νιάουστας» γιατί κυρίως πιστεύουμε ότι,
ό,τι κι αν μείνει ΓΡΑΦΤΟ είναι κέρδος. Και ί-
σως ακόμη παρακινήσουμε μερικούς νά γράψουν.
Γιατί νά τό κρύβουμε; Όλοι σχεδόν οί Ναου-
σαίοι έχουμε τόν φόβο της «πέννας». Αν πετύ-
χουμε αυτό, ίσως πετύχαμε τόν σκοπό μας...

Φιλοδοξούμε νά δοϋμε στις σελίδες της «Νιάου-
στας» συνεργασίες όλων των τάξεων. Μικρών και
μεγάλων. Όλων των συλλόγων. Με την βασική
προϋπόθεση αυτό πού θα γράψουν νά άφορά την
κίνηση, την ζωή και τά προβλήματα αποκλειστικά
και μόνο της Ναούσης.

Με τη σειρά μας υποσχόμαστε νά γινόμαστε
καλύτεροι από τεύχος σέ τεύχος. Τις κρίσεις και
τις παρατηρήσεις θα τις δεχόμαστε εύχάριστα, ά-
ναζητώντας από τις σελίδες αυτές τόν ζωτικό διά-
λογο.

Αυτά για την ώρα ελπίζοντας ότι σύντομα θα
τά ξαναπούμε.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΙΔΙΩΤΩΝ

ΔΡΑΧ. 200

ΔΗΜΟΙ, ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ, ΣΥΝΕΣΜΟΙ

» 300

Ένα ταξίδι στο Βορρά

Του Σταύρου Λάδη

Ένα άντρώγυνο εγκαταστημένο στην Αθήνα, από τα λίγα, που είχαν πολλά χρόνια να ταξιδέψουν στο Βορρά και πιο ειδικά στη Νάουσα, όπου υπήρχαν δυο συγγενολόγια, αποφάσισε την άνοδο με το Ι.Χ. αυτοκίνητό του. Έφτασε στο έμπα του Οκτώβρη. Ο άντρας θυμόταν καλά το χαμηλόσπιτο του συγγενή. Τράβηξε κατά κεϊ, οδηγώντας ανάμεσα από μια μακριά σειρά αυτοκινήτων, ανάμεσα σε φωτα και πολυκομμία. Φτάνοντας στο «πάλε ποτέ» γνώριμο μέρος τάχασε. Ήχνος από χαμηλόσπιτα. Πολυκατοικίες ύψωναν αὐθάδικα τὸ ἀνάστημά τους στὰ μάτια τοῦ Ἀθηναίου ταξιδευτῆ. Διαφημιστικά πολύχρωμα φωτα προκαλοῦσαν τὰ μάτια του καί, τὸ χειρότερο, ἄγρια κορναρίσματα πίσω του ἀπὸ ἀνυπόμονους Γιωταχῆδες τὸν ἀνάγκασαν νὰ συνεχίσει τὴν πορεία ἀνάμεσα στὴ φάλαγγα, χωρὶς νὰ ἔχει πετύχει κάποια ἐπαφή με τὸ παρελθόν. Ἀναγκάστηκε νὰ ἀπομακρυνθεῖ ἀρκετά, νὰ σταθμεύσει κάπου με τρομερὴ δυσκολία καὶ νὰ ξαναγυρίσει ἐμετὰ τῆς συμβίας του» σὸν τόπο τῶν ἐρευνῶν περπατώντας. Ρώτησε καταστηματαρχες, διαβάτες, ἔχασε μιὰ ὥρα χρόνου, γιὰ νὰ πληροφορηθεῖ, πὺς τὸ χαμηλόσπιτο ἔδωσε τὴ θέση του σὸ μεγάλο θῆριο τοῦ τοιμέντου, πὺς οἱ συγγενεὶς νοικιάζουν τὰ διαμερίσματα τῆς «ἀντιπαροχῆς», πὺς μένουν σὲ ἄγνωστη διεύθυνση. Τὸ ἀντρώγυνο ἐπέστρεψε κουρασμένο σὸ αυτοκίνητό του.

— Τί τό στάθμευες τόσο μακριά, καῦμένε; τοῦ παραπονέθηκε ἡ σύζυγος.

— Σοῦ φάνηκε, τῆς ἀπάντησε, ἀλλὰ τὰ πόδια του θὰ τὸν διέψευδαν, ἂν εἶχαν μιλιὰ.

— Δὲν σοῦ ἔλεγα, ἐπέμεινε στὴ γκρίνια ἡ σύντροφός του, νὰ τοὺς γράψουμε πρῶτα;

Ἡ μηχανὴ ξαναπῆρε μπρός, τὰ φωτα πορείας ἄναψαν, τὸ φλὰς δούλεψε καὶ τὸ ἀμάξι «πῆρε δρόμο» γιὰ τὸν ἄλλο συγγενή. Διέσχισε τὴν ἀγορὰ με τοὺς στε-

νοὺς τῆς δρόμους κατάφορτους ἀπὸ σιδηρικὸ καὶ κόσμο. Τὰ καταστήματα γεμάτα πελάτες. Καὶ τί καταστήματα! Ὡς καὶ γουναράδικα.

— Εἶδες ἄντρα; ρώτησε ἡ σύζυγος.

— Τί νὰ δῶ; ἀπάντησε κάπως κουρασμένα.

— Τὰ γουναράδικα. Ἀκου γουναράδικα στὴ Νάουσα!

Ἀφῆσαν τὴν ἀγορὰ καὶ «ἔπιασαν» τὶς γειτονιές. Καὶ δῶ τὸ σιδηρικὸ ἄφθονο. Σὲ μερικὰ σημεῖα τῶν δρόμων σχεδὸν ἔφραζε τὴ διέλευση. Προχωροῦσαν σιγά. Σὲ κάποια στιγμή ἀντίκρυσαν τὸ ποθούμενο. Τὸ σπῆτι τοῦ συγγενῆ ἦταν στὴ θέση του. Ἀνάσαναν ἀπὸ ἀνακούφιση. Στάθμευσαν σὲ μιὰν ἄκρη, κλείδωσαν βιασικὰ τὸ αυτοκίνητο καὶ ἔτρεξαν σὸ σπῆτι. Τὸ βρῆκαν κλειστὸ καὶ σκοτεινὸ. Ἐνας κόμπος ἀνέβηκε σὸ λαιμό τους. Μὲ ἀγωνία σχεδὸν χτύπησαν τὸ κουδούνι. Ξαναχτύπησαν. Ἀπάντηση καμιά. Ἐπείμειναν σὲ χτυπήματα τόσο, πὺς μιὰ γειτόνισσα ἀναγκάστηκε νὰ βγεῖ σὸ παραθύρι καὶ νὰ τοὺς πεί.

— Καλέ, μὴ χτυπᾶτε. Δὲν εἶναι κανένας μέσα.

— Καὶ ποῦ πῆγαν; ρώτησε δειλὰ ἡ σύζυγος. Μήπως στὴν ἀγορὰ;

— Καλὲ ποιά ἀγορά; Αὐτοὶ γυρίζουν τώρα στὴν Εὐρώπη.

Κρύος ιδρώτας περιέλουσε τοὺς Ἀθηναίους. Εὐχαρίστησαν τὴ γειτόνισσα καὶ μπῆκαν φαρμακωμένοι σὸ ἀμάξι.

— Καὶ τώρα;... ἀναρωτήθηκε ἡ γυναίκα.

— Τώρα δὲν μένει ἄλλο ἀπὸ τοῦ νὰ πῆμε σὸ ξενοδοχεῖο.

Ἐκείνη τὴ στιγμή ἓνα νεαρὸ ζευγάρι πέρασε μπροστὰ τους.

— Κοίτα στολίδι! πέταξε τὸ θαυμαστικὸ τῆς ἡ σύζυγος.

Ἀκολούθησαν στιγμὲς βουβαμάρας. Τελικὰ τὸ αυτοκίνητο μούγκρισε ξαφνικὰ καὶ ὤρμησε γιὰ μπρός ἄγρια λὲς κι ὁ ὁδηγὸς του ξεκινοῦσε γιὰ «ράλλυ», ἓνας ὁδηγὸς «ραλλίστας» με πολλὰ χρονάκια στὴν πλάτη καὶ μεγάλα ἀποθέματα λίπους.

— Σιγὰ ἀνθρωπὲ μου, θὰ σκοτωθοῦμε, φώναξε ἀναστατωμένη ἡ γυναίκα.

Ὁ ὁδηγὸς σὰν νὰ μὴν ἀκουσε τίποτα, συνέχισε νὰ τρέχει παράτολμα καὶ ἔφτασε σὲ χρόνο ρεκόρ σὲ κάποιο γνωστὸ τοῦ ξενοδοχεῖο, γιὰ νὰ τὸ βρεῖ ὅμως γεμάτο. Τηλεφώνησε ἀπὸ κεῖ σὲ ἄλλα, μιὰ καὶ κεῖνα ἦταν κατάμεστα ἀπὸ πελάτες. Ἐ αὐτὸ πὺς δὲν εἶχε προηγούμενο. Θὰ κοιμόταν στὴν ἡλικία τῶν... ἦντα σὸ ἀμάξι;...

Τελικὰ κάποια τυχαία συνάντηση φίλου ἔσωσε τὴν κατάσταση. Οἱ Ἀθηναῖοι βολεύτηκαν σὲ σπῆτι, ξεκουράστηκαν, καλοπέρασαν καί... ἄλλαξαν γνώμη γιὰ τὴ «φτωχὴ ἐπαρχία», πὺς δὲν ἦταν πιά οὔτε φτωχὴ, οὔτε ἐρημικὴ.

"Αγνωστες πτυχές τῶν προσφύγων

ΟΙ ΝΑΟΥΣΑΙΟΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Τοῦ κ. Ι. Παπαδριανοῦ, Ἐπιστημονικοῦ συνεργάτου τοῦ ΙΜΧΑ

Ὁ Γιάννης Παπαδριανὸς εἶναι ἀρχετὰ γνωστὸς στοὺς Ναουσαίους. Καλεσμένος ἀπὸ τὸν Σύλλογο Ἀποφίτων καὶ ἀπὸ τὸν Δήμο Ναούσης ἔχει μιλήσει δυὸ φορές σὲ ἰσαριθμὲς διαλέξεις μὲ μεγάλη ἐπιτυχία.

Εἶναι πτυχιόχος τῆς Φιλοσοφίας καὶ ἔχει παρακολουθήσει εἰδικὰ μαθήματα Βαλκανιολογίας τοῦ Μονάχου καὶ τοῦ Βελιγραδίου. Εἰδικευμένος στὴν ἱστορία τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν ἐργάζεται ἀπὸ τὸ 1967 σὰν ἐπιστημονικὸς συνεργάτης τοῦ Ἰνστιτούτου Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου (ΙΜΧΑ). Ἐργάσθη πολλὰς μελέτες οἱ ὁποῖες δημοσιεύθηκαν σὲ ἑλληνικά καὶ ξένα ἐπιστημονικά περιοδικά, οἱ κριτικὲς τῶν ὁποίων τὸν καθιστοῦν σὲ Ἑλληνα βαλκανιολόγο.

Τρέφει μιὰ ἰδιαίτερη ἀγάπη γιὰ τὴ Νάουσα καὶ ἐτοιμάζει μιὰ ἀξιόλογη ἐπιστημονικὴ ἐργασία γιὰ τοὺς ἀπόδημους Ναουσαίους.

Ὅπως εἶναι γνωστὸ ἡ ἐξέγερση στὴ Νάουσα καὶ στὶς ὑπόλοιπες ἐπαρχίες τῆς Μακεδονίας ἐναντίον τῶν Τούρκων κατὰ τὰ ἔτη 1821-22 παρ' ὅλο τὸν ἡρωϊσμὸ τῶν ἐπαναστατῶν, τελικὰ ἀπέτυχε. Τὴν καταστολὴ τῆς ἐπαναστάσεως ἀκολουθοῦν σφαγές, λεηλασίες, ἐξανδραποδισμοί καὶ ἄγρια τρομοκρατία. Ἡ κατάσταση γενικὰ εἶναι τόσο ἀποπνικτικὴ, ὥστε πολλοὶ Ναουσαῖοι καὶ ἄλλοι Μακεδόνες ἀναγκάζονται νὰ ἐγκαταλείψουν τὶς πατρίδες τους καὶ νὰ σκορπισθοῦν στὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς βρίσκουμε ἀρκετοὺς νὰ καταφεύγουν στὰ χωριά, τὶς κωμοπόλεις καὶ τὶς πόλεις τῆς ἡμικοντινῆς τότε Σερβίας. Οἱ ὁμόδοξοι Σέρβοι δέχτηκαν τοὺς Μακεδόνες πρόσφυγες μὲ στοργὴ καὶ τοὺς περιέβαλαν μὲ ἀδελφικὴ ἀγάπη. Μὲ τὴν βοήθεια τῶν Σέρ-

βων οἱ πρόσφυγες αὐτοὶ κατόρθωσαν ὄχι μόνον νὰ ξαναδημιουργήσουν τὴ ζωὴ τους, ἀλλὰ καὶ νὰ διακριθοῦν στοὺς διάφορους κοινωνικοὺς τομεῖς.

Στὶς διάφορες ἐπαρχίες τῆς Σερβίας, βλέπουμε νὰ ἐμφανίζονται τότε καὶ μιὰ ἄλλη κατηγορία Ναουσαίων. Πρόκειται γιὰ κείνους ποὺ ἔρχονται στὴ φιλικὴ αὐτὴ χώρα, γιὰ νὰ ζητήσουν ἀπὸ τοὺς Σέρβους χρήματα, τὰ ὁποῖα θὰ τοὺς χρησίμευαν ὡς λύτρα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν συγγενῶν τους ποὺ βρίσκονται αἰχμάλωτοι στὰ χέρια τῶν Τούρκων. Ἀπὸ τὶς ἱστορικὲς πηγές, ποὺ ἔχουμε στὴ διάθεσή μας ἀντλοῦμε πολὺτιμες πληροφορίες ποὺ μᾶς βοηθοῦν νὰ σχηματίσουμε σαφὴ εἰκόνα τῆς συγκινητικῆς ἀλληλεγγύης ποὺ ἔδειξε ὁ σερβικὸς λαὸς καὶ ὁ ἡγεμόνας του Μίλος Ὁμπρένοβιτς πρὸς τοὺς δυστυχισμένους αὐτοὺς ἀνθρώπους.

Ἔτσι οἱ ἱστορικὲς πηγές μᾶς πληροφοροῦν ὅτι ὁ Σέρβος ἡγεμόνας Μίλος Ὁμπρένοβιτς ἐπέτρεψε στὶς 26 Ἰουνίου τοῦ 1822 σὲ δύο Ναουσαίους, στὸν Πέτρο Ἀποστόλου καὶ στὸν Δημήτριο Δῶδο, νὰ γυρίζουν ἐλεύθερα σὲ διάφορες ἐπαρχίες τῆς Σερβίας καὶ νὰ ζητοῦν οἰκονομικὴ βοήθεια, γιὰ νὰ μπορέσουν ἔτσι νὰ συγκεντρώσουν τὰ ἀπαραίτητα λύτρα πρὸς ἀπελευθέρωση τῶν συγγενῶν τους, ποὺ κρατοῦνταν ὡς αἰχμάλωτοι ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Στὶς ἀρχὲς Ὀκτωβρίου τοῦ 1822 φτάνει στὴ Σερβία ἡ γυναίκα τοῦ Ναουσαίου Τριανταφύλλου καὶ θερμοπαρακαλεῖ τὸν ἡγεμόνα τῶν Σέρβων Μίλος Ὁμπρένοβιτς νὰ τῆς ἐπιτρέψει νὰ ζητεῖ ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ Βελιγραδίου χρήματα, τὰ ὁποῖα θὰ

κατέβαλε στοὺς Τούρκους γιὰ νὰ ἀπελευθερώσουν τὴ θυγατέρα της ποὺ τὴν κρατοῦσαν αἰχμάλωτη. Ὁ Σέρβος ἡγεμόνας, χωρὶς καμιά χρονοτριβή, στὶς 15 τοῦ Ἰδίου μηνὸς τῆς δίνει τὴν ἄδεια αὐτή.

Τὸν Μάρτιο τοῦ 1823 κάποια χανούμισσα ἀπὸ τὸ Βιδίνι τῆς Βουλγαρίας ἔφερε στὸ Βελιγράδι μιὰ Ναουσαία αἰχμάλωτη, γιὰ νὰ τὴν πουλήσει. Κάποιος Σέρβος ὅμως ἔκλεψε τὴ Ναουσαία αὐτὴ καὶ τὴν ἔφερε στὸ «Ἐθνικὸν Διευθυντήριον» ὅπου βρίσκονταν οἱ ἡγέτες τοῦ λαοῦ, οἱ γνωστοὶ μὲ τὸ ὄνομα «κνέζοι». Ἐπειτα ἀπὸ μικρὴ διαδικασίᾳ οἱ Σέρβοι «κνέζοι» χάρισαν στὴ Ναουσαία αἰχμάλωτη τὴν ἐλευθερίαν της καὶ γιὰ νὰ μὴ μπορέσει πιά νὰ τὴν ἀνακαλύψει ἡ χανούμισσα κυρία της, τὴν ἔστειλαν κρυφὰ σὲ μιὰ πόλιν ποὺ βρισκόταν μακριὰ ἀπὸ τὸ Βελιγράδι στὴν Ὁστρούζνιτσα.

Τὴν 1η Αὐγούστου τοῦ 1825, μιὰ ἄλλη Ναουσαία, ποὺ ὀνομαζόταν Αἰκατερίνη, γράφει μιὰ αἴτηση καὶ τὴν ἀπευθύνει στὸν Σέρβο ἡγεμόνα Μίλος Ὁμπρένοβιτς. Μέσα ἀπὸ τὶς γραμμὲς τῆς αἴτησης αὐτῆς ξετυλίγεται ὅλο τὸ δράμα ποὺ ἔζησε ἡ Ναουσαία γυναίκα. «Οἱ Τούρκοι σκότωσαν κατὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821 τὸν ἄνδρα μου», γράφει ἡ Ναουσαία Αἰκατερίνη στὴν αἴτησή της πρὸς τὸν Ὁμπρένοβιτς, «καὶ αἰχμαλώτισαν τρεῖς θυγατέρες μου καὶ ἓνα γιό μου. Ἐνα μῆνα μετὰ τὸ τρομερὸ αὐτὸ γεγονὸς, βρίσκω τὶς τρεῖς δυστυχισμένες θυγατέρες μου στὸ χαρέμι τοῦ Χαοῦν πασᾶ στὰ Βιτόλια (Μοναστήρι). Ζητώντας ἐλεημοσύνης ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς, κατόρθωσα, ἔπειτα ἀπὸ τέσσερα χρόνια, νὰ συγκεντρώσω τὰ ἀπαραίτητα λύτρα καὶ νὰ ἀπελευθερώσω τὶς δυὸ νεώτερες θυγατέρες μου, ἐνῶ τὴν τρίτη ὁ Χαοῦν πασᾶς ἤθελε νὰ τὴν κρατήσῃ κοντὰ του καὶ νὰ τὴν ἔχει γυναίκα του. Μετὰ ἀπὸ λίγο χρόνον ὅμως ὁ πασᾶς αὐτὸς ἔφυγε στὴν Πελοπόννησο καὶ ἐκεῖ φυλακίστηκε· γι' αὐτὸ ἔγραψε στὸ σπῆτι του νὰ παντρεύσῃ τὴν θυγατέρα μου μὲ τὸν ἀνεψιό του ἢ νὰ τὴν ἀπελευθερώσουν, ἀφοῦ ὁμοῦ πληρώνονταν προηγουμένως

Ὁ Δημήτριος ἡ Τσάμης Κα-
ρατάσιος γεννήθηκε στὴ Νάουσα
τῆς Μακεδονίας τὸ 1798. Ἦταν
ὁ δεύτερος γιὸς τοῦ ἥρωα γέρο-
Καρατάσιου.

Ὅταν μεγάλωσε, ἀκολούθησε
τὸν πατέρα του, σ' ὅλες τὶς μά-
χες, τοὺς κινδύνους καὶ τοὺς θρι-
άμβους του, στοὺς ἀγῶνες γιὰ
τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ Ἑθνους.

Διακρίθηκε στὴν πολιορκία τῆς
Νάουσας καὶ στοὺς ἀγῶνες τῆς
Κασσάνδρας καὶ τοῦ Ἀθῶ. Ἡ
δράση του, δὲν περιορίζεται ὅμως
μόνο στὴ Μακεδονία, ἀλλ' ἐπε-
κτείνεται καὶ στὴν υπόλοιπη Ἑλ-
λάδα, μέχρι τὸ νοτιότατο ἄκρο
τῆς, τὴν Κρήτη, στὴν ὁποία πῆγε
τὸ 1841 ἐπικεφαλῆς ἐπιλέκτων
Μακεδόνων ὁπλιτῶν γιὰ νὰ ἐ-
νισχύσει τὸν ἀπελευθερωτικὸ ἀ-
γῶνα. Στὴν υπόλοιπη ἀγωνιζο-
μενη Ἑλλάδα πολέμησε στὶς μά-
χες τοῦ Πέτα, τῆς Σκιάθου, τοῦ
Τρίκερι, τῆς Εὐβοίας, τῆς Ἀλο-
νήσου, τοῦ Σχοινόλακα, τῆς Μεσ-
σηνίας κ.λ.π.

Τὰ τέσσερα τραύματα ποὺ ἀπέ-
κτησε ἀπὸ τὶς διάφορες μάχες,
μαρτυροῦν τὴν ἀνδρεία καὶ τὴν
αὐταπάρνηση τοῦ Καρατάσιου γιὰ

καλά». Τελειώνοντας ἡ Ναουσαία
Αἰκατερίνη τὴν αἴτησή της, πα-
ρακαλοῦσε τὸν Σέρβο ἡγεμόνα
νὰ τῆς δώσει τὸν ἄδεια νὰ ζητεῖ
ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῶν διαφο-
ρων Σερβικῶν περιοχῶν χρήμα-
τα, τὰ ὁποία θὰ τῆς χρησίμευαν
ὡς λύτρα γιὰ τὴν ἐξαγορὰ τῆς
τρίτης θυγατέρας της ποὺ ἦταν
ἀκόμη αἰχμάλωτη. Ὁ Μίλος Ὁμ-
πρένοβιτς ἔδωσε ἀμέσως τὴν ἄ-
δεια, ποὺ τοῦ ζήτησε ἡ δυστυχι-
σμένη Ναουσαία καὶ ἔτσι μὲ τὴν
οἰκονομικὴ βοήθεια ὠρισμένων
χριστιανῶν ἐμπόρων ἡ μητέρα
αὐτῆς κατόρθωσε νὰ ἀπελευθερώ-
σει καὶ τὴν τρίτη θυγατέρα της,
πληρώνοντας 3.500 γρόσια.

Οἱ Σέρβοι, μὲ τὴν ἠθικὴ καὶ ὑ-
λικὴ συμπαράστασή τους πρὸς
τοὺς Ναουσαίους πρόσφυγες κα-
τόρθωσαν νὰ ἐξοφλήσουν ἕνα
μέρος τοῦ ἠθικοῦ χρέους ποὺ εἶ-
χαν πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ κυρί-
ως πρὸς τὴ Μακεδονία, ἡ ὁποία
τοὺς εἶχε προσφέρει πολύτιμες
ὕπηρεσιες κατὰ τοὺς ἀπελευθε-
ρωτικὸς τοὺς ἀγῶνες ἐναντίον
τῶν Τούρκων (1803—1815).

Ἰωάννης Παπαδριανὸς

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΤΣΑΜΗΣ ΚΑΡΑΤΑΣΙΟΣ

Τῆς Α. Βαρδαγιαννίδου

τὴν ἀπόκτηση τῆς ἀνεξαρτησίας
τοῦ τόπου. Ἡ πατρίδα μὲ τὴν σει-
ρὰ τῆς τίμησε τὸν ἥρωα μὲ τὸν
βαθμὸ τοῦ Συνταγματάρχου. Τι-
μήθηκε ἀπὸ τὸ βασιλιά μὲ τὸ πα-
ράσημο τοῦ Σωτήρος. Ἀργότερα
ἀπ' τὴν Αὐστρία τιμήθηκε μὲ τὸ
παράσημο τοῦ «Σιδηροῦ Στέμμα-
τος» καὶ ὕστερα μὲ τὸ παράση-
μο τοῦ Ὀλδερμπουργου.

Τὸ 1829 διωρίσθηκε χιλίαρχος
τῆς Ζ' χιλιαρχίας. Τὸ πρῶτο ἐπί-
σημο ἔγγραφο ποὺ βρέθηκε ν' ἀ-
ποκαλεῖ τὸν Τσάμη χιλίαρχο εἶ-
ναι αὐτὸ ποὺ ἔστειλε ὁ στρατάρ-
χος Ὑψηλάντης ἀπὸ τὸ στρατη-
γεῖο τῆς Ἀράχωβας πρὸς τὸν κυ-
βερνήτη στὶς 3 Ἰανουαρίου 1829.

Σ' αὐτὸ γράφει: «...συγχρόνως
διώρισα καὶ τὸν Ζ' χιλίαρχο Κα-
ρατάσιο νὰ μένῃ εἰς Ἑλευσίαν
φυλάττων ἐντελῶς τὴν θέσιν ἐ-
κείνην».

Ὁ λαὸς ὅμως ὀνόμαζε τὸν Κα-
ρατάσιο στρατηγό· καὶ μ' αὐτὸ τὸ
ὄνομα εἶναι περισσότερο γνω-
στός, δηλαδὴ ὡς «στρατηγὸς Κα-
ρατάσιος».

Ὡς γνωστόν, μὲ τὸ πρωτόκολλο
τοῦ Λονδίνου τῆς 3ης Φεβρου-
αρίου τοῦ 1830 ἡ Μακεδονία βρέ-
θηκε ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορα τοῦ νε-
οσύστατου Ἑλληνικοῦ κράτους.
Ἀπὸ τὸ 1854 εἶχε ἀρχίσει μιὰ ἀ-
λυσιδα ἀγῶνων τοῦ Μακεδονικοῦ
λαοῦ, γιὰ ν' ἀπαλλάξει τὴ γεν-
νέτερη γῆ ἀπὸ τὴν τουρκικὴ κα-
ταπίεση. Ἐπίκεντρο τοῦ ἀγῶνα
ἦταν ἡ Χαλκιδικὴ καὶ τὸ Ἅγιο
Ὅρος καὶ ἀρχηγὸς ὁ Ναουσαῖος
συνταγματάρχης Τσάμης Καρα-
τάσιος.

Εἶχε καταλάβει λοιπὸν ὁ Κα-
ρατάσιος ὅτι «ἡ Ἀνατολὴ διὰ τῆς
Ἀνατολῆς δύναται νὰ ἐλευθερω-
θῇ», ὅτι δηλαδή, ἡ πατρίδα του
Μακεδονία θὰ μπορούσε νὰ ἐλευ-
θερωθεῖ μόνο μὲ τὴ συνεργασία
τῶν Βαλκανικῶν καὶ τῶν ἄλλων
λαῶν. Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ πρα-
γματοποίησε ἀπὸ τὸ 1859 μέχρι
τὸ 1861 περιοδεῖα στὴν Εὐρώπη.

Ἐπισκέφθηκε τὴν Ἰταλία, Γαλ-
λία, Ἀγγλία, Ρωσία, ἀπ' ἐκεῖ κα-
τέβηκε στὴ Ρουμανία, τὸ Μαυρο-
βούνι καὶ τερμάτισε στὸ Βελιγρά-
δι στὶς 1 Ὀκτωβρίου τοῦ 1861.

Στὴ Σερβικὴ πρωτεύουσα ἐ-
φθασε τὴν καταλλήλοτερη στι-
γμή. Στὴ Βοσνία τὸ ἔδαφος ἦταν
πρόσφορο γιὰ μιὰ Ἑλληνοσλαβι-
κὴ συμφωνία. Ὁ Βόσνιος πατρι-
ώτης Ματέι Μπὰν εἶχε ἰδρύσει
κομιτὰ τὸ ὁποῖο ἀπὸ τὸ 1860
ἀνέπτυσσε ἀξιόλογη δράση.

Ὁ Καρατάσιος φθάνοντας στὸ
Βελιγράδι ἄρχισε ἀμέσως δια-
πραγματεύσεις μὲ τὸν Σέρβο ἡ-
γεμόνα Μιχαήλ Γ' Ὁμπρένοβιτς
μὲ σκοπὸ νὰ δημιουργηθεῖ κοινὸ
μέτωπο δράσεως ἐναντίον τῶν
Τούρκων. Στὸ κοινὸ αὐτὸ μέτω-
πο θὰ συμμετείχαν οἱ Ἕλληνες,
οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Βούλγαροι.

Ἡ παραμονὴ τοῦ πλησίον τῶν
«ἀδελφῶν του» (ἔτσι ὀνόμαζε
τοὺς Σέρβους) ἦταν πολὺ μικρὴ·
μόλις εἴκοσι ἡμέρες. Δὲν εὐτύχη-
σε νὰ δεῖ τὴ γῆ τὴ δική του καὶ
τῶν ἀδελφῶν λαῶν ἐλεύθερη,
γιατὶ πέθανε ξαφνικὰ στὶς 20 Ὀ-
κτωβρίου τοῦ 1861, καταβεβλημέ-
νος ἀπὸ τὶς κακουχίες καὶ τοὺς
συνεχεῖς ἀγῶνες.

Ὁ θάνατός του συντάραξε τοὺς
ὑπόδουλους λαοὺς τῆς Βαλκανι-
κῆς. Ὁ Τσάμης Καρατάσιος ὑπῆρ-
ξε γιὰ τὴν ἱστορία ἕνα σπάνιο
παράδειγμα φιλοπατρίας καὶ αὐ-
ταπάρνησης. Οἱ Σέρβοι τὸν ἀγα-
ποῦσαν καὶ τὸν ἐκτιμοῦσαν ἰδιαί-
τερα. Τὴν ἡμέρα τῆς κηδείας του
ὁ καθηγητὴς Ματθαῖος Καραμάρ-
κοβιτς ἐκφώνησε τὸν ἐπικήδειο
λόγο, πλέκοντας τὸ ἐγκώμιο τοῦ
ἥρωα. Στὴν πλάκα τοῦ τάφου
τοῦ γράφηκε τὸ ἑξῆς ἐπίγραμμα:

Ταξιδιώτη, ὅταν περάσης ἀπ'
αὐτὸν τὸν τόπο,

τὸν τάφο αὐτὸν προσκύνησε,
γιατὶ ἐδῶ βρίσκεται ἥρωας,
ἥρωας μεγάλης μάχης καὶ
ιερχῆς,

στὴν ὁποία κάθε εὐτυχία τῆς
Ἑλλάδος ἔχει θεμελιωθῇ.
Καὶ ἂν ποτὲ πᾶς καὶ σὲ κείνες
τίς κῶρες.

Ὅπου ζοῦν οἱ ἀδελφοὶ Ἕλλη-
νες, ἐκεῖ μακρὰ,

Πές τους ὅτι ξέρουμε νὰ ἐκτι-
μοῦμε τίς λαβωματοῦς τῶν
ἡρώων

Γιατὶ καὶ ἡ γῆ αὐτὴ ἔχει ποτι-
σθῇ μὲ αἷμα.

Ἐπὶ τὰ παλιὰ ὥς τὰ τώρα

ΝΑΟΥΣΑ:

Τ' ΑΠΑΡΤΟ ΚΑΣΤΡΟ

ΤΟΥ ΒΟΡΡΑ

Ἐκεῖ στὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ Βέρμιον, ἐδῶ καὶ ἑκατοντάδες χρόνια ζοῦσαν μετὰ τὰ κοπάδια τους καὶ τὸ κυνήγι οἱ πρῶτοι παποῦδες μας οἱ Ναουσαῖοι, τὴν Παλιονιάουστα, ποὺ λέμε σήμερα.

Κατὰ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς τούρκικης σκλαβιάς ἐπὶ Ἑβρενοῦ κατέβηκαν κάτω ἀπὸ τὴν πηγὴς τῆς Ἀράπιτσας, στὴ σημερινὴ θέσιν τῆς πατρίδας μας ποὺ ζοῦμε σήμερα. Καθάρσιοι σὺν τὰ γάργαρα νερά τῆς Ἀράπιτσας, ποὺ σὺν μάνᾳ θηλάζει τὰ παιδιὰ τῆς, ἀπὸ τότε ὡς τὰ σήμερα καὶ πάντα, ἀμετακίνητοι στὴς θέσεις τους σὺν τὰ κοτρώνια τοῦ Βερμίου ἐζησαν καὶ ζοῦν οἱ Ναουσαῖοι στὸν τόπον τους.

Τόπος ὁμορφος, γόνιμος, πλούσιος καὶ ξακουσμένος. Ἡ μάνᾳ γῆ τῆς Νάουσας τρέφει ξεκούραστα τὰ παιδιὰ τῆς τοῦς Ναουσαῖους μετὰ πλούσια ἀγαθά.

Παλαιότερα μετὰ τὰ κρασιὰ καὶ τὸ μετᾶξι καὶ σήμερα μετὰ τὰ ροδάκινα καὶ τὰ μῆλα ποὺ τρῶν αὐτοὶ καὶ ἡ Ἑλλάδα ὅλη, κ' ἄπειροι ἄλλοι στὴν Εὐρώπῃ.

Κοντὰ σ' αὐτὰ καὶ μαζὶ μ' αὐτὰ τὸ ἔξυπνο μυαλὸ τοῦ Ναουσαίου δὲν ἄργησε νὰ δεῖξει κ' ἄλλου τὴ δύναμίν του. Πλούσια βιοτεχνία ἀναπτύσσει στὰ μάλλινα σαγόνια πρῶτα μετὰ τοὺς ἀργαλειοὺς σ' ὅλα τὰ σπῆτια καὶ τὰ μπατάνια (νεροτριβὲς) στὴν Ἀράπιτσα.

Γιγάντια κλωστοῦφαντουργία

Τοῦ συν)χου δασκάλου
Νικ. Πιττάκη

τώρα ἀπὸ τὴν πρῶτη στὴν Ἑλλάδα.

Δραστήριοι καὶ τολμηροὶ ἐπιχειρηματίες τότε Ναουσαῖοι μετὰ καραβάνια ἀπὸ μουλάρια, φεύγουν στὸ Μοναστήρι, τὸ Σεράγεβο, Βελιγράδι, ἀκόμα καὶ Βιέννη γιὰ νὰ πουλήσουν τὰ ξακουστὰ σαγόνια τῆς πατρίδας. Καὶ νὰ γυρίσουν πίσω, φορτωμένοι μετὰ φλουριά καὶ λίρες.

Ἡ Νάουσα πλουταίνει, ἀκούγεται καὶ ξεχωρίζει.

Καὶ ὁ Σουλτάνος προνόμια τῆς δίνει. Τούρκος νὰ μὴ μπεῖ στὴν πόλιν αὐτὴ σὲ ἄλλο καβάλα. Ἐνῶς κατῆς τῆς φτάνει. Κανένας ἄλλος.

Κι' ἔτσι ἡ Νάουσα ἐλεύθερη σχεδὸν μετὰ ἄξιους προκρίτους καὶ μετὰ λαὸν περήφανο, γενναῖο, φτιάχνει τὴν μοῖραν ποὺ τῆς πρέπει.

Δουλεῦει ἀκούραστα τὴ γῆ τῆς. Τρέφει καὶ ἀνατρέφει τὰ παιδιὰ τῆς, ὅπως τὰ πρέπει. Γιὰ νὰ φανοῦν καὶ νὰ σταθοῦν σὺν ἔρθῃ ἡ ὥρα ἄξια τῆς ἀποστολῆς τους.

Καὶ νὰ σὲ λίγο οἱ καρποὶ τῆς. Ζαφειράκης, Καρατσιαῖοι, Καραμπατάκηδες καὶ Σιουγγαράιοι, Καρπιταῖοι καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐπώνυμοι καὶ ἀνώνυμοι στὸ προσκλητήριο τῆς πατρίδας.

Ἡ θυσία τῆς Νάουσας τὸ 1822 τὸν Ἀπρίλη μῆνα, δὲν ἦταν ἐπιπόλαιος αὐθόρμητισμός ἐνθουσιασμοῦ καὶ μάλιστα ὑστερα ἀπὸ ζωὴ, σπάνια γιὰ σκλάβο λαὸ, ἀλλὰ συναίσθησις χρέους, κρίσιμης στιγμῆς καὶ κατόπιν σκέψεως νοῦ καὶ καρδιάς. Ἡ δὲ θυσία τῶν γιαγιάδων μας στοὺς Στουμπάνους ὅχι ἀπόγνωσις ἢ μόνη λύσις, ἀλλὰ ἐλεύθερη ὑποταγὴ τοῦ αὐτοῦ μου στὸ σωστό, τὸ πρέπον.

Ζηλόφθονα τὸ Βέρμιο κρατᾷ σφιχτὰ στὴν ἀγκαλιά του τὴν πανέμορφη κόρη Νάουσα. Δὲν τὴν ἀφήνει βῆμα πάρα κάτω ἀπὸ τὰ βράχια του νὰ φύγει.

Κι' ἡ Ἀράπιτσα μετὰ τὴ σειρὰ τῆς τὸ ἴδιο κάνει.

Μουγκρίζουν τὰ νερά τοῦ καταρράκτη τοῦ Μπίλη στὸ Μουσκόκι καὶ ποὺ κάτω.

Ὅχι! ποὺ κάτω δὲν θὰ πᾶτε. Πάρτε τὸ γάλα τὸ δικό μου καὶ οὐ φτάνει. Ποὺ κάτω ἄλλοι θὰ εἴστε ὅχι Ναουσαῖοι. Κι' οἱ Ναουσαῖοι κάθησαν στὸν τόπον τους γιὰ πάντα. Τὰ ἔδωσαν ὅλα στὸν ἀγῶνα τοῦ '21, ὡς καὶ μωρὰ στὴν ἀγκαλιά τῆς μάνας, πνιγῆκαν μέσα στὸ ποτάμι.

Ἀπέραντο φουρνάρικο τὸ 1912 ἡ Νάουσα ἦταν. Γιὰ νὰ ταῖσει τὸ νησικὸ στρατὸ ποὺ ἦρθε. Ἄλλῃ ἡ ἔκβασις τῆς μάχης θὰ ἦταν στὰ Γιαννιτσὰ μετὰ τὰ ὑπόλοιπα τοῦ Τούρκου ἀσκήρια. Σχολεῖο καὶ φρούριο τῆς Ἑλλάδας ἦταν στὰ χρόνια τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνα.

Τ' ἀπαρτο κάστρο τοῦ Βορρά, ἡ Ἑλλάδα ὅλη, ἐδῶ στὴ Νάουσα ἦταν σταματημένη.

Τὰ ἔδωσε ὅλα καὶ δὲν πῆρε τίποτα.

Γνώρισε ἐκτιμητὲς τοῦ ἔργου τῆς πολλοὺς καὶ σπουδαίους Τιμητὲς κανέναν.

Βλοσυροὶ οἱ ἀδριάντες τῶν ἡρώων τῆς δέχονται κάθε χρόνο, λόγους καὶ στεφάνια δόξας.

Βαρέθηκαν ὅμως καὶ κάτι μουρμουρίζουν.

Τ' ἀπαρτο κάστρο τοῦ Βορρά τὴ ΝΑΟΥΣΑ ΜΑΣ φτιάξτε τὴν κάστρο τοῦ πολιτισμοῦ ἐδῶ ποὺ εἶναι. Τὰ ἔχει ὅλα, ὅπως εἶχε, γιὰ νὰ φανεῖ στὴν κρίσιμη τὴν ὥρα ΑΕΙΑ.

Μέγας ἥλιος ἐξαντεῖλας ἐκ τῆς πόλεως Ἰωαννίνων
τὴν τῶν δαιμόνων διώκεις σκοτόμαιναν
καὶ καταλήττεις πιστῶν τὰ συστήματα,
τῶν ἐν Ναούσῃ, τῷ πλήθει τῶν θανάτων σοι,
ὦ Θεόφανες, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε,
δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

(Ἀπολυτίκιον τοῦ Ἁγίου)

Ὁ πολιοῦχος τῆς Ναούσης Ἅγιος Θεοφάνης

Σὲ μεγάλη τιμὴ ἔχει ἡ πόλη τῆς
Νάουσας τὸν πολιοῦχο καὶ προστά-
τη της Ὅσιο Θεοφάνη τὸν νέο, τὸν
ἱδρυτὴ τοῦ Μοναστηριοῦ τῶν Τα-
ξιάρχων στὸ Βέριμο.

Μέρα τῆς μνήμης του εἶναι ἡ 19η
Αὐγούστου. Τὸ θράδυ ψάλλεται ὁ
μεγάλος Ἑσπερινὸς στὸ ναὸ τῆς
Παναγίας (Κοίμησις Θεοτόκου) καὶ
γίνεται πάνδημη λιτανεία. Ἀνήμε-
ρα γίνεται θεία λειτουργία στὴν ὁ-
ποία χοροστατεῖ πολλές φορές ὁ Μη-
τροπολίτης Βεροίας καὶ Ναούσης.

Γιὰ τὸν Ἅγιο Θεοφάνη ὑπάρχει
εἰδικὴ ἀκολουθία ἑσπερινοῦ καὶ
δρθρου. Ἡ πρώτη γνωστὴ ἀκολου-
θία εἶχε τυπωθεῖ στὴ Βενετία τὸ
1764 μὲ ἔξοδα κάποιου Πολύκαρπου
Ἱερομονάχου τοῦ Πα' «Δημητρίου».
Ἐπανέκδοσή της διορθωμένη ἀπὸ
τὸν Χατζηχριστόδουλο Χατζηπέτρου
Πετρίδη (τυπώθηκε τὸ 1883 στὴν
Θεσσαλονίκη μετὰ ἀπὸ ἔγκριση τῆς
ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Οἰ-
κουμενικοῦ Πατριαρχείου. Φέρει
ἀριθμὸ πρωτ. 7284) Φεβρουάριος
κ' ὥσε' 1875) ξανατυπώθηκε μὲ συ-
νεργασία τοῦ δασκάλου Σταύρου

Τοῦ Λυκειάρχη
Ἑμμανουὴλ Βαλσαμίδη

Γουργουλιάτου καὶ τῆς τοπικῆς ἐ-
φημερίδος «Φωνὴ τῆς Ναούσης» τὸ
1966 στὴ Νάουσα.

Παρακολουθώντας τὴν ἱερὴ ἀκο-
λουθία θρίσκομε πὼς ὁ ἅγιος ἦταν
Γιαννιώτης τὴν καταγωγή. Ἀναφέ-
ρεται ἡ καταγωγή του καὶ στὸ ἀ-
πολυτίκιο καὶ στὴν βιογραφία τοῦ
Ἁγίου.

Ἀπὸ τὰ Γιάννενα νέος ὁ Θεοφά-
νης ἦρθε στὸ Ἅγιο Ὄρος καὶ ἐγι-
νε μοναχὸς καὶ κατόπιν ἡγούμενος
στὸ Μοναστήρι τοῦ Δοχειαρίου.

Ἀπὸ τὸν κανόνα τοῦ Ἁγίου πλη-
ροφоруύμαστε ὅτι ὁ Ἅγιος Θεοφά-
νης διώχτηκε ἀπὸ τὸ Μοναστήρι ἀπὸ
τοὺς ἴδιους τοὺς μοναχοὺς πού στά-
θηκαν καὶ δειλοὶ καὶ ἀγνώμονες.

Τὸ τροπάριο εἶναι τῆς τρίτης
Ὠδῆς καὶ λέγει:

«Ἀπαίρων ἐξ ὄρους τοῦ Ἁγίου
ὡμῶς ἐκδελθείς ἐκ τῆς μονῆς Δο-
χειαρίου, ὅσις, συγχώρησιν μονάζου-

σι, δηλοῖς τε καὶ ἀγνώρισιν, ἐδ. ὤω
Πατὴρ μακάριε».

Στὴν βιογραφία τοῦ Ἁγίου ἀνα-
φέρεται ὅτι ὁ Ἅγιος Θεοφάνης εἶχε
μιά προσωπικὴ περιπέτεια. Οἱ Τοῦρ-
κοι πῆραν ἀπ' τὰ Γιάννενα τὸ γιό
τῆς ἀδελφῆς του, μικρὸ παιδί καὶ
τὸν πῆγαν στὴν Κων) πόλη.

Ὁ Ἅγιος Θεοφάνης ἄφησε τὸ
Μοναστήρι, πῆγε στὴν Κων) πόλη
καὶ ἐκεῖ ἀποδύθηκε σὲ ἕνα ἀγῶνα
γὰ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ παιδιοῦ.
Τὰ κατάφερε, ἀγνωστο μὲ ποῖο τρό-
πο, πάντως φαίνεται πὼς οἱ Τοῦρ-
κοι ἔψαχναν τὸ παιδί.

Ἀπὸ ἄλλες πηγὲς σχετικὰ μὲ
τὸ παιδομάζωμα, τὸν τόπο καταφυ-
γῆς τοῦ Ἁγίου καὶ τοὺς χρόνους
τῆς ζωῆς του ἔχουμε τίς ἐξῆς πλη-
ροφορίες: Τὰ Γιάννενα σύμφωνα μὲ
τὸν «ὀρισμὸ» τοῦ Σινάν πασᾶ, στὸν
ὁποῖο παραδόθηκαν τὸ 1430, εἶχαν
ἀποσπάσει ὀρισμένα προνόμια καὶ
ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὸ παιδομάζωμα (Κ.
Ἀμαντος). Ποῦ ἄραγε ἔμεινε ὁ ἀ-
νεψιὸς τοῦ Ἁγίου Θεοφάνη γιὰ νὰ
τὸν πιάσει ἡ τοιμπίδα τοῦ παιδομα-

ζώματός; Οί Τούρκοι είναι γεγονός ότι δεν τηρούσαν τὰ προνόμια, όταν είχαν ανάγκη. Τῆς Ἡπείρου είναι τὸ τραγούδι:

Ἀνάθεμά σε βασιλιά, καὶ τρίς
ἀνάθεμά σε,
μὲ τὸ κακὸ ὀπόκαμες καὶ τὸ κα-
κὸ ποὺ κάνεις.
Στέλνεις, δένεις τοὺς γέροντες,
τοὺς πρώτους τοὺς παπᾶδες,
νὰ μάσεις παιδομάζωμα, νὰ κά-
νεις γενιτσάρους.

Κλαῖν οἱ γοναῖοι τὰ παιδιὰ, καὶ
οἱ ἀδελφές τ' ἀδελφία,
κλαίγω καὶ ἐγὼ καὶ καίγομαι καὶ
ὅσο θὰ ζῶ θὰ κλαίγω.

Πέρσι πῆραν τὸ γιόκα μου, φέτο
τὸν ἀδελφό μου

(καταγραφή Α. Βακαρόπουλου).

Τὸ παιδομάζωμα στὰ μέσα τοῦ
ΙΣΤ' αἰῶνα θρίσκειται σὲ ἔξαρση
καὶ μάλιστα πρὸς τὴν πλευρὰ τῆς
Ἡπείρου μέχρι τὴν Ἀλβανία, ὥστε
νὰ προκληθεῖ ἀνταρσία (1565), ὅ-
πως ἀργότερα καὶ στὴ Νάουσα
(1705). Τίποτα δὲν ἀποκλείει νὰ
κάρθηκαν παιδιὰ ἱερέων ἢ προορί-
των γιὰ Ἱστο-ὀγλάν καὶ μέσα ἀπὸ
τὰ Γιάννενα, τὴν περίοδο αὐτή. Τὰ
Ἱστο-ὀγλάν προορίζονταν γιὰ τὸ
παλάτι καὶ ἦταν μικρότερης ἡλικί-
ας ἀπὸ τοὺς Ἀτζέρι-ὀγλάν ποὺ προ-
ορίζονταν γιὰ γενιτσάρους. Οἱ Ἱστο-
ὀγλάν ἦταν παιδιὰ μὲ ξεχωριστὴ ὀ-
ρφειὰ καὶ ἄρτια σωματικὴ διάπλα-
ση.

Περιπτώσεις ἔξαγορᾶς τῶν παι-
διῶν αὐτῶν καθ' ὁδὸν γίνονται ἀν-
τιληπτές ἀπὸ τὸ κέντρο γιατί οἱ κα-
ταστάσεις συντάσσονται εἰς διπλοὺν
καὶ ἡ μία πῆγαινε στὴν Πόλη ἀπ'
εὐθείας μὲ τὸ ταχυδρομεῖο. Ἀπό-
κρυφή καὶ φυγάδευση παιδιοῦ ἀπὸ
τὰ Ἱστο-ὀγλάν προκαλοῦσε κηρυγ-
τὸ καὶ παραδειγματικὰ τιμωρίες
τῶν ἐνόχων.

Ἔτσι ὅταν ὁ Ἅγιος ἐπιστρέφει
στὸ Μοναστήρι μαζί μὲ τὸν ἀνεψιό
του ποὺ τὸν κουρεύει ἀμέσως μονα-
χό, παρὰ τὴν μικρὴ του ἡλικία, οἱ
ἄλλοι καλόγεροι δυσφοροῦν, φοβοῦν-
ται κακὸ γιὰ τὸ Μοναστήρι καὶ τε-
λικῶς ἀπειθοῦν ἀπὸ τὸν Ἅγιο Θεο-
φάνη νὰ πάρει τὸ παιδί καὶ νὰ φυ-
γαι ἀπὸ τὸ Μοναστήρι.

Τότε ὁ Ἅγιος, ὅπως λέγει τὸ
παρὰπάνω τροπάριο, ἀφοῦ συγχώ-
ρεσε τοὺς δειλοὺς καὶ τοὺς ἀγνώμο-
τους, ἔφυγε ἀπὸ τὸ Μοναστήρι τοῦ
Δοχειαρίου διωγμένος βίαια.

Γιὰ νὰ καταλάβουμε ἀκόμα κα-
λύτερα τὰ γεγονότα θὰ πρέπει νὰ
σημειωθεῖ ὅτι τὸ Ἅγιο Ὄρος, τὸ
ὁποῖο κατοχυρώθηκε σὰν μοναστι-
κὸς τόπος μὲ τὸ χρυσόβουλλο τοῦ
αὐτοκράτορα Βασιλείου Α' (885)
καὶ ὁργανώθηκε μὲ τὸ πρῶτο τυπι-
κὸ, τὸν «Τράγο» ποὺ ἐπικύρωσε μὲ
τὴν ὑπογραφή του ὁ «ΙΩΑΝΝΗΣ
ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΤΩ ΘΕΩ ΠΙ-
ΣΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΡΩΜΑΙΩΝ», ὁ
Ἰωάννης Τσιμισκῆς (971 — 972),
ἔζησε στὰ χρόνια τῆς κάμψης
τῆς Βυζαντινῆς Αυτοκρατορίας καὶ
οἱ ἀνταρaxes στὴν πολιτικὴ ζωὴ
ἔχαν τὸν ἀντίκτυπό τους στὸ Ὄ-
ρος ἢ σὲ περιπτώσεις καὶ προκα-
λοῦνταν ἀπ' αὐτό.

Ἡ κατάληψη τῆς Θεο) νίκης τὸ
1430 ἀπ' τὸν Μουράτ τὸν Α' στά-
θηκε σταθμὸς γιὰ τὸ Ὄρος. Οἱ μο-
ναχοὶ πρόσφεραν ὑποταγὴ καὶ ὁ
Μουράτ ἀναγνώρισε τὰ προνόμια
τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Τὸ ἴδιο ἐπανα-
λήφθηκε ἀπ' τὸν Μωάμεθ μετὰ τὴν
πῶση τῆς Κων) πόλεως στὰ 1453.

Ἡ ζωὴ τοῦ Ὄρους τὸν ΙΣΤ' αἰ-
ῶνα ἔχει μόνο συνεχίζεται ἀδιατά-
ρακτη, ἀλλὰ καὶ παρουσιάζεται
ἰδιαίτερη ἀνθιση στὴ μοναστικὴ πο-
λιτεία.

Εἶναι λοιπὸν εὐκολοεξηγήητο για-
τί τὸ περιστατικὸ τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ
Ἁγίου Θεοφάνη ἀντιμετωπίστηκε,
ὅπως ἀντιμετωπίστηκε, ἀπ' τοὺς μο-
ναχοὺς τῆς μονῆς Δοχειαρίου.

Ἀπὸ τὸ Δοχειαρί ὁ Ἅγιος Θεο-
φάνης ἔρχεται στὴν σκήτη τοῦ
Προδρόμου στὸν Ἀλιάκμονα. Ἡ
πλαγιὰ αὐτὴ εἶναι θαυμάσια. Ἡ
σωματικὴ τῆς χλωρίδας πανδασία
τὰ πουλιὰ μὲ τὴν ἁρμονία τῶν κε-
λαδηνμάτων τους καὶ στὸ θάθος ὁ
ἐλικοειδὴς Ἀλιάκμονας συνθέτουν
ἓνα ἐξαιρετικὰ ἥρεμο τοπίο. Ὅ,τι
χρειάζεται γιὰ ἡσυχαστήριον.

Ἡ σκήτη τοῦ Προδρόμου ἦταν
ὀνομαστὴ γιὰ τὸ πλῆθος τῶν μονα-
χῶν καὶ τὰ μεγάλα δνόματα ποὺ
ἔζησαν ἐκεῖ. Ἀνάμεσά τους ὁ Γρη-
γόριος ὁ Παλαμᾶς, ὁ Μητροπολί-
της καὶ Ἅγιος τῆς Θεο) νίκης.

Υπάρχει λοιπὸν σύνδεση τοπικὴ
ἀνάμεσα στὸν Γρηγόριο καὶ στὸν
Θεοφάνη. Καὶ οἱ δύο ξεκίνησαν ἀπὸ
τὸ Ὄρος καὶ στὴ συνέχεια ἀσκη-
τεῦσαν στὴν ἴδια Σκήτη. Υπάρχει
ἔρανος καὶ σύμπτωση χρονικὴ στὴ
ζωὴ τῶν δύο αὐτῶν ἀνδρῶν; Εἶναι
ἀπίθανο. Ἀπέχουν μᾶλλον μεταξύ

τους οἱ δύο ἅγιοι πάνω ἀπὸ δύο αἰ-
ῶνες. Ὡστόσο ὁ Γρηγόριος Παλα-
μᾶς, ποὺ γεννήθηκε στὴν Κων) πόλη
τὸ 1296 καὶ πέθανε ἀρχιεπίσκοπος
Θεο) νίκης τὸ 1359, μὲ τὴν ζωὴ
του καὶ τὰ συγγράμματά του ἄσκη-
σε μεγάλη ἐπιρροὴ στὴν Βυζαντινὴ
μυστικιστικὴ θεώρηση τῆς μοναχι-
κῆς ζωῆς.

Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸν ἀγνο-
ήσει, ἐνῶ πολλοὶ εἶναι οἱ θαυμαστὲς
του. Ὁ Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ποὺ
ἀγιοποιήθηκε ἀμέσως μετὰ τὸν θά-
νατό του, στάθηκε μορφή ποὺ ἐπι-
δεδόθηκε στὸ Ὄρος.

Τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Θεοφάνης διω-
γμένος ἀπ' τὸ Ὄρος, ὅπως καὶ ὁ
Γρηγόριος, ἀκολουθεῖ τὰ δῆματα
τοῦ Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ στὴν
Σκήτη τοῦ Προδρόμου Βεροίας, δεί-
χνει ὁλοφάνερα ὅτι ὁ Γρηγόριος ὁ
Παλαμᾶς ἀποτελεῖ καὶ γιὰ τὸν Ἅ-
γιο Θεοφάνη ἀντικείμενο μελέτης
καὶ πρότυπο ζωῆς.

Ὅμως ὁ Θεοφάνης παρ' ὅτι εἶ-
ναι ἡσυχαστὴς εἶναι ἀνθρωπος τῆς
δράσεως. Ὁ χαρακτηρισμὸς τῶν Δο-
χειαριτῶν μοναχῶν σὰν ἀγνωμόνων
δείχνει ὅτι ὁ Ἅγιος Θεοφάνης
πρόσφερε πολλὰ στὸ Μοναστήρι τοῦ
Δοχειαρίου. Καὶ πράγματι παρακο-
λουθώντας τίς χρονολογίες θρίσκου-
με πὼς στὴν ἐποχὴ ποὺ ὁ Θεοφάνης
πρέπει νὰ εἶναι στὸ Δοχειαρί κτίζε-
ται ὁ Ναὸς τῶν Ταξιάρχων (1568).
Εἶναι μιὰ ἐκκλησιὰ κομψοτέχνημα:
Ἀρμονικὲς ἀναλογίες, ἐντονη τάση
πρὸς τὸ ὕψος ἄψογη λιθοδομία, ἡ
καλύτερη Βυζαντινὴ, θαυμαστὴ εἰ-
κονογράφηση ἀπὸ τοὺς ζωγράφους
τῆς Κρητικῆς Σχολῆς Θεοφάνη
Στρελίτζα καὶ Τζώρτζη. Εἶναι ὁ
ναὸς ἔργο τοῦ Θεοφάνη; Δὲν γνωρί-
ζω τίποτε ποὺ νὰ ἀποκλείει νὰ εἶ-
ναι κτίσμα τοῦ ναοῦ ὁ Θεοφάνης.
Οἱ χρόνοι συμπίπτουν.

Ἀλλὰ καὶ στὴν Σκήτη τοῦ Προ-
δρόμου τῆς Βεροίας κτίζει ὁ Θεοφά-
νης περικαλὴ ναὸ τῆς Θεοτόκου.
Ἡ ὁργάνωση τῆς Μοναστικῆς ζωῆς
ἐκεῖ τὴ Σκήτη Μοναστήρι μὲ προ-
βολή. Προσελκύονται καὶ προσέρ-
χονται στὴ Μονὴ Προδρόμου πλῆ-
θος οἱ μοναχοί.

Ἄλλα στὴ Βέροια ὑπάρχει ἡ Νά-
ουσα. Ἡ πόλη νεόκτιστη, στὴν πρῶ-
τῃ τῆς ἀνάπτυξης, ἔχει προνόμια,
ἀλλὰ καὶ πολλοὺς δισταγμούς. Φαί-
νεται πὼς κυριάρχησε στὴν πόλη

Ένας φόβος, μιὰ τάση αποξενώσεως από ό,τι Χριστιανικό. Καί αυτό όφείλεται στον Τούρκο Ιεροδιδάσκαλο Σιάχ Λεαή που δέν ξέραμε αν στήριζε την επιρροή του μόνο στη δύναμη του κατακτητή, στην δύναμη του Έπιτρόπου του Γαζή Έδρενός ή και στην δική του προσωπικότητα. Ό Τεκές του βρίσκονται χτισμένοι ακριβώς κάτω από τό σημερινό Δημοτικό Πάρκο κι ή παράδοση διέσωσε τό όνομά του με σεβασμό.

Στή Νάουσα ό "Άγιος Θεοφάνης έρχεται νά ενισχύσει την πίστη των Χριστιανών, προσκαλεσμένος ή αυτόκλητος. Νά υπάρχει και σχέση καταγωγής μέρους έστω των κατοίκων της πόλεως με τον "Άγιο Θεοφάνη; Δέν αποκλείεται τό ένδεχόμενο οι Ναουσαίοι νά έλκουν την καταγωγή άπ' την "Ηπειρο. (Οί Φ. Πέτσας και Γ. Χιονίδης έθεσαν ήδη τό έρώτημα).

Τό γεγονός είναι ότι στο τελευταίο τέταρτο του ΙΣΤ' αιώνα ό "Άγιος Θεοφάνης αφήνει επίτροπό του στη Μονή του Προδρόμου τον άνεψιό του που έχει άνδρωθει ήδη και έρχεται στη Νάουσα. Είναι ένας ευσεβής Χριστιανός με ισχυρή προσωπικότητα και δύναμη άκαταμάχητη στο νά εξαίψει τό ζήλο των πιστών με τό κύρυμά του, την αγιότητά του και τό άσκητικό του παράδειγμα. Οί Ναουσαίοι εκπλήσσονται άπ' τη διδασκαλία του, την αγιότητά του και μιλούν για θαύματα του "Αγίου. Δέν υπάρχει άμφιβολία ότι θρηνόμαστε μπροστά σ' έναν άνδρα άποστολικό, έναν πραγματικό έθναπόστολο, πρόδρομο του Κοσμά του Αιτωλού. Είναι από τους άνδρες για τους όποιους ό σεβαστός καθηγητής μου Α. Βακαλόπουλος στην "Ιστορία του συμπληρώνοντας τά παραπάνω γράφει: «Οί Ισιοι αυτοί άναζητούν ήσυχαστήρια και ιδρύουν σκήτες ή μονές σέ όρεινά και άπομονωμένα μέρη, όπου ή έρημιά και τό μεγαλείο του θείου γεννούσιν την μεταφυσική σκέψη».

Πάνω από τη Νάουσα στο άνοιγμα μιās χαράδρας σ' ένα κοίλωμα του καταπράσινου Βέρμιου κτίζει ό "Άγιος τό καινούργιο Μοναστήρι. Στο κέντρο ό ναός των "Ασωμάτων στο Δοχειάρι. Τό μοναστήρι θά μένει στην "Ιστορία σαν Μοναστήρι των Ταξιαρχών. Τό έργο είναι με-

γάλο. Τό μαρτυρούν τά έρείπιά του. Καταστράφηκε τό 1822. Καί μόνο τό έργο αυτό θά δικαιώνει μιὰ ζωή. Είναι έργο ζωής. Οί Ναουσαίοι σώζουν την παράδοση ότι για την μεταφορά της πέτρας του μοναστηριού χρησιμοποιήθηκε άπ' τον "Άγιο άρκούδα του Βέρμιου. Ό λαός μόνον όταν έντυπωσιάζεται από ένα έργο καταφεύγει στον μύθο. "Ιδιαίτερα έντυπωσιακός ήταν ό Ναός στο κέντρο του άνισοσκελούς «Πί» που σχημάτιζαν τά υπερύψηλα κελλιά. Είναι επιμήκης ναός "Αθωνικού τύπου, τρίκογχος με τρούλλο και τρουλλίσκους. Στον νάρθηκά του που είναι μαρμαρόστρωτος υπάρχει και πλάγια θύρα, στα νότια, προς τά κελλιά.

Βεβαίως και από τον ναό δέν σώζονται παρά μόνον έρείπια και ή πλάκα των έγκαινίων του ναού που μάς δίδει την χρονολογία (7101), πρωτομαγιά του 1593. Ό "Άγιος Θεοφάνης φαίνεται πώς κτίζει και μέσα στην πόλη ναό Ταξιαρχών. Τά έρείπιά του βρίσκονται στα θεμέλια του Γ' δημοτικού σχολείου. άκόμη προτρέπει στο χτίσιμο και άλλων ναών όπως της Θεοτόκου, της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, του "Αγίου Δημητρίου και του "Αγίου Γεωργίου. Οί ναοί αυτοί καταστράφηκαν όλοι με την καταστροφή της

πόλεως από τους Τούρκους τό 1822. Της ίδιας περιόδου είναι και ό ναός της Ζωοδόχου Πηγής ή Παναγιοπούλας κάτω από την πόλη. Η Παναγιοπούλα ήταν ό αντίποδας του Τεκέ του Σιάχ Λεαή και κληρονόμος της κτηματικής περιουσίας, αλλά και συνηθειών που έχουν σχέση με την σέ είδος φορολογία που επιβάλλονταν για τον Τεκέ και τό τέμενος του Γαζή Έδρενός Βέη στα Γιαννισά.

Ό "Άγιος Θεοφάνης δέθηκε πολύ με τη Νάουσα. Αγάπησε τον τόπο και τον δοήθηκε νά βρεί τον προορισμό του. Δέν είναι τυχαίο ότι από την "Ιστορία συνδέθηκε με τον οικισμό της πόλης.

Ό "Άγιος Θεοφάνης έμεινε στη Νάουσα μέχρι τά βαθιά του γεράματα. Πλήρης ήμερών γύρισε στο Μοναστήρι της Βεροίας όπου όταν προαισθάνθηκε τό τέλος του κάλεσε όλους τους μοναχούς και των δύο μοναστηριών και τους έδωσε τίς τελευταίες του συμβουλές.

Ό τάφος του και τά όστά του βρίσκονται στο Μοναστήρι του Προδρόμου. Η τιμία του όμως Κάρα φυλάγεται στη Νάουσα σέ άσημοποικίλη ναόσχημη κυκλωτερή θήκη, ακριβό προσκύνημα των ευσεβών Ναουσαίων.

Έμμανουήλ Στ. Βαλσαμίδης

ΠΡΟΣΕΞΑΤΕ

- Οίσιηλες της «Νιάουσας» είναι στη διάθεση όλων των Ναουσαίων και των φίλων του περιοδικού.
- Οί άποστελλόμενες για δημοσίευση έργασίες και άρθρα πρέπει νά είναι σύντομες μέχρι 6 τό πολύ σελίδες γραφομηχανής καί νά μήν έχουν δημοσιευθεί σέ άλλο περιοδικό ή έφημερίδα
- Παράκληση, οι έργασίες νά γράφονται στη Δημοτική.
- Η «Νιάουσα» δέν φέρει καμιά ευθύνη για τίς έκφραζόμενες γνώμες των συνεργατών της.
- Έργασίες είτε δημοσιευθούν είτε όχι δέν επιστρέφονται.

Η «ΝΙΑΟΥΣΤΑ»

Ἡ μάχη στὴ Χονδροσούγλα

Στις δεκατρεῖς τοῦ Ἀπριλιοῦ ἡμέρα ἦταν Τρίτη, ποὺ φίλευεν ὁ Ἀρχηγὸς τοὺς νέους ἀπ' τὴν Κρήτη.

Ἡ λαϊκὴ μοῦσα διεκτραγωδεῖ τὸ θάνατο πολλῶν παλληκαριῶν σὲ μιὰ μάχη, ποὺ δόθηκε στὴ Χονδροσούγλα ἀνάμεσα στ' ἀντάρτικα σώματα καὶ στὸν τουρκικὸ στρατό. Μὲ τὴν πρώτη στροφή μᾶς δίνει τὴν ἀκριβὴ ἡμερομηνία καὶ ἡμέρα, χωρὶς νὰ ἀναφέρει τὸ ἔτος, φαινόμενο, ποὺ παρατηρεῖται καὶ σ' ἄλλα δημοτικὰ τραγούδια τοῦ τόπου μας. Ὁ λόγος τῆς παρασιώπησης αὐτῆς εἶναι ἀπλός. Τὸ τραγούδι περνοῦσε ἀπὸ στό μα σὲ στόμα, ὅταν ἀκόμα ἦταν νωποὶ οἱ τάφοι τῶν νεκρῶν καὶ στοὺς ἀμέσως προσεχεῖς μῆνες μετὰ τὰ γεγονότα. Σ' αὐτὰ τὰ χρονικὰ διαστήματα ὅλοι γινώριζαν τὸ ἔτος, ἀλλὰ ἡ ἡμέρα καὶ ἡ ἡμερομηνία σὲ ὀρισμένους τουλάχιστον θάρχιζε νὰ τυλίγεται μὲ τὴν λήθη, τὴν ὁποία ἀκριβῶς, μὲ τὴν πρώτη του στροφή, τὸ τραγούδι ἀποτινάζει. Προβλέψεις γιὰ τὸ ἀπώτερο μέλλον δὲν μπορούμε νὰ ζητοῦμε ἀπὸ τὴ μοῦσα. Ἔτσι εἴμαστε ἀναγκασμένοι νὰ καταφύγουμε σὲ συλλογισμοὺς βγαλμένους ἀπὸ τὴν παράθεση πολλῶν γεγονότων. Προσωπικὰ πιστεύω, ὅτι ἡ μάχη τῆς Χονδροσούγλας ἐγίνε μέσα στὰ ἔτη 1905 καὶ 1906 γιὰ τοὺς ἐξῆς λόγους: Πρῶτον ὁ καπετὰν Μακρῆς (Ἀθανάσιος Φωτίου Χατζῆς τὸ πραγματικὸ του ὄνομα) ἀπὸ τὴ Σφίντισα Πιερῶν τὸ 1904 πολέμουσε μὲ τὸ σῶμα τοῦ Παύλου Μελά σὰν ὁμαδάρχης Κατέθηκε μὲ τοὺς ἄνδρες του στὴ Νιάουστα μετὰ τὸ θάνατο τοῦ ἀρχηγοῦ του. Δὲν ἦταν ἐπομένως δυνατόν νὰ βρισκεται ταυτοχρόνως σὲ δύο διαφορετικὰ μέρη, γιὰ καὶ εἶναι ἐξακριβωμένο, ὅτι ἔλαβε μέρος στὴ μάχη τῆς Χονδροσούγλας. Τὸ 1907 πάλι ὁ καπετὰν Θανάσης Μακρῆς ἀπουσίαζε ἀπὸ τὴν πόλη πολέμοντας τοὺς Βουλγάρους στὰ βουνὰ γύρω ἀπὸ τὸ Φραγκότσι καὶ τὸ φθινόπωρο τοῦ ἴδιου ἔτους

πέρασε μὲ τὸν καπετὰν Ἀμύντα τὰ σύνορα κατεβαίνοντας στὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα. Ἔτσι ἀποκλείοντας τὰ ἔτη 1904 καὶ πρὶν, ἐπίσης τὰ ἔτη 1907 καὶ μετέπειτα, μᾶς μένουν τὸ 1905 καὶ 1906.

Τοῦ Σταύρου Δάδη

Ἀπ' αὐτὰ διαλέγουμε τὸ 1906 γιὰτὶ σ' αὐτὸ οἱ δεκατρεῖς τοῦ Ἀπριλιοῦ ἦταν ἡμέρα Τρίτη. Ἀκόμη ὁ Παῦλος Τσάμης στὸ βιβλίο του «Μακεδονικὸς Ἀγὼν», ἔκδοσης ΙΜΧΑ 1975, ἀναφέρει τὴν ὁφειλὴ τοῦ ἀντάρτικου σώματος Ἑρμανουὴλ Μπενῆ, Κρητικοῦ, στὴ Χονδροσούγλα στίς 11 Ἀπριλίου 1906.

Ἡ πρώτη στροφή, μετὰ τὴν ὑπενθύμιση τῆς ἡμερομηνίας, μιλάει γιὰ «φιλία» τραπέζωμα κλέφτικο μὲ σφαχτά, ρακιά καὶ κρασιά, ξεφάντωμα, γιὰ νὰ γιορταθεῖ ὁ ἐρχομὸς τῶν νέων Μακεδονομάχων ἀπὸ τὴ Κρήτη. Τοὺς φίλευεν ὁ Ἀρχηγός. Λογικὸ ἀφοῦ αὐτὸς κρατοῦσε τὸ ταμεῖο, χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει, ὅτι στὴ φιλία οἱ δωρεὰν πρόσφορες τῶν Νιαουσινῶν ἦταν ἀνύπαρκτες. Ὑπάρχει ἡ ἀποψη, πὺς τὰ σώματα ἔπεσαν σὲ ἐνέδρα καθὼς ὁδοιποροῦσαν ἀπὸ τὴ Νιάουστα πρὸς τὴ Βέροια. Τὴν ἀπορρίπτω γιὰ τρεῖς λόγους. Πρῶτον ἐμπιστεύομαι τὴν ἐκδοχὴ τοῦ δημοτικοῦ μας τραγουδιοῦ. Δεύτερον ἡ προφορικὴ παράδοση μιλάει γιὰ γλέντι. Τρίτον ὁ τούρκικος στρατός, βάσει σχεδίου, εἶχε κυκλώσει τὸ σῶμα πρὶν ἀπὸ τὴν ἔναρξη τῆς μάχης, πρῆγμα ποὺ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνε σὲ ἐνέδρα.

«Ὅποιος θὰ ζήσει ἀπὸ μᾶς
Νὰ πάει εἰς τὴν Κρήτη,
νὰ πεί εἰς τὴς μαννούλες μας
τὴ φοβερὴ μας λύπη.

Ἡ δευτέρη στροφή συνηγορεῖ γιὰ τὸ γλέντι καὶ ὄχι γιὰ ἐνέδρα, ὅπου ὁ ἀπόλυτος αἰφνιδιασμὸς δὲν θὰ ἐπέτρεπε σκέψεις γιὰ ζωὴ ἢ θάνατο. «Ὅποιος θὰ ζήσει...»

Ἀκόμη οἱ τρεῖς αὐτὲς πρώτες λέξεις μᾶς δίνουν νὰ ἐννοήσουμε, πὺς οἱ ἀντάρτες εἶχαν συνειδητοποιήσει τὴν ὑπαρξὴ μεγάλων τουρκικῶν δυνάμεων πρὶν ἀπὸ τὴν ἀναμέτρηση. Διάφορες πληροφορίες τὶς ἀνεβάζουν στὸν ἀριθμὸ τῶν 600 ἀνδρῶν. Δὲν δεῖλιασαν βέβαια καθόλου. Ἔδωσαν τὴν σκληρὴ μάχη καὶ ἀπέκρουσαν τὸν ἐχθρὸ πολεμώντας ἕνας μὲ δέκα.

Δὲν τὸλπιζα μανούλα μου,
γιὰ νὰ μᾶς ξεγυμνώσουν
καὶ σ' ἕνα μνημα δεκατρεῖς
γιὰ νὰ μᾶς παραχώσουν

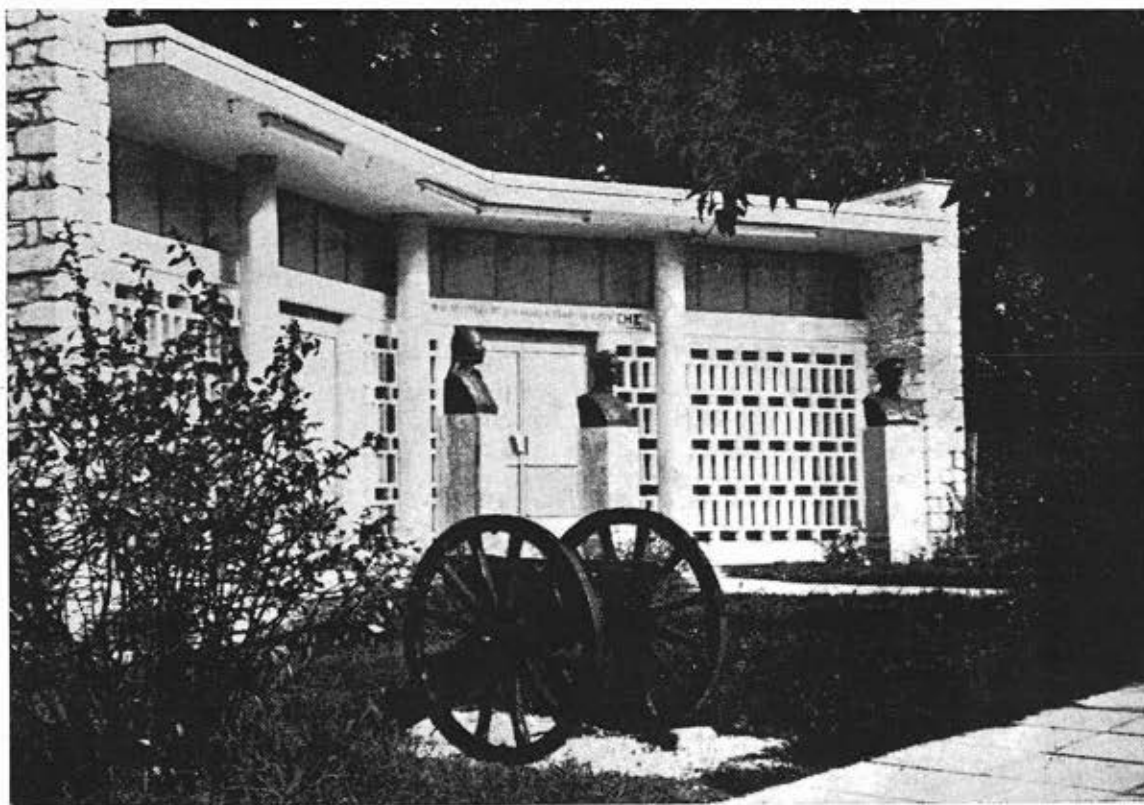
Ἡ τρίτη στροφή ἐκφράζει τὸ παράπονο τῶν νέων παιδιῶν, ποὺ δὲν περίμεναν τόσο πρόωρα τὸ συναπάντημα μὲ τὸ Χάρο. Ἄν ἦταν ἀκριβῶς δεκατρεῖς δὲν γνωρίζουμε ἀπὸ ἄλλες πηγές. Ὅπως δὴποτε ὅμως γύρω σ' αὐτὸν τὸν ἀριθμὸ ὑπάρχει ἡ ἀλήθεια. Οἱ τραυματίες θὰ ἦσαν περισσότεροι ἀσφαλῶς.

Ἀνάμεσά τους βρίσκονταν ὁ γενικὸς ἀρχηγὸς τῆς περιοχῆς Βερμίου Κατεχάκης καὶ ὁ Κασιγάρης μὲ ἐλαφρὰ μᾶλλον τραύματα. Ἡ ἀντορτομάνια Νάουσα τοὺς δέχτηκε, τοὺς περιθαλψε στὴν Παναγιωπούλα, ὁργανώνοντας πολυάνθρωπο χειρουργεῖο ἀπὸ γιατροὺς, φαρμακοποιούς, ἄνδρες καὶ γυναῖκες τοῦ λαοῦ, καὶ τοὺς ἔκρυψε στὰ Νιαουσινὰ σπιτία.

Ποῖος ὅμως μετροῦσε τραυματισμένους, ὅταν δὲν ἦταν χτυπημένοι θανάσιμα; Σχεδὸν ὅλοι οἱ ἀντάρτες εἶχαν στὸ κορμὶ τους βόλια τοῦ ἐχθροῦ ἀπὸ μιὰ, ἀπὸ δύο, ἀπὸ πολλὰς μάχες. Τὰ ὀνόματά τους δὲ σκέπαζε κατὰ κανόνα ἡ σιωπὴ, γιὰ τὸ φόβο καταδιώξεως τῶν οἰκογενειῶν των.

Ἀνάθεμα στὸν ἀρχηγό,
δὲν ἔδωσες παράδες,
νὰ στείλουμε στίς μάνες μας,
ν' ἀνάψουνε λαμπάδες

Ἡ τέταρτη στροφή δὲν ἀφήνει καμμιά ἀμφιβολία, πὺς τὰ περισσότερα θύματα εἶχαν οἱ νεοαφίχθοντες Κρητικοί, ἀφοῦ δὲν πρό-

ΝΑΟΥΣΑ: Τὸ Μουσεῖο τοῦ Λυκείου Ἑλληνίδων Ναούσης

λαβαν νὰ πάρουν τὰ πρῶτα τους χρήματα, ἀπὸ τὸν ἀρχηγό τους. Τὰ θύματα τῶν Τούρκων, ἀναμφίβολα πολλά, λόγω σκληρότητος τῆς μάχης, δὲν εἶναι γνωστά. Δὲν εἶναι γνωστὰ ἐπίσης τὰ ὀνόματα τῶν τραυματισθέντων Νιαουσιτῶν. Στὴ μάχη αὐτὴ τρεῖς καπεταναῖοι ἔχασαν δικά τους πρόσωπα. Ὁ καπετὰν Μακρῆς τὸν ψυχολόγο του Θωμᾶ Γκουλιόβα, ὁ Τσιπούρας τὸν ἀνεψιό του καὶ ὁ Μπενῆς τὸν ὑπαρχηγό του.

Τὴ μεγάλη μάχη στὸ «χωράφι» τῆς Χοντροσοῦγλας, ὅταν τοὺς πλάκωσε στρατὸς ἀπὸ τὴ Βέροια, στρατὸς ἀπὸ τὴ Νιάουστα, κατὰ ἐκφραση τοῦ συμπατριώτη μας

δασκάλου Μπέμπη Δημητριάδη, τὴν πῆρε ὁ ζουρνᾶς καὶ τὴν ἔκαμε τραγούδι. Τὴν ἔπαιζε στὴν πατινάδα, στὴ θέση τοῦ θούριου «Ὡς πότε παλληκάρια...» τοῦ Ρήγα, συντροφεύοντας τὰ βήματα τῶν γενιτοάρων τῆς Μπούλας, μὲ τὰ γυμνωμένα σπαθιά.

Στὶς μέρες μας ἀναφέρεται κάποτε ἡ μάχη τῆς Χοντροσοῦγλας καὶ βρίσκονται μερικοὶ νὰ ὑποστηρίξουν, πὼς οἱ ἀντάρτες γλεντούσαν χωρὶς νὰ λάβουν μέτρα ἀσφαλείας. Αὐτὸ μᾶλλον δὲν εἶναι ἀληθινό. Κατὰ τὸν ἀναφερθέντα δάσκαλο, ὑπῆρχε σκοπὸς στὴν κάτω μεριὰ τοῦ «χωραφιοῦ» στὶς φυλουριές, πού εἶδε μάλι-

στα τὸ τούρκικο ἀπόσπασμα καὶ εἰδοποίησε τὸν Κατοίγαρη. Αὐτὸς ὅμως δὲν ἔδωσε σημασία.

— Ἄς τους, πηγαίνουν γιὰ τὴ Νιάουστα, ἀποφάνθηκε.

Τὸ πρῶτο σφάλμα τῶν ἀνταρτῶν, κατὰ τὴ γνώμη μου συνίσταται στὴν ἀντίληψη, πὼς ἀπὸ τὴ μεριὰ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ δὲν θὰ ἐρχόταν ὁ ἐχθρός. Κι ὅμως ἀπὸ κεῖ κυρίως, τὴ Γλόμπα, ἦρθε ὁ αἰφνιδιασμός. Τὸ δεύτερο συνίσταται στὴν ἔλλειψη πονηριᾶς, φαινόμενο γενικὸ τῶν ξένων καπεταναίων, πού στοίχιζε πολὺ στὴν ἑλληνικὴ παράταξη.

Σταῦρος Δάδης

‘Ο Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας στό ‘Ολοκαύτωμα

Τῆς Βάσως Στάνιου

←
‘Ο κ. καὶ ἡ κ. Τσάτσου μετὸν στρα-
τηγὸ κ. Ντάβο, μετὸν Δήμαρχο καὶ
τὴν κ. Βλάχου, μπροστὰ στὸ ἄγαλμα
τῶν Στουμπάνων.

Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ προέδρου τῆς Δημο-
κρατίας κ. Τσάτσου στὴ Νάουσα γιὰ τὶς
γιορτές τοῦ «‘Ολοκαυτώματος» ἀποτελέσκει τὸ
γεγονὸς τῆς χρονιᾶς γιὰ τὴν ἡρωϊκὴ πόλη
μας.

Χρόνια ὀλέκλῃρα τὸ «‘Ολοκαύτωμα»
γιορτάζονταν «ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ ἡμῶν...».
Ἦταν ἀρκετὴ ἡ παρουσία ἑνὸς Ὑπουργοῦ
Βορείου Ἑλλάδος ἢ καὶ στὴν καλύτερη πε-
ρίπτωση τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης.
Ἡ 17ῃ Ἀπριλίου 1977 ὑπῆρξε μέρα ἱστορική.

Τὸ χρονικὸ ποῦ γράφει ἡ δίδα Βάσω
Στάνιου ὅς εἶναι τὸ ἀπλὸ «εὐχαριστῶ» μας
στὸν ἀνώτατο ἄρχοντα:

Καὶ τὸ ὄνειρο ἔγινε πραγματικότητα! Ναι δὲν
θὰ τὸ ξεχάσουμε ποτέ. Γιατὶ γιὰ μᾶς ἡ ἐπίσκεψη
τοῦ ἀνώτατου ἄρχοντα ἔστι καὶ στίς πύλεις λαμπρὲς
καὶ ἱστορικὲς μας στιγμὲς ἦταν ὄνειρο.

Ζηλεύαμε τὸ Μεσολόγγι τὴν ἄλλη ἡρωϊκὴ πό-
λη τῆς χώρας μας. Κάθε χρόνο στὴν ἐπέτειο τῆς
ἡρωϊκῆς «Ἐξόδου» γέμιζε ἡ μικρὴ πόλη ἀπὸ
πρωθυπουργούς, ὑπουργούς, βουλευτές. Τὸ φετει-
νὸ «‘Ολοκαύτωμα» μᾶς ἔκανε νὰ νοιώσουμε κι ἐ-
μεῖς περήφανοι. Ραδιόφωνο, ἐφημερίδες, τηλεό-
ραση, τόνιζαν πρὶν ἀπὸ μέρες ἀκόμη τὴν ἐπίσκε-
ψη τοῦ προέδρου στὴ Νάουσα. Καὶ ἡ γιορτὴ μας
μας ἔπαιρνε τὶς πραγματικὲς τῆς διαστάσεις.

Καὶ ἔφθασε ἡ 17ῃ Ἀπριλίου.

‘Ο πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Κων)νος Τσά-
τσος καὶ ἡ σύζυγός του κ. Ἰωάννα Τσάτσου ἔ-
φθασαν στὴν πόλη μας στίς 9.30 τὸ πρωῒ τῆς Κυ-
ριακῆς συνοδευόμενοι ἀπὸ τὸν ὑπουργὸ Β.Ε. κ.

Μάρτη, τὸν ἀρχηγὸ Ε.Δ. ἀντ)γο Ντάβο καὶ ἀνώ-
τερους ὑπαλλήλους τῆς προεδρίας.

Τοὺς ὑψηλοὺς ἐπισήμους ὑποδέχθηκαν στὴν
εἴσοδο τῆς πόλης μας ὁ δήμαρχος κ. Βλάχος, μέ-
λη τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, οἱ στρατιωτικὲς ἀρ-
χές, ἐκπρόσωποι ὀργανώσεων καὶ συλλόγων καὶ
πληθὺς κόσμου.

Στὴν προσφώνησή του ὁ δήμαρχος κ. Βλάχος
τόνισε ὅτι στὸ πρόσωπο τοῦ κ. Τσάτσου ὄλοι οἱ
Ναουσαῖοι καλοσπρίζουν τὸν πρῶτο πρόεδρο τῆς
δημοκρατίας καὶ τὸν ἀξιο πνευματικὸ ἄνδρα. Με-
τὰ τὶς εὐχαριστίες τοῦ Προέδρου τὸ κλιμάκιο κα-
τευθύνθηκε πεζῇ πρὸς τὴ Δημαρχία ὑπὸ τὰ ζωη-
ρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα τοῦ λαοῦ
καὶ τῶν μαθητῶν ποὺ εἶχαν κατακλύσει τὶς δύο
 πλευρὲς τοῦ δρόμου.

Στὸ κτίριο τῆς Δημαρχίας, ἀπονεμήθηκε στὸν
κ. Τσάτσο — γιὰ πρώτη φορά στὴν ἱστορία τῆς
Νάουσας — τὸ χρυσὸ μετάλλιο τῆς πόλης μας.
Συγκινημένος ὁ πρόεδρος ἀπὸ τὴν τιμητικὴ ἀπο-
νομὴ τόνισε ὅτι «θὰ ἀποτελέσει μὰ ἀπὸ τὶς ὡραι-
ότερες ἀναμνήσεις τῆς ζωῆς του».

Στὴ συνέχεια ὅλη ἡ συνοδεία κατευθύνθηκε
στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ ὅπου ἐψάλη ἡ ἐπίσημη
δοξολογία χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου
Μητροπολίτου Βεροίας καὶ Ναούσης κ. Παύλου.
Στὸν λιτό, χωρὶς περιτολογίες καὶ φανταχτερὲς
ἐκφράσεις πανηγυρικὸ τῆς ἡμέρας ποὺ ἐκφώνησε
ὁ Ὑ.Β.Ε. κ. Μάρτης τόνισε τὴν σημασία τῆς ἐπα-
νάστασης τοῦ 1821 καὶ τὴν θετικὴ συμβολὴ τῶν
ἡρωϊκῶν Ναουσαίων στὸν ἀγῶνα.

Μετὰ τὴν Δοξολογία, ἐπίσημοι καὶ λαὸς ἀνέ-
βηκαν στοὺς Στουμπάνους, τὸν κῶρο τῆς θυσίας,

ΛΙΤΣΑ ΥΦΑΝΤΙΔΟΥ: Μιά νέα παρουσία στο χώρο της τέχνης

Στην τρίτη κατά σειρά έκθεση ζωγραφικής, που ωργάνωσε ο Σύλλογος 'Αποφοίτων Ναούσης στις μέρες του περασμένου Πάσχα, παρουσίασε έργα της σέ λάδια και ή δεσποινίδα Λίτσα Υφαντίδου. 'Ανάμεσα στους άλλους καλλιτέχνες, παλιούς και νέους, που έδωσαν, μπορώ να πω, περισσότερα απ' όσα μπορούσε να περιμένει ή μικρή μας πόλη, ή Λίτσα στάθηκε ή αποκάλυψη των ημερών. Τα έργα της φανέρωσαν στα έκπληκτα μάτια μας τη δύναμη και το πάθος, την αγριότητα και την ημερότητα, ένα άξεπεραστο συνταίριασμα χρωμάτων, εμφάνιλλο της σαγητεύτρας φύσης στις πιο όμορφες ώρες της, την πλαστικότητα στο ανθρώπινο σώμα με τα μέτρα μεγάλων ζωγράφων της αναγέννησης. 'Υποταγμένος ακόμα στις αρχικές επιδράσεις της καλλιτέχνης, νοερα, περπατώ στους καλαίσθητους χώρους της έκθεσης και τους βρίσκω, όπως ακριβώς και τότε πολύ μικρούς για το ανάστημά της. Πολύ μικρή βρίσκω και τη Νάουσα. 'Ο έλλαδικός χώρος της ανήκει και ο παγκόσμιος ίσως με την ύπαρξη όρισμένων προϋποθέσεων.

Πριν από ένα μήνα περίπου είχα την ευκαιρία να δω τη Λίτσα στο σπίτι της, σταλμένος από το «Σύλλογο» για μια παρουσίαση στο υπό έκδοση περιοδικό του. 'Εκεί, ανάμεσα στους δικούς της, που την περιβάλλουν με αγάπη, ανάμεσα στα έργα της, που ή ίδια αγαπά, μιλήσαμε για πολλά και σημαντικά, για άσημαντα, για πραγματώσεις, σκέψεις και δραματισμούς. Σας μεταφέρω μερικά

Του Σταύρου Δάδη

από αυτά, όσα ακριβώς χρειάζονται για μια συνοπτική γνωριμία.

Αν ξεφυλλίσουμε τις σελίδες του καιρού και γυρίσουμε πίσω μερικά χρόνια, θα δούμε τη σημερινή κοπέλλα μικρό κοριτσάκι της δεύτερης τάξης του Δημοτικού Σχολείου. Με την ποδιά τη σχολική, με την τσάντα, το «αναγνωστικό», τα τετράδια, τα χειροτεχνικά υλικά και την όρεξη για έκφραση πραγματωμένη σε σκίτσα και ζωγραφίες. Δουλεύει με μελάνι, κάρβουνο, μολύβι. Βγαίνει στο παραθύρι. Στο απέναντι καφεενάκι ένας γεροντάκος πίνει άργα, απολαυστικά, τον καφέ του. Τον σκισάει, έτσι από μια έσωτερική παρόρμηση, χωρίς να γνωρίζει καν τα βασικά δεδομένα της τεχνικής, και πετυχαίνει. Ένας συγγενής, ένας ξάδερφος του πατέρα της, έρχεται από το Κιλκίς. Η μικρή τον περιεργάζεται έντονα. Έπειτα αποτραβιέται και μεταφέρει με τα μολύβια της την όψη του στο χαρτί τόσο πειστικά, που ή μάνα της φοβάται μήπως ο συγγενής παρεξηγηθεί απ' τις αποτυπωμένες ρυτίδες, αν νόμιζε τον εαυτό του νεώτερο. Και ο καιρός διαβαίνει. Η μικρή σκισάει και ζωγραφίζει για τον εαυτό της. 'Ιδιαίτερα την εύχαριστεί ένα από τα πιο δύσκολα θέματα ζωγραφικής, οι προσωπογραφίες.

Φτάνουμε στο 1976. Σ' αυτό το έτος μπαίνει στους παιδικούς και νεανικούς ερασιτεχνισμούς ή απόφαση για μια δουλειά υπεύθυνη. Είναι και ή παρόρμηση, που νοιώθει ή καλλιτέχνης, για έξω-

τερίκευση. Έτσι ρίχνεται σ' ένα πεδίο χωρίς την παραμικρή βοήθεια από κάποιον άλλο έμπειρο στη δουλειά. Ένα σωρό έρωτήματα τη βασανίζουν. Πού να ζωγραφίσει, πώς να στρώσει τις επιφάνειες, πώς ν' αναμίξει τα χρώματα; Με μοναδικό έφόδιο τις δικές της μικρές έμπειρίες πειραματίζεται. Διαλύει τα χρώματα με πετρέλαιο, με νέφτι, με λιγνέλαιο. Και φτιάχνει την πρώτη της προσωπογραφία με λάδια. Μια προσωπογραφία έκφραστική, αλλά άνεμοδαρμένη, μπορώ να πω, από τους πειραματισμούς της δημιουργού, που όμως την όδηγησαν τόσο σύντομα στο χάραγμα της σωστής ρότας.

Σήμερα έχει αρκετή δουλειά έτοιμη. Κυριαρχούν ολοκληρωτικά σχεδόν οι προσωπογραφίες. Αν ζωγράφιζε έναν πίνακα με λουλούδια, τ'όκανε για τη μάνα της. Κι' αν ζωγράφιζε, επίσης, μια θαλασσογραφία, είναι γιατί βρέθηκε το περασμένο καλοκαίρι για μερικές μέρες στην Ποτίδαια Χαλκιδικής δίπλα δίπλα με τη γαλάζια θάλασσα και τις στητές ακόμη γραφικότητες του έλληνικού υπαιθρίου χώρου. Έτσι, έπειδη υπάρχουν μερικά «αν» είχαμε την τύχη όσοι έπισκεφτήκαμε την τρίτη έκθεση του Συλλόγου 'Αποφοίτων να δούμε θαυμάσιους πίνακες «έκ του φυσικού», όπως το γκισμύ με τα ρόδια και τα κάστανα, όπως τηγκαζόλαμπα με τα σκόρδα.

Η Λίτσα Υφαντίδου που ζει και εργάζεται ανάμεσά μας (είναι υπάλληλος του Γενικού Κρατικού Νοσοκομ. Ναούσης), στις έλευθερες ώρες της παίρνει το φως απ' την ψυχή της και το απλώνει στους μουσαμάδες, παίρνει τη δύναμη της ψυχής της και τη δωρίζει στις μορφές, απλόχερα, γιατί περισσότερο είναι το φως μέσα της, περισσότερο είναι ή δύναμη.

Όπου μετά το τρισάγιο ο κ. Πρόεδρος έρριξε δάφνινο στεφάνι στο θρυλικό βάραθρο.

Ακολούθησε ή μεγαλειώδης παρέλαση, που χρόνια είχαμε να παρακολουθήσουμε. 'Ιδιαίτερα έντυπωσιακή ή εμφάνιση του στρατού προκάλεσε ρίγη συγκινήσεως.

Μετά την παρέλαση δόθηκε γεύμα προς τιμή του κ. Τοάτσου στη Στρατιωτική Λέσχη, όπου για μια ακόμη φορά ο κ. Πρόεδρος δέχθηκε τις εύχαριστίες των Ναουσαίων και του δόθηκε ή ευκαιρία

να μιλήσει με πολλούς και για διάφορα θέματα.

Μετά την μεσημεριανή ανάπαυση, το προεδρικό ζεύγος και ή συνοδεία του αναχώρησαν για την Έδεσσα συνεχίζοντας την περιοδεία τους στην Κ/Δ Μακεδονία.

Οι εύχες όλων των Ναουσαίων ως τον συνοδεύουν πάντα. Έμεις δέν μπορούμε να πούμε παρά ένα απλό:

«Εύχαριστούμε κύριε Πρόεδρε».

ΤΟ "ΜΩΡΟ,, ΠΟΥ ΘΕΡΙΨΕ

1927-1957: ΤΑ 50ΧΡΟΝΑ ΤΗΣ ΔΕΝΔΡΟΚΟΜΙΑΣ ΜΑΣ

Του 'Οδ. Ντινοπούλου, ειδικού γεωπόνου 'Ινστιτούτου
ΔενδροκομίαςΝαούσης-Προέδρου του Συλλόγου 'Αποφοίτων

Έφ'ετος συμπληρώνονται πενήντα χρόνια από τότε που εγκαταστάθηκε ο πρώτος αξιόλογος όπωρώνας στην περιοχή της Νάουσας.

Πρὶν πενήντα χρόνια, τὸ ἔτος 1927 ἕνας όπωρώνας γεννιέται σὲ θέση «τσιφλίκι» τοῦ Κοπανοῦ. Ἦταν ἡ ἀρχή. Ἦταν τὸ ξεκίνημα. Ἦταν τὸ πρῶτα δένδρα. Ἀπὸ τότε φυτεύθηκαν καὶ φυτεύονται χιλιάδες δένδρα. Μέσα σὲ πενήντα χρόνια ἄλλαξε ἡ ὄψη τῆς περιοχῆς. Δὲν χρειάζεται νὰ τονισθεῖ ἔδῳ ποιά εἶναι ἡ συμβολή τῆς δενδροκαλλιέργειας σὲ τὴν οἰκονομία τοῦ τόπου εἰδικὰ καὶ σὲ τὴν ἐθνικὴ οἰκονομία γενικώτερα. Αὐτὰ εἶναι πράγματα γνωστὰ καὶ χιλιεπιωμένα.

Ἔτος 1927. Ληξιαρχικὴ πράξη γεννήσεως τῆς συστηματικῆς δενδροκομίας. Ἄς ἀκούσουμε τὴ φωνὴ ἑνὸς Ναουσαίου ποὺ ἔζησε ἀπὸ κοντὰ τὰ γενέθλια τῆς δενδροκομίας. Ὁ ἀγαπητὸς κύριος Πολύδωρος Μπιλιούρης εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ μᾶς διηγηθεῖ τὰ παρακάτω.

Βρισκόμαστε στὸ ἔτος 1927. Οἱ ἀδελφοὶ Λαναρᾶ ἀποφασίζουν νὰ φυτεύσουν τὶς πρῶτες ροδακινιές. Στὴ διάθεσή τους ἔχουν 240 στρέμματα καὶ ἀγοράζουν ἄλλα 30 στρ. Τὴν πρωτοβουλία τὴν ἔχουν ὁ Σταῦρος Λαναρᾶς μαζί με τὸν κουνιάδο του Φωκίωνα Πechλιβάνο. Φυτεύονται οἱ πρῶτες Ἑλμπέρτες (κίτρινη καὶ πράσινη). Φυτεύονται ἐπίσης σὲ μικρότερη ἔκταση τὰ κουνιόνια καὶ τὰ «μαῖσια». Στους διαδρόμους τοῦ κτήματος φυτεύονται καὶ οἱ πρῶτες μιλιές.

Στὴν φάρμα ἀσχολοῦνται μόνιμα τριάντα ἑργάτες. Τὴν δενδροκομικὴ εὐθύνη τοῦ όπωρώνα τὴν ἔχει ἀναλάβει ὁ Ἀναστάσιος Δούμτοης. Αὐτὸς δίνει ὁδηγίες γιὰ τὸ κλάδευμα κ.λ.π.

Ὁ Σταῦρος Λαναρᾶς ἀγαποῦσε τὰ δένδρα καὶ πίστευε στὸν δυναμικὸ ρόλο τῆς δενδροκομίας. Πίστευε ὅτι ἡ δενδροκομία μπορούσε νὰ βοηθήσει τὸν τόπο ἀποφασιστικά. Ἐβλεπε μακρὰ. Πηγαίνει σὲ τὴν Ἰταλία καὶ ἐντυπωσιάζεται ἀπὸ τὴν ροδακινοκαλλιέργεια. Τὸν βασάνιζε ἡ σκέψη νὰ βρεῖ κάποιον εἰδικὸ στὰ θέματα τῆς δενδροκομίας. Ψάχνει παντοῦ. Ἡ τύχη ἔρχεται ἀργότερα.

Βρισκόμαστε στὸ φθινόπωρο τοῦ ἔτους 1935. Κάπου σ' ἕνα κτῆμα τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς τῆς Θεσσαλονίκης, ὁ Σ. Λαναρᾶς γνωρίζεται ἐντελῶς τυχαῖα με τοὺς ἀδελφοὺς Βιγκάντο. Οἱ Βιγκάντο ἦταν Ἰταλοὶ ποὺ εἶχαν ἐγκατασταθεῖ σὲ τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὸν πρῶτο παγκόσμιον πόλεμο. Ὁ Σ. Λαναρᾶς ἐκτιμᾷ τὴν ἐργασία τοῦ Φ. Βιγκάνιο καὶ τὸν προσλαμβάνει ὡς τεχνικὸ σύμβουλο καὶ κύριο ὑπεύθυνο γιὰ τὸ κτῆμα. Ὁ Φρ. Βιγκάνιο ἦταν λα κὸς τύπος καὶ ἀποκτᾷ γρήγορα τὴν ἐμπιστοσύνη τῶν συνεργατῶν του. Ἀναπτύσσει πρωτοβουλία χωρὶς περιορισμούς, ἐπάνω στὰ θέματα τῆς δενδροκαλλιέργειας (κλάδεμα, ψεκασμοί, ἀγορὰ δενδρῶν κ.λ.π.). Ἡ συμφωνία μεταξὺ Βιγκάντο καὶ ἀδελφῶν Λαναρᾶ ἦταν ἡ ἑξῆς:

— Τὰ διάφορα καλλιεργητικὰ ἔξοδα βαρύνουν τοὺς ἀδελφοὺς Λαναρᾶ.

— Τὰ κέρδη θὰ μοιράζονται στὰ μισά.

— Οἱ ζημιές θὰ ἐπιβαρύνουν τοὺς ἀδελφοὺς Λαναρᾶ.

Ὁ Βιγκάνιο παραγγέλλει 600 δενδρύλλια Μπελφόρ (παραγωγικῆ). Ἀπὸ αὐτὰ δίνει 100 δενδρύλλια στὸν Πολύδωρο Μπιλιούρη ὁ ὁποῖος παρακολουθοῦσε τὸ κτῆμα ἀπὸ λογιστικῆς πλευρᾶς.

Τότε τὰ χρησιμοποιούμενα φάρ-

μακα ἦσαν ὁ ἀρσενικὸς μόλυβδος, τὸ θειασβέστιο, ἡ κασία, ἡ νικατίνη καὶ ὁ βορδιγάλειος πολτός.

Τὰ ἔτη 1935, 1936 καὶ 1937 ἦταν χρονιές με παθητικὴ. Τὸ ἔτος 1938 ἄφησε τὰ πρῶτα κέρδη. Κατὰ τὸ ἔτος 1938 προέκυψε θέμα διαθέσεως ροδακίνων. Ἦταν μιὰ παραγωγή περίπου 80 τόννων.

Τὰ ροδάκινα τὰ ἔπαιρναν οἱ ἀδελφοὶ Χαλκούση ἐπὶ προμηθεῖα. Τρία φορτηγὰ αὐτοκίνητα ἔμειναν ἀπούλητα σὲ τὴν Θεσσαλονίκη. Ἦταν ἡ πρώτη κρίση ροδακίνων. Τεράστιες δυσκολίες σὲ τὴν μεταφορά. Κάθε βράδυ σὲ 7.30 φορτώνονται τὰ ροδάκινα σὲ βαγόνια εἰδικὰ (κλούβες). Συσκευάζονται σὲ εἰδικὲς μπανιέρες ξύλινες τῶν 25—28 κιλῶν. Τὰ βαγόνια αὐτὰ φθάνουν στὸ Πλατὺ. Ἄλλη ἀμαρτωσιολογία ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη, ἡ ἐπιβατικὴ (ταχεῖα) τὰ ἔπαιρνε καὶ τὰ μετέφερε σὲ τὴν Ἀθήνα. Τὰ ροδάκινα προωθοῦνται καὶ μετὰ αὐτοκίνητα. Ἐκάναν τότε δύο μέρες ταξίδι. Ἀκολουθοῦσαν τὴν διαδρομὴ Νάουσα — Καστανιά — Κοζάνη — Σαραντάπορο — Λάρισα — Ἀθήνα.

Τὸ 1937 μπαίνουν σὲ τὴν καρποφορία τὰ Μπελφόρ. Τὸ 1940 τὰ Μπελφόρ βρίσκονται στὸ φῶλ τῆς ἀποδόσεως. Οἱ Παντελῆς Σίνος καὶ Ἀντώνης Πέγιος παίρνουν παραγγελίες καὶ κατασκευάζουν τὰ τελλάρια καὶ τὶς μπανιέρες.

Πέρασαν πενήντα χρόνια. Τεράστια ἀλλαγὴ. Ἐκπληκτικὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς δενδροκομίας. Πολλοὶ παράγοντες συνετέλεσαν στὸ οἰκοδόμημα τῆς δενδροκομίας. Πολλοὶ βάλανε τὸ λιθαράκι τους. Ὅμως τὸ δίδυμο Σ. Λαναρᾶ καὶ Φ. Βιγκάντο εἶναι ἕνας βασικὸς ἀκρογωνιαίος λίθος τοῦ οἰκοδομήτος. Εἶναι οἱ πρωτοπόροι. Ἄλλος σπουδαῖος ἀκρογωνιαίος λίθος εἶναι καὶ οἱ πρωτοπόροι τῶν χωριῶν Ριζάρι καὶ Σεβαστιανά. Ἀξίζει ὁ κόπος νὰ γραφεῖ αὐτὴ ἱστορία τῆς δενδροκομίας. Μιὰ ἱστορία ὁλοκληρωμένη. Μιὰ ἱστορία ποὺ κάποτε τὸ φρούτο προοριζόταν μονάχα γιὰ τοὺς ἀρρώστους καὶ σήμερὰ ἔχει μπεῖ σὲ κάθε ἑλληνικὸ σπίτι. Τὸν λόγο ἔχουν οἱ παλαιοί. Αὐτοὶ ποὺ ξέρουν τὰ γεγονότα. Ἄς γράψουν σὲ «Νιάουστα».

Στους παλιούς καλούς καιρούς

‘Ο Ναουσαΐικος τρύγος

Της ‘Ελένης Μήτσαλα

“Ας μεταφερθούμε για λίγο νοερά μερικά χρόνια πίσω, στις αρχές του αιώνα μας, στη μιὰ από τις τρεις δημοφείς κόρες του Βερμίου τη Νάουσα. Κτισμένη στα πόδια του ήμερου βουνού, είναι βουτηγμένη μέσα στο πράσινο. Τò δάσος πρὸς τὰ πάνω, τὰ ἀμπέλια της πρὸς τὰ κάτω καὶ αὐτὴ στὴ μέση ἀγναντεύει μιὰ τὸ βουνό, πὺ μέσα ἀπὸ τὰ σπλάγχνα του τῆς χαρίζει τὸ κρυσταλλένιο νερό του, καὶ μιὰ τὸν κάμπο, ἀπ’ ὅπου παίρνει τὴ ζωὴ της, τὸ κρασί.

Οἱ κάτοικοί της ζοῦν ἥσυχια ὅλο τὸ χρόνο μὲ τις μικροχαρές, τις μικροανησυχίες τους, καὶ ἔρχεται ὁ τρύγος νὰ τοὺς βγάλει ἀπὸ τὴ ρουτίνα τους καὶ νὰ τοὺς παρασύρει στὸ μαγικὸ καράβι τοῦ Διόνυσου. Εἶναι φανερό, ὅτι σὲ τις γιορτὲς τοῦ κρασιοῦ τῆς ἀρχαϊότητος ἔχουν τὴ ρίζα τους πολλὰς ἀπὸ τίς συνήθειες, πὺ σχετίζονται μὲ τὸν τρύγο, τίς ὁποῖες παραδίδει ἀναλλοίωτες ὁ πατέρας στὸ γιὸ κι αὐτὸς στὸν δικό του.

‘Αρκετὲς μέρες πρὶν ἀπὸ τὸ μεγάλο πανηγύρι τοῦ τρύγου ἀρχίζουν οἱ προετοιμασίες στὰ σπίτια.

Τὸ πρῶτο σημάδι τοῦ τρυγητοῦ εἶναι οἱ «κάδες» καὶ τὰ «βαένια» πὺ βγαίνουν στὸ δρόμο μπροστὰ ἀπὸ κάθε σπίτι γιὰ νὰ μουςκέψουν. Οἱ κάδες εἶναι ξύλινα δοχεῖα μὲ κυλινδρική τὴν πλάγια ἐπιφάνεια, ἀνοιχτὰ ἀπὸ τὴν πάνω μεριά, πὺ ἔχουν ὕψος 1,10 μ. καὶ διάμετρο 1,5 μ. περίπου. Τὰ βαένια ἔχουν τὸ σχῆμα βαρελιοῦ, μόνο πὺ εἶναι κατὰ πολὺ μεγαλύτερα ἀφοῦ ἔχουν χωρητικότητα μέχρι καὶ 2500 ὀκάδες (2750 κιλά περίπου). Ἐπάνω ὑπάρχει ἓνα ἄνοιγμα, πὺ νὰ χωρᾷ ἴσα ἴσα ἄνθρωπο, ἢ πόρτα.

Γεμίζουν μὲ νερὸ κάδες καὶ βαένια, γιὰ νὰ φουσκώσει τὸ ξύλο καὶ νὰ κλείσουν οἱ παραγματιές, πὺ ὑπάρχουν ἀνάμεσα στὰ σανίδια. Ὅλη ἡ πόλη μοιάζει μὲ τεράστιο οἶνοποιεῖο, μὲ τὰ

παραταγμένα βαένια σὲ τις δύο πλευρὲς τοῦ δρόμου, στὰ περισσότερα σπίτια ὑπάρχουν τρία ἢ τέσσαρα, σ’ ἄλλα λιγώτερα σ’ ἄλλα περισσότερα.

‘Απὸ καιρὸ εἶναι ἔτοιμα τὰ καλάθια, κοντρά καὶ ἀνθεκτικά, πολλὰ πλεγμένα ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ἀμπελουργοὺς μὲ βέργες λυγαριᾶς. Εἶναι ἔτοιμα καὶ περιμένουν τὰ χέρια πὺ θὰ τὰ κουβαλήσουν καὶ θὰ τὰ γεμίσουν μὲ τὸν μαῦρο καρπὸ. Καὶ πρέπει νὰ εἶναι γυναικεῖα τὰ χέρια αὐτά. Ἡ Ναουσαία ὅμως δὲν εἶναι σωστὸ νὰ πάει στὸ ἀμπέλι. Παλάτι καὶ φυλακὴ της εἶναι τὸ σπίτι της. Ἡ δουλειὰ ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι θεωρεῖται ἀκόμα μεγάλη ντροπὴ, γι’ αὐτὸ τὸ προσωπικὸ συγκεντρώνεται ἀπὸ τὰ γύρω χωριά. Εἶναι γυναικεῖς ἐργατικές, συνηθισμένες στὴ δουλειὰ, πὺ ἔρχονται κάθε χρόνο στὴ Νάουσα, γιὰ τὸν τρύγο. Τὶς φωνάζουν «μόμισες». Αὐτὲς φιλοξενοῦνται καὶ φιλεύονται ὅλες τίς μέρες τῆς δουλειᾶς στὸ σπίτι τοῦ νοικοκύρη.

Καὶ ἔρχεται ἡ πρώτη μέρα. Ἀπὸ τὸ βράδυ εἶναι τὰ πάντα ἔτοιμα: καδιά, καλάθια, καντάρια. Πολὺ πρὶν ξημερώσει, ὅλοι εἶναι στὸ πόδι, ἐτοιμάζονται καὶ ξεκινοῦν. Σχηματίζουν μιὰ πομπή, πὺ μοιάζει νὰ πηγαίνει σὲ πανηγύρι μᾶλλον παρὰ στὴ δουλειὰ. Μπροστὰ ἡ γκάιντα παίζοντας χαρούμενους σκοπούς, ἀκολουθοῦν οἱ μόμισες, σὰν σύγχρονοι θηλυκοὶ σειληνοί. Στὸ κεφάλι φοροῦν ἄσπρο κεφαλόδεσμο. Εἶναι στολισμένες μὲ λουλούδια. Στὰ χέρια κρατοῦν τὸ καλάθι καὶ προχωροῦν χορεύοντας καὶ τραγουδώντας τὸ σκοπὸ τῆς γκάϊντας.

Μαζὶ τρέχουν καὶ τὰ παιδιά, πὺ μέρες περίμεναν αὐτὴ τὴν ὥρα. Πίσω σιγοντάρουν τὸ τραγούδι τὰ μεγάλα κουδούνια, πὺ εἶναι κρεμασμένα στὸ λαιμὸ τῶν ἀλόγων. Αὐτὰ εἶναι φορτωμένα μὲ τὰ καδιά — ξύλινα δοχεῖα, ἀνοιχτὰ ἀπὸ πάνω, μέσα στὰ ὁποῖα μεταφέρουν τὰ σταφύλια — στολισμένα καὶ αὐτὰ μὲ λουλούδια. Ὁ κάθε κερατζίης (ἀχθοφόρος) ἔχει κάνει πλεξούδα τὴν οὐρὰ τοῦ ἀλόγου του καὶ ἔχει κρεμάσει σ’ αὐτὴ πολυχρωμὲς κορδέλλες. Ὁ ἤχος τῶν κουδουνιῶν ἀντάμα μὲ τὴν συριχτὴ φωνὴ τῆς γκάϊντας ἀντιλαλεῖ στὸν κάμπο ἀπ’ ἄκρη σ’ ἄκρη.

Ἡ πομπὴ φθάνει σὲ ἀμπέλι, ὁ ἥλιος ἀκόμα δὲν ἔχει καλὰ καλὰ ἀνατείλλει, ἀλλὰ ἡ δουλειὰ ἀρχίζει. Τὰ καλάθια γεμίζουν καὶ ἀδειάζουν. Τὸ τραγούδι συνεχίζεται. Τὸ σταφύλια ρίχνονται στὰ καδιά. Δυὸ παλικάρια τὰ ζυγίζουν μὲ τὸ καντάρι. Τὸ κάθε καδί πρέπει νὰ ἔχει 50 ὀκάδες ἀκριβῶς. Ἄν ἔχει λιγώτερες, πατοῦν τὰ σταφύλια μὲ τὸ πατητήρι ὥστε νὰ δημιουργηθεῖ χώρος, γιὰ νὰ ρίξουν καὶ ἄλλα. Ὅταν συμπληρωθεῖ τὸ φόρτωμα ὁ κερατζίης τὸ ἀνεβάζει στὸ σπίτι, ἀδειάζει τὰ σταφύλια στὴν κάδα πὺ εἶναι καὶ αὐτὴ στολισμένη μὲ λουλούδια καὶ ξανακατεβαίνει. Ὁ δρόμος ὅλη τὴν ἡμέρα δὲν ἡσυχάζει ἀπὸ τὰ ζῶα πὺ διασταυρώνονται ἄλλα μὲ βαρὺ φορτίο καὶ ἄλλα μὲ κούφιο.

Καὶ ἔρχεται τὸ μεσημέρι. Ἡ κούραση ἀρχίζει νὰ βαραίνει τὰ χέρια τῶν δουλεutaδων. Εἶναι ὥρα γιὰ φαγητὸ καὶ ξεκούραση. Ἡ νοικοκυρὰ ἔχει στείλει ἀπὸ τὸ σπίτι τὴ γκαθὰνα (σκεπαστὸ χάλκινο δοχεῖο γιὰ τὴν μεταφορὰ φαγητοῦ) μὲ τὸ φαί, κατσίκι, σιφάδο εἶναι ἢ «σπεσιαλιτέ», μποροῦμε, νὰ ποῦμε, τοῦ τρύγου, σπιτικὸ ψωμί, μπάτσιο καὶ τὴν κόφα μὲ τὸ κρασί.

Τὸ βράδυ ὁ γυρισμὸς εἶναι πάλι πανηγυρικός. Προηγεῖται ἡ γκάιντα, ἀκολουθοῦν οἱ μόμισες, τραγουδώντας καὶ χορεύοντας λὲς καὶ ἡ κούραση τῆς ἡμέρας ἔφυγε ξαφνικά καὶ κλείνουν τὴν πομπὴ τὰ ἄλογα, βαρυφορτωμένα ὅμως τώρα.

Ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος παρουσιάζει ἓνα θέαμα, πὺ ἀξίζει νὰ

τὸ δεῖ κανένας. Εἶναι δὲ μιὰ ἀπὸ τὶς σπάνιες εὐκαιρίες γιὰ τὶς κοπέλλες, νὰ βγοῦν ἀπὸ τὸ σπίτι, χωρὶς νὰ παρεξηγηθοῦν. "Όλα τὰ κορίτσια ἀπὸ τοὺς πάνω «μαχαλάδες» συγκεντρώνονται σὲ γνωστὰ σπῖτια στὴν εἴσοδο καὶ στὸ κέντρο τῆς πόλης, γιὰ νὰ δοῦν μέσα ἀπὸ τὰ σίδερα τῶν παραθύρων τὸν τρύγο.

Στὸ σπῖτι, μπροστὰ στὴν ἀνοικτὴ πόρτα περιμένει ἡ νοικοκυρά, ἀνασκουμπωμένη τὶς μόμιες. Ἀπὸ νωρὶς ἔχει ἐτοιμάσει γι' αὐτὲς πίττα σταρίσια, κολοκυθένια, φτιαγμένη μὲ πολλὴ τέχνη. Ἀνεβαίνουν ὅλες στὸ ἀπλόχωρο ἀνώγει μὲ τὸ σοφρὰ στὴ μέση.

Γιὰ τοὺς ἄνδρες ὅμως κάτω στὴν αὐλὴ ἡ δουλειὰ δὲν ἔχει ἀκόμα τελειώσει. Κάποιος πρέπει νὰ μπεῖ στὴν κάδα ξυπόλητος, μὲ καθαρὰ πόδια γιὰ νὰ πατήσῃ τὰ σταφύλια. Πατὰ μὲ μικρὰ στριφτὰ βήματα. Σὲ κάθε πάτημα τὰ πέλματα βουλιάζουν ὅλο καὶ βαθύτερα. Τὸ κρασοστάφυλο γίνεται μούστος, μαῦρος καὶ γλυκός. Τὸν χύνουν μὲ τὸν κουβὰ στὸ βαένι, γιὰ νὰ ρίξουν στὴ θέση του ἄλλα σταφύλια ἀπάτητα, καὶ ὁ ἀργὸς ἰδιότυπος αὐτὸς χορὸς πάνω στὰ σταφύλια συνεχίζεται μέχρις ὅτου τελειώσουν ὅλα.

Καὶ ἔρχεται ἡ ὥρα τῆς ἀνάπαυσης. Τὰ πάντα ἡσυχάζουν καὶ μόνο ὁ δραγάτης ξαγρυπνᾷ στὸ κτήνη πάνω στὴ δραγασιά του (καλύβι πάνω σὲ πασσάλους), γιὰ νὰ φυλάει τὸ ἀμπέλι ἀπὸ τοὺς σταφυλοκλέφτες.

Τὸ πρωῒ πάλι ἡ ἴδια διαδικασία, ἡ ἴδια χαρά, τὸ ἴδιο πανηγύρι καὶ αὐτὸ γιὰ 15 νέες περίπου ὥσες κρατάει ὁ τρύγος.

Ἀπὸ τὸ πάτημα τῆς τελευταίας βραδιάς κρατοῦν μούστο καθαρὸ, χωρὶς τοῖπουρα (φλοῦδες, τσαμπιά καὶ κουκούτσια σταφυλιῶν) γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς νοικοκυρᾶς τώρα. Αὐτὴ κόβει τὸ μούστο μέσα στὸ καδί, γιὰ νὰ μὴ κρασώσει δηλαδὴ ρίχνει σ' αὐτὸν κοσκινισμένο κῶμα ἄσπρο, μαζεμένο μὲ προσοχὴ ἀπὸ καθαρὸ μέρος καὶ τὸν ἀνακατεύει συνέχεια π' ἓνα μακρὸ ξύλο μέχρι πὺν ν' ἀπῆρσι, ὁπότε καὶ τὸν σκεπάζει. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωῒ τὸν βράζει μέρα σ' ἓνα μεγάλο καζάνι καθαρὸ, πὺν ὑπάρχει ἀπὸ πολλὰς γεννιᾶς γι' αὐτὴ καὶ μόνο τὴ χρή-

ση. Ἐνὰ μέρος τοῦ μούστου γίνεται μέλι, μὲ κόρες μέσα (κοιμάτια ἀπὸ κολοκύθα) ρεντζούλια (ξεραιμένες καρπουζόφλουδες) καὶ κυδώνια κομματιασμένα. Μὲ τὸ ὑπόλοιπο γίνεται ἡ μoustόπιττα (πυκτὸς χυλὸς μούστου καὶ ἄλευριου πὺν ἔχουν βρασθεῖ μαζί). Κάθε σπῖτι τῆς γειτονιάς παίρνει τὸ μερίδιό του: ἓνα πιάτο. Λίγα κομμάτια μoustόπιττας ξεραινόνται στὸν ἥλιο, γιὰ νὰ δοθοῦν στὰ παιδιὰ τὰ Χριστούγεννα ὅταν θᾶρθουν νὰ πῶν τὰ κάλαντα. Τέλος ἡ νοικοκυρά κάνει καὶ τὰ σουτζούκια πὺν εἶναι καὶ τὸ νοστιμότερο ἀπὸ τὰ γλυκὰ προϊόντα τοῦ σταφυλίου. Ἀρμαθιάζει καθαρισμένα καρύδια καὶ τὰ βουτὰ μέσα στὴ ζεστὴ ἀκόμα moustόπιττα, κατόπιν τὰ ξεραινὲ καὶ τὰ κρατᾷ, γιὰ νὰ τὰ προσφέρει στοὺς ἐπισκέπτες τῆς τὸ χειμῶνα.

Γιὰ τὴν ὥρα ἡ δουλειὰ τῆς ἔχει τελειώσει, μένει ὅμως μιὰ ἀκόμη ὑποχρέωση, ὅταν θὰ βγεῖ τὸ κρασί. Μέχρι τώρα ἔκανε ὅλο γλυκὰ, τότε θὰ κάνει κάτι περισσότερο πικάντικο τὴ «σταφυλαρμιά». Σὲ μεγάλα πήλινα δοχεῖα «γκαβάνες» θὰ βάλει σταφύλια, πὺν κράτησε ἀπὸ τὸν τρύγο καὶ τὸ εἶχε ἀπλωμένα στὸ καλαμωτό, γιὰ νὰ μὴ χαλάσουν, θὰ γεμίσει τὶς γκαβάνες μὲ κρασί καὶ θὰ τὶς κλείσει. Τὸ χειμῶνα, ὅταν τὶς ἀνοίξουν, ἡ σταφυλαρμιά θὰ ἔχει ἀποκτήσει μιὰ ἰδιότυπη γεύση,

γιὰ πολλοὺς δὲ πραγματικὰ ὑπέροχη.

Ἄς ξαναγυρίσουμε ὅμως στὰ βαένια, ἐκεῖ ἀργὰ ἀργὰ ὁ μούστος μετατρέπεται σὲ κρασί. Κάθε βράδυ πατοῦν τὰ σταφύλια μ' ἓνα πατητήρι, ὅχι πᾶ μὲ τὰ πόδια, γιὰ νὰ μὴ ξενίσουν. Τὸ ἴδιο ἐπαναλαμβάνεται γιὰ 18 μέρες συνέχεια. Ἡ τελευταία εἶναι μεγάλη μέρα γιὰ τὸν ἀμπειουργό. Τὸ προϊόν τῶν τόσων κόπων του καὶ τῆς τόσης ἀγωνίας του τὸ βλέπει νὰ τρέχει μπροστὰ του «κρασί νὰ τὸ μαζέψεις στὸ μαντήλι» μαῦρο, μπρούσικο μὲ μεθυστικὸ ἄρωμα, χύνεται ἀπὸ τὸ ξύλινο κουφοτήλι (στριφτάρι) πὺν εἶναι στὸ κάτω μέρος τοῦ βαενίου μέσα σ' ἓνα μεγάλο καζάνι καὶ ἀπὸ κεῖ στὴ συνέχεια μπαίνει στὰ βαρέλια. Σχεδὸν ὅλα εἶναι καινούργια, ἀχρησιμοποίητα, καμωμένα μὲ τέχνη καὶ ὑπομονὴ ἀπὸ τοὺς γεροβαρελάδες. Τὸ κρασί χύνεται ὅλο καὶ μὲ λιγότερη ὀρμὴ. Στὸ τέλος σταματᾷ. Τὸ «τράβηγμα» ἔχει τελειώσει καὶ τώρα ἀρχίζει μιὰ ἄλλη ἐργασία τὸ «βράσιμο».

Μέσα στὰ βαένια ἔχουν ἀπομείνει τὰ τοῖπουρα πὺν περιέχουν ἀρκετὸ οἶνόπνευμα. Γιὰ τὴν ἀπέστεξή τους ὑπάρχουν τὰ καζάνια (ἀποστακτῆρες) 50 μὲ 60 σ' ὀλόκληρη τὴν πόλη.

Τὶς μέρες τοῦ βρασίματος ἔχουμε καὶ πάλι διονυσιακὰ γλέντια. Οἱ νεώτεροι παρέες παρέες.

τραγουδώντας και λέγοντας άστεία, πηγαίνουν από καζάνι σε καζάνι, δοκιμάζουν το καινούργιο «άρακι» και όπως είναι φυσικό, όσο περνά ή ώρα τó κέφι αυξάνει. Οί γεροντότεροι θρονιασμένοι μόνιμα στο καζάνι τής γειτονιάς τους, ψήνουν κάστανα, θυμούνται τά παλιά και ξημερώνονται με κουβέντες, άστεία και τραγούδια.

Ο'Οκτώβρης, ό μήνας του τρύγου και του κρασιού ό «τσουκαλομήνας» όπως τόν λέν, τελειώνει και μαζί του τελειώνουν οί δουλειές, αλλά όχι και τά γλέντια. Αυτά συνεχίζονται με τics «βεγγέρες» οίκογενειακά τρικούβερτα φαγοπότια στις πανέμορφες έξοχες τής Νάουσας για τó καινούργιο κρασί.

Μέσα στα ύγρ άσκοτεινά κελάρια είναι άποθηκευμένα τά βαρέλια με τó κρασί. Έκεί μένουν μέχρι τά Χριστούγεννα περίπου. Τότε έρχονται οί κρασέμποροι από τήν Αίγυπτο, τήν Κων)πολη και Εύρώπη, για νά παζαρέψουν και νά αγοράζουν τó περιζήτητο μπρούσικο Ναούσης, όπως λέει και τó τραγούδι:

Στά χίλια όκτακόσια τó ένενήντα έφτά
μας ήρθε ένας λεβέντης από τήν Άραπιά
στη Νάουσα κονεύει και στο Σερέτ Μηνά

Παλιό κρασί γυρεύει παλιό τριών χρονών...

Καραβάνια από 30—40 ζώα μεταφέρουν τά βαρέλια στη Θεσσαλονίκη, όπου φορτώνονται στα καράβια για τήν Άραπιά. Άλλα καραβάνια φεύγουν για τήν Κωνσταντινούπολη και τήν Εύρώπη.

Ωραία χρόνια, ώραία έθιμα, που όμως εξαφανίσθηκαν όταν ή φυλλοξήρα γύρω στα 1925 κατέστρεψε τά άμπέλια τής Νάουσας. Άργότερα βέβαια ξαναφυτεύτηκαν άμπέλια με καινούργια κλήματα, αλλά τά έθιμα έγιναν όριστικά τροφή τής λησμονιάς.

Σήμερα μονάχα στον κόσμο τών γεροντοτέρων ζούν οί παλιοί καιροί, τ' άμπέλια, τά κρασιά, ό τρύγος, οί πομπές, τά γλέντια. Πού και πού, σάν ύπάρχει ή κατάλληλη συντροφιά, σάν τó μυαλό είναι καθαρίο, οί παλιές μνήμες γίνονται για λίγο ζωντανό παρόν.

— Είναι πιο εύκολο, από τó νά φτιάξουμε κολυμβητήριο...

ΜΗ ΞΕΧΝΑΤΕ!

Τό καλύτερο δώρο για τics γιορτές

“Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΗΣ,,

Δέν πρέπει νά λείψει από

καμμιά Ναουσαίτικη βιβλιοθήκη

Με τόν δρο κρασιά έλεγχομένης όνομασίας προελεύσεως έννοούμε γενικά κατηγορίες κρασιών διαφόρων τύπων πού είναι τυπικά τής περιοχής όπου παράγονται, είναι παραδοσιακά προϊόντα τής περιοχής αυτής και όπωσδήποτε ύψηλής ποιότητας. Αυτό το τύπου τά κρασιά έλέγχονται με άυστηρές διαδικασίες από τό κράτος ως προς τήν καλλιέργεια τών άμπελιών, τήν οίνοποίηση και τήν έμπορία τους, με μία σειρά νόμων, διαταγμάτων και ύπουργικών αποφάσεων.

Οι βασικότεροι νόμοι είναι: ό 243) 69 «περί θελτιώσεως και προστασίας τής άμπελουργικής παραγωγής», ό 423) 70 «περί άναγνωρίσεως έλεγχομένων όνομασιών προελεύσεως οίνων», ό 386) 71 «περί άναγνωρίσεως έλεγχομένων όνομασιών προελεύσεως οίνων», ή ύπ' άριθμ. 337406) 337) 71 ύπουργική άπόφαση «περί δηλώσεως παραγωγής και άποθεμάτων οίνων» τό Β. Δ. 502) 71 «περί άναγνωρίσεως όνομασιών προελεύσεως οίνων», με συμπλήρωμα τήν ύπ' άριθ. 358417) 9247 ύπουργική άπόφαση «περί οίνων όνομασίας προελεύσεως άνωτέρας ποιότητας», ή ύπ' άριθ. 56399) 0053 ύπουργική άπόφαση «περί ιδιαιτέρως οίνοποιήσεως γλεύκους προερχομένου εκ τών τελευταίων πιέσεων» ό ύπ' άριθ. 396) 76 «περί οίνολογικών κατεργασιών και έμπορίας οίνων» και ό 427) 76 «περί άντικαταστάσεως συμπληρώσεως και καταργήσεως ενίων διατάξεων τοϋ Ν.Δ. 243) 69 «περί θελτιώσεως και προστασίας τής άμπελουργικής παραγωγής».

Υπάρχουν και άλλες άποφάσεις και νόμοι προγενέστεροι και άσφαλώς θα έκδοθούν κι' άλλοι.

Θά προσπαθήσουμε νά δώσουμε στίς γραμμές αυτές μιάν γενική εικόνα τής καταστάσεως και νά αναλύσουμε σε γενικές γραμμές τήν σκοπιμότητα αυτής τής νομοθεσίας.

Η Ελλάδα ύπήρξε από τών αρχαιοτάτων χρόνων χώρα με πλούσις οίνολογική παράδοση. Αυτό όφείλεται στο γεγονός ότι σχεδόν σε όλα τά σημεία της καλλιεργείται με καλά αποτελέσματα τό άμπέλι.

Βέβαια υπό τόν τουρκικό ζυγό δέν ύπήρχε δυνατότητα μεγάλης έκτάσεως τής έμπορίας τών έλληνικών κρασιών. Παρ' όλα αυτά, επί τουρκοκρατίας ακόμη πολλά κρασιά

ΤΑ ΚΡΑΣΙΑ V.Q.P.R.D.

έλεγχομένης όνομασίας προελεύσεως

ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥΣ

Τοϋ 'Ιωάννου Μπουτάρη
ειδικού Χημικού Οινολόγου

διαφόρων περιοχών τής Ελλάδος ήταν γνωστά σ' όλη τήν Εύρώπη.

Με τό τέλος τοϋ περασμένου αιώνα είχαμε προσβολή από φυλλοξήρα. Αποτέλεσμα ήταν, πριν από τόν 6' παγκόσμιο πόλεμο, όχι μόνον νά έχουμε σχεδόν πλήρη καταστροφή τών άμπελιών αλλά νά κοντεύη νά εξαφανισθή και ή όποιαδήποτε οίνολογική παράδοση πού ύπήρχε. Τήν κατάσταση αυτή επιδείνωσε ό 6' παγκόσμιος πόλεμος και ό εμφύλιος σπαραγμός, με αποτέλεσμα στίς αρχές τής δεκαετίας τοϋ 1950 νά βρίσκεται ή Ελλάδα στον χειρότερο δυνατό βαθμό από άπόψεις παραγωγής, ποιότητας, τιμών και οίνολογικής παραδόσεως.

Ακολουθώντας τό παράδειγμα τών ευρωπαϊκών χωρών, ή πολιτεία άρχισε νά θεσπίζει τήν βασική νομοθεσία, μέσα στα πλαίσια τής όποιας ύπήρχε ή δυνατότητα νά άνακτηθεϊ ή άμπελουργική παραγωγή, δίνοντας συγχρόνως και κίνητρα για τήν οργανωμένη ανάπτυξη τής άμπελοκαλλιέργειας.

Η νομοθεσία αυτή καλύπτει για κάθε μικροπεριοχή πολύ συγκεκριμένες περιοχές καλλιέργειας, άυστηρά καθορισμένο τρόπο καλλιέργειας, περιγράφει τά ποιοτικά όρια τοϋ παραγομένου σταφυλιού και θεσπίζει σειρά δλόκληρη προδιαγραφών για τήν παραγωγή τοϋ κρασιού.

Δέν θα αναφερθοϋμε εδώ στήν παραγωγή κρασιών κοινής καταναλώσεως. Έξ άλλου ή νομοθεσία πού αναφέραμε άφορά μόνον τά κρασιά άνωτέρας ποιότητας. Επίσης θα ά-

ναφερθοϋμε βασικά στα κρασιά ποιότητας τής Μακεδονίας, διότι αυτά έχουν τήν πρωτοπορεία στα έλληνικά κρασιά γενικά από άποψη ποιότητας και επίσης στήν Μακεδονία έπικρατούν οι ιδανικότερες συνθήκες για τήν ανάπτυξη παραγωγής συναγωνιστικής με ευρωπαϊκά μέγεθος.

Όπως και στήν αρχή αναφέραμε, με τόν δρο κρασιά έλεγχομένης όνομασίας προελεύσεως έννοούμε τά κρασιά ύψηλής ποιότητας πού από παράδοση παράγονται σε μικροπεριοχές, και για τόν λόγο αυτό έχουν τυπικά γνωρίσματα και έτσι έχουν άποκατασταθεί στήν συνείδηση και τήν γεύση τοϋ καταναλωτή. Όνομαστές περιοχές για τέτοιου είδους κρασιά στήν Μακεδονία ήταν ή Νάουσα, ή Σιάτιστα, τό Αμύνταιο, ή Γουμένισσα και ή Ραψάνη. Βοσική ποικιλία σταφυλιών ήταν τό ξυνόμαυρο ή ποπόλκα. Τά κρασιά χαρακτηρίζονται από πλούσιο άρωμα (BOUQUET), ολοκληρωμένη γεύση (σώμα) και έντονο κόκκινο χρώμα. Η οίνοποίησή τους κατά τόν παλιό παραδοσιακό τρόπο κρατούσε πάντα πάνω από δέκα μέρες, ό τρύγος γινόταν από τό τέλος Σεπτεμβρίου και μετά (χαρακτηριστικό ότι στήν Νάουσα άρχιζε τοϋ Σταυρού με τό παλιό ήμερολόγιο δηλ. τό νωρίτερο στίς 27 Σεπτεμβρίου) και ήταν πάντα άφορμή για διάφορες έορταστικές εκδηλώσεις. Χαρακτηριστικό τών κρασιών ήταν επίσης ότι ώρίμαζαν και πάλιωναν για ένα διάστημα 10—12 μηνών πριν δοϋν στήν κατανάλωση. Παράλληλα γινόταν και κρασιά πιο έλαφριά για άμεση κατανάλωση (πατατράδα, λάγγερο κλπ.).

Σήμερα άπ' όλες αυτές τίς περιο-

χες διασώθηκε η Νάουσσα. Στην Σιάτιστα δεν υπάρχει πια ουσιαστικά άμπελοκαλλιέργεια. Στο Αμύνταιο έχει νοθευθεί έντονα η ποικιλία ξυνόμαυρο με υβρίδια. Τελευταία μόνον άρχισαν προσπάθειες για το καθάρισμα των καλλιεργειών. Στην Ραψάνη γίνεται προσπάθεια αναδιώσεως. Και στην Γουμένισσα πάλι, χάρη στην ιδιωτική πρωτοβουλία, άρχισε μία προσπάθεια αναμπελώσεως και αναδιώσεως των παραδοσιακών κρασιών της περιοχής.

Στην Νάουσσα, παρ' όλες τις δυσκολίες που αντιμετώπιστηκαν, έχουμε σήμερα αξιόλογη αναδιώση και ανάπτυξη της άμπελοκαλλιέργειας. Αυτό οφείλεται στην πολιτική της ιδιωτικής πρωτοβουλίας κυρίως, που εργάστηκε και αξιοποίησε τα κίνητρα που αναφέραμε παραπάνω. Αποτέλεσμα της πολιτικής αυτής ήταν ο εκμοντερνισμός της άμπελοκαλλιέργειας (γραμμική μηχανική καλλιέργεια, βελτίωση στρεματικών αποδόσεων, ύψηλες τιμές), ώστε σήμερα να καλλιεργούνται στην περιοχή Ναούσσης πάνω από 5.000 στρέματα με την ποικιλία ξυνόμαυρο και να υπάρχουν βάσιμα στοιχεία ότι θα υπερκαλυφθεί έκταση των 10.000 στρεμάτων που είναι και η ζώνη άμπελοκαλλιέργειας Ναούσσης.

Έχοντας εξασφαλίσει την ανάπτυξη της άμπελοκαλλιέργειας και την διατήρηση της ποιότητας στάθμης των κρασιών που παράγονται, θα πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα η διατήρηση του παραδοσιακού χαρακτήρα του προϊόντος. Η προσπάθεια αυτή αξίζει τον κόπο, όχι μόνο εάν προσπάθεια διατηρήσεως των παραδοσιακών μας αξιών που συντηρούν την γνησιότητα της φυλής μας και συντελούν στην ουσιαστική πρόοδο της δουλειάς μας. Έχει νόημα ουσιαστικό εάν διαφυλάξω και εξύψωση της οικονομικής καταστάσεως της περιοχής. Ξεκινώντας από μία εύνοια της φύσεως, η οποία χάρισε στην περιοχή της Ναούσσης την δυνατότητα καλλιέργειας άμπελων ύψηλης ποιότητας, έχουμε εάν συνεχίσει την προσπάθεια των ανθρώπων της περιοχής, που πέτυχαν αξιόλογα αποτελέσματα, αξιοποιώντας την εύνοια αυτή και παράγοντας κρασιά ύψηλης ποιότητας. Ένουμε υποχρέωση να διαφυλάξουμε και αυτά τα στοιχεία.

Η διαφύλαξη αυτή μπορεί να γίνει μόνον εφ' όσον υπάρχει αγά-

πη προς το προϊόν και συνεργασία ανθρώπων που ασχολούνται μ' αυτό. Η κατανόηση και ο σεβασμός προς τις διατάξεις των νόμων που προδιαγράφουν την αξιοποίηση του προϊόντος αλλά και η προσήλωση στην παραγωγή του με κύριο κριτήριο την ύψηλη ποιότητα και το συμφέρον της ευρύτερης περιοχής και όχι μόνον το ατομικό, είναι η βασική αρχή πάνω στην οποία θα στηριχθεί η διαφύλαξη αυτή.

Το κρασί δεν είναι βιομηχανικό προϊόν. Είναι αποτέλεσμα μόχθου πολλών ανθρώπων, προϊόν της γης, και πολλής φροντίδας. Εάν τέτοιο πρέπει να το δούμε και να το αγαπήσουμε.

Η θέσπιση των κανόνων ελεγχόμενης ονομασίας προελεύσεως βοηθά ουσιαστικά στην αντιμετώπιση αυτή.

Γεώργιος Μπουτάρης

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Του Αριστοτέλη

Κάποιος τον κατηγορήσε όταν έδωσε έλεγχισύνη σ' έναν κακό άνθρωπο και είπε:

Δέν έδωσα έλεγχισύνη στον κακό χαρακτήρα, αλλά στον άνθρωπο.

Κάποτε που τον ρώτησαν τι κερδίζει ο άνθρωπος με την ψευδολογία είπε:

Τό να μήν γίνεται πιστευτός κι' όταν ακόμη λέει την αλήθεια.

Του Μ. Αλεξάνδρου

Στην παιδική του ηλικία ο Αλέξανδρος μάθαινε και κιθάρα. Μία μέρα λοιπόν όταν ο δάσκαλος τον έβαλε να κρούση μία χορδή, έκεινος έκρουσε κατά λάθος άλλη.

Ο μουσικός τότε θύμωσε και τον επέπληξε.

Και ο μαθητής:

Τι πειράζει, διαμαρτυρήθηκε αν αντί αυτής κρούσω μία άλλη; Τότε ο δάσκαλος:

Γι' αυτόν θέβαια, είπε, ο οποίος πρόκειται να βασίλευσει δέν πειράζει. Πειράζει όμως για κείνον που πρόκειται να υπηρετήσει την τέχνη.

Διηγούνται ότι ο Αλέξανδρος έδωσε εντολή στον εξαίρετο Απελλή να του ζωγραφίσει τον Βουκεφάλα. Όταν η εικόνα ήταν έτοιμη, ο Απελλής την παρουσίασε στον βασιλιά, ο οποίος όμως δέν έμεινε καθόλου ευχαριστημένος. Αργότερα έτυχε ο Βουκεφάλας να δεί την εικόνα και τότε τό άλογο αναγνωρίζοντας τον έαυτό του χλιμίντρισε με χαρά. Και ο Απελλής χωρίς να τον Αλέξανδρο λέγοντας με παρη-

χάσει την ευκαιρία στράφηκε προς τία:

Βασιλιά βλέπω πώς ο ίππος σου κρίνει καλύτερα από σένα τά έργα της ζωγραφικής.

Του Κολοκοτρώνη

"Έλεγε κι' αυτόν τόν μύθο:

Η κουκουβάγια είχε θρωμίσει πολύ την φωλιά της κι' αποφάσισε να κατοικήσει άλλοι. Της λέει τότε ο κοδικός:

Του κάκου βασανίζεσαι, όσο παίρνεις μαζί σου και τόν πισινό σου.

Στόν Όθωνα, ο οποίος τόν ρώτησε τι γνώμη είχε για τό νέο πανεπιστήμιο, που άρχισε να κτίζεται απάντησε:

Νά σάς πω μεγαλειότατε' μου φαίνεται ότι τούτο έδω — κι' έδειξε τό πανεπιστήμιο — δέν έπρεπε να κτίζεται κοντά σ' εκείνο — κι' έδειξε τό παλάτι — Διότι φοβούμαι ότι τούτο θα φάει εκείνο...

Του Ουάσιγκτων

"Όταν ο Ουάσιγκτων ήταν πρόεδρος τών Ηνωμένων Πολιτειών, είχε έναν γραμματέα που έρχόταν πάντα καθυστερημένος στο γραφείο του.

Πώς άργηρες πάλι σήμερα; συνήθιζε να τόν ρωτάει.

Κύριε πρόεδρε, τό ρολόι μου ξέρете δέν πάει καλά.

Αυτός ο διάλογος συνεχίστηκε για κάμποσο καιρό ώσπου δέν άντεξε ο στρατηγός και τού λέει μία μέρα θυμωμένος:

Φίλε μου η εσύ πρέπει να αλλάξεις ρολόι ή εγώ γραμματέα.

Α' ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΦΡΟΥΤΩΝ Ν. ΗΜΑΘΙΑΣ

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Έθνικης Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος ο Ν. Ημαθίας κατέχει την πρώτη θέση όσον αφορά την παραγωγή μήλων, αχλαδιών και ροδακινών.

α) ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΗΛΩΝ 1974	
Ν. Ημαθίας	70.903 τόν.
Ν. Πέλλης	29.680 »
Ν. Αρκαδίας	14.932 »
Ελλάδος	193.217 »

β) ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΡΟΔΑΚΙΝΩΝ 1974

Ν. Ημαθίας	128.224 τόν.
Ν. Πέλλης	119.299 »
Ν. Λαρίσης	10.776 »
Ν. Πιερίας	8.827 »
Ελλάδος	295.458 »

γ) ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΧΛΑΔΙΩΝ 1974

Ν. Ημαθίας	10.444 τόν.
Ν. Μεσσηνίας	7.098 »
Ν. Αχαΐας	6.331 »
Ν. Πέλλης	6.125 »
Ελλάδος	104.092 »

Β' ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΡΟΔΑΚΙΝΩΝ ΕΙΣ ΔΥΤΙΚΗΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑΝ

Οι Έλληνικές εξαγωγές ροδακινών εις Δυτική Γερμανία έχουν μειωθεί σημαντικά κατά το έτος 1976. Σύμφωνα με τις στατιστικές το 1974 έχουν εξαχθεί 72.203 τόν. το 1975 122.276 και κατά το έτος 1976 μόνο 57.895 τόν.

Το 1976 στην Γερμανία έχουν εισαχθεί συνολικά 294.081 τόννοι ροδάκινα από τις εξής χώρες:

1) Ιταλία	219.435 τόν.
2) Ελλάδα	57.895 »
3) Γαλλία	15.791 »
4) Ισπανία	878 »

Γ' ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΜΗΛΙΑΣ ΣΤΙΣ Η.Π.Α.

Οι πιο διαδιδόμενες ποικιλίες στις ΗΠΑ είναι η DELICIOUS (Ντελίτσιους) και η Γκόλντεν Ντελίτσιους. Αυτές αντιπροσωπεύουν τα 65% ποσοστά στο σύνολο της παραγωγής:

DELICIOUS	32%
GOLDEN DELICIOUS	32%
MC INTOCH	11%
ROME BEAUTY	8%
JONATHAN	6%

Δ' ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΦΡΟΥΤΩΝ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΑΧΛΑΔΙΑ. Σ' όλο τον κόσμο η Ιταλία ήρθε πρώτη σε παραγωγή αχλαδιών με 901.000 τόν. Ακολου-

Γεωργικές εידήσεις

Επιμέλεια

ΔΗΜ. ΚΟΥΡΜΟΥΛΗ

θούν η Ιαπωνία με 460.000 τόν., η Γερμανία με 315.000 τόν., και οι ΗΠΑ με 203.000 τόν.

ΦΟΥΝΤΟΥΚΙΑ. Κατά το έτος 1975 η Τουρκία παράγαγε 316.000 φουντούκια, η Ιταλία 71.100 τόν. και η Ισπανία 13.200.

ΚΑΡΥΔΙΑ. Οι ΗΠΑ έχουν παράγει κατά το έτος 1975, 173.700 τόν καρύδια, η Ιταλία 172.200, η Γαλλία 17.700 τόν., και η Τουρκία 8.600.

ΜΗΛΑ (για επιτραπέζια χρήση). Οι ΗΠΑ 3.309.000 τόν. Ακολουθούν η Ιταλία με 2.030.000 τόν. από τους οποίους οι 596.000 είναι Γκόλντεν Ντελίτσιους, η Γαλ-

λία με 1.820.400 τόν. από τους οποίους 1.230.400 τόν Γκόλντεν Ντελίτσιους, η Γερμανία με 1.678.200 τόν. Στη Γαλλία παράγονται επίσης κάπου 1.000.000 τόν. μήλα προοριζόμενα για μηλίτη κρασί, μηλίτη χυμό κτλ.

Ε' ΑΡΔΕΥΟΜΕΝΑ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. έτους 1974 οι αρδευόμενες εκτάσεις κατανέμονται ως εξής:

Ελλάδος (σύνολο)	8.480.579
Μακεδονία (σύνολο)	2.780.468
Ν. Καρδίσης	545.273
Ν. Σερρών	542.428
Ν. Ημαθίας	516.209
Ν. Πέλλης	509.858
Ν. Λαρίσης	494.728
Ν. Αιτωλοακαρνανίας	489.312
Ν. Θεσσαλονίκης	386.128
Ν. Φθιώτιδος	366.686

Σχέδια φυτεύσεως όπωρών

1ον

..	..	—	..	..	..	—	..
..	..	—	..	..	..	—	..
..	..	—	..	..	..	—	..
..	..	—	..	..	..	—	..
..	..	—	..	..	..	—	..
..	..	—	..	..	..	—	..
..	..	—	..	..	..	—	..
..	..	—	..	..	..	—	..

.. = βασική ποικιλία

— = έπικονιστής.

Παράδειγμα: .. = Γκράννη
Σμύθ, — = Γμπεριάλ

2ον

—	..	..	—	..	..	—
..	..	..	—	..	..	..
..	..	..	—	..	..	..
..	..	..	—	..	..	..
..	..	..	—	..	..	..
..	..	..	—	..	..	..
..	..	..	—	..	..	..
..	..	..	—	..	..	..

Παράδειγμα: .. = βασική ποικιλία, — = έπικονιστής. .. = πάσσα κρασσάνα — = Άμπάτε Φέτελ

— Σε αυτοκινητιστικό δυστύχημα έχασες το αυτοκίνητο;
— Όχι βρε αδερφέ. Στο δρόμο για το Σέλι...

Οί καρποί μόλις σχηματίζονται έχουν πράσινο χρώμα. Το πράσινο χρώμα της επιδερμίδας των καρπών οφείλεται εις τη χλωροφύλλη. Με την πρόοδο της ώριμάνσεως ο χρωματισμός αυτός εξαφανίζεται βαθμιαίως και αντικαθίσταται από άλλους. Το πράσινο, το κίτρινο και το άσπρο χρώμα στους καρπούς θεωρούνται ως χρώματα βάσεως, το δε κόκκινο χαρακτηρίζεται ως χρώμα επιφανείας. Όσο περισσότερο έχει διασπασθεί η χλωροφύλλη, τόσο το χρώμα της βάσεως γίνεται πιο κίτρινο ή πιο άσπρο.

Το κόκκινο χρώμα της επιδερμίδας των μήλων, των αμυγδαλίων, των ροδακίνων, των μηλοροδακίνων (νεκταρνια), την βερυκόκκων και των δαμασκηνών οφείλεται σε ειδικές χρωστικές ουσίες, οι οποίες είναι διαλυμένες στον κυτταρικό χυμό των κυττάρων. Οί ουσίες αυτές ονομάζονται ανθοκυάνες.

Σε μερικά είδη καρπών οι ανθοκυάνες σχηματίζονται μόνον εκεί όπου οι ήλιακες ακτίνες προσπίπτουν απ' ευθείας επί της επιδερμίδας (μήλα, αχλάδια, ροδάκινα, μηλοροδάκινα και βερυκόκκα). Παρατηρεί κανείς ότι το χρώμα γίνεται βαθύ και ζωηρό κόκκινο προς την ηλιαζόμενη πλευρά, ενώ αντίθετα στην πλευρά, όπου κάποιο φύλλο σκεπάζει τμήμα του καρπού το κόκκινο χρώμα εξαφανίζεται. Σε άλλα είδη δένδρων οι καρποί παίρνουν κόκκινο χρώμα έστω και αν ώριμάζουν στην σκιά (κεράσια, ντομάτα κ.λ.π.). Υπάρχει και μία τρίτη κατηγορία καρπών που παίρνουν άσπρη χρωματισμό κόκκινο στην σκιά, αλλά ο χρωματισμός των καρπών αυτών γίνεται ζωηρότερος όταν η ώριμανση συντελείται στο ήλιακό φως.

Η ανθοκυάνη είναι ένα προϊόν που σχηματίζεται στα φύλλα. Πώς σχηματίζεται; Σε γενικές γραμμές ακολουθείται η εξής πορεία. Φαινόμενο φυτοσυνθέσεως διοξειδίου του άνθρακος συν νερό = άμυλο. Στη συνέχεια χρωμογόνο, άκοιλούθως ανθοκυάνες και έχουμε το κόκκινο χρώμα.

Έχει παρατηρηθεί ότι έδάφη πλούσια σε άζωτο δίδουν καρπούς πτωχούς σε χρώμα. Σε τέ-

Ο ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΧΡΩΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΑΡΠΩΝ

Του Όδ. Ντινόπουλου

τοια έδάφη δεν πρέπει να λιπαίνουμε με άρκετο άζωτο και η τυχόν άψιμη άζωτούχος λίπανση θα χειροτερεύσει όπωσδήποτε την κατάσταση. Στην περίπτωση αυτή τα χόρτα στον όπωρωνα μας, μάς κάνουν καλό γιατί κλέβουν το άζωτο και δεν υπάρχει περίσσεια άζώτου στα δένδρα.

Είναι γνωστό ότι οι ύδατάνθρακες (σάκχαρα, άμυλο) πάνε από τα φύλλα στον καρπό και μετατρέπονται σε ένώσεις που δίδουν τα διάφορα χρώματα. Όταν υπάρχει περίσσεια άζώτου πολλοί ύδατάνθρακες ενώνονται με το άζωτο και παράγονται άλλες σύνθετες χημικές ουσίες και τελικά το φυτό όδηγείται σε βλάστηση. Επί πλέον η δημιουργούμενη πυκνή βλάστηση, λόγω της σκιάσεως των καρπών χειροτερεύει την κατάσταση.

Σπουδαίο ρόλο παίζουν οι υπεριώδεις ακτίνες, στον σχηματισμό του χρώματος. Έτσι έξηγείται γιατί οι καρποί της ίδιας χρωματιστής ποικιλίας, χρωματίζονται περισσότερο στα όρεινά παρά στον κάμπο (μήλα Ροδοχωρίου, Μπλάνας και μήλα περιοχής Ίνστιτούτου Ναούσης ποικιλίας Ντελίτσιους). Στον κάμπο η ατμόσφαιρα είναι γεμάτη από στρώματα καπνού, κονιορτού και άλλων στερεών τεμαχίων τα όποια αίωρούνται στον άέρα. Επίσης πολλές υπεριώδεις ακτίνες άπορροφά και η όμίχλη. Η ατμόσφαιρα αντιθέτως στα όρεινά είναι καθαρή και οι υπεριώδεις ακτίνες προσπίπτουν χωρίς έμπόδια στους καρπούς. Ο έξαιρετος χρωματι-

σμός που άποκτούν τα όρεινά μήλα οφείλεται στο γεγονός ότι ο άέρας είναι δροσερός και καθαρός, οι δε φθινοπωρινές βροχές που πέφτουν καθαρίζουν την ατμόσφαιρα από τα διάφορα στερεά σωματίδια και έτσι πύπτουν επί των καρπών πολλές ποσότητες υπεριώδων ακτίνων. Μήλα συλλεγόμενα πράσινο και έκτιθέμενα απ' ευθείας στην επίδραση του φωτός, αναπτύσσουν συμπληρωματικό κόκκινο χρώμα, ενώ εάν το φως διέρχεται προηγούμενως από τζάμι (υαλόφρακτο θερμοκήπιο) το όποιο άπορροφά τις υπεριώδεις ακτίνες, το αναπτυσσόμενο χρώμα θα είναι πολύ όλιγώτερο.

Ένα δένδρο με μικρότερη παραγωγή έχει πιο χρωματιστούς καρπούς από το ίδιο δένδρο με μεγάλη παραγωγή.

Με το άραίωμα αυτών των καρπών άποκτούμε πιο χρωματιστούς καρπούς. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι αυξάνεται η σχέση επιφανείας του φυλλώματος, ή όποια αντιστοιχεί για κάθε καρπό και αυξάνεται έτσι το χρώμα του.

Έχει επίσης βρεθεί ότι οι χαμηλές θερμοκρασίες κατά την ώριμανση των καρπών, ύποβοηθούν το χρωματισμό τους, εάν βέβαια υπάρχουν ύδατάνθρακες και έπαρκής φωτισμός. Οι χαμηλές θερμοκρασίες επίσης του φθινοπώρου είναι εκείνες οι όοιες δίδουν τους ώραίους κόκκινους χρωματισμούς των φύλλων των δένδρων. Γι' αυτόν άκόμα τον λόγο οι καρποί των όρεινων περιοχών είναι ώραιότεροι από τους καρπούς των πεδιάδων έστω κι' αν είναι της ίδιας ποικιλίας και έχουν δεχθεί τις ίδιες περιποιήσεις.

Από τα παραπάνω βγαίνει το συμπέρασμα ότι το χρώμα των καρπών έξαρτάται από την ποικιλία, το κλάδεμα, την ήλιοφάνεια, το άραίωμα των καρπών και την φυσική και χημική κατάσταση του έδάφους και ιδίως από την περιεκτικότητα αυτού σε άζωτο. Αυτούς μόνο τους παράγοντες μπορεί να τους αξιοποιήσει κατάλληλα ένας έμπειρος δενδροκαλλιεργητής.

Τότι υἱὶ τώρα!

Ἄλαμπιμ μπικιάι μᾶς ἀξίου-
σιν οὐ Θιὸς νὰ δοῦμι κί τὰ του-
ρινὰ τὰ νισιάνια. Ἄμ ἀποὺ ποῦ
ν' ἀκίρησει κανένας κί ποῦ νὰ
μπιτίσει. Σουρὸν δὲν ἔχουν.

— Τότι ποῦ νὰ κάρουμε κοὺχ
κουντὰ στοὺν τρανύτηρου!

— Τώρα τὰ βρέφα κί τὰ λια-
νουπαίντγια νὲ σέβας στοὺν τρα-
νύτηρου νὲ ριζάν. Κάθουντι σὴν
καρέκλα σὰν τρανὰ κουργιά στέ-
κουντι οὐρθοὶ οἱ τρανύτηροι αὐ-
τοὶ κᾶν, κὰ τοὺν τοίχου τοῦ
χουρό.

— Τότι ποῦ ἱμεῖς Σούζα. Νὰ
κάτσει στοὺ σουφρὰ οὐ πατέρας,
ἀνάγκη πάσα νᾶναι ὁλοῖνοι τρου-
γιούρου. Ἄν ἔλειπιν κανένας ἔ-
στιλναν κί τοὺν φώναζαν ὅπου κί
ἂν ἦταν.

— Ἀλσημουγιούμαστουν τοῦ
βράδι ἀργὰ μὴ τὰ πιχνίντγια στοὺ
σουκάκι, δὰ νᾶπιφτιν τοῦ σίδη-
ρου σὴν πόρτα. Χτύπα ἰοὺ ἂν
δὲν ἔχει δουλειὰ ὕσταρνας.

— Τώρα ὅπουτι θέλουν ἔρχουν-
τι τὰ πιντγιά, ὅπουτι πινοῦν τρῶν.
Κί ἀποὺ τὴ σκάλα φουνάζουν.
Βάλιμι νὰ φάγου.

— Τότι ὄντας καθουμάστουν
στοὺ σουφρὰ πρῶτα οὐ παλιάς
δάβανιν ηῦλουγητόν κί ὕσταρ-
νας οἱ ἄλλοι δάφκιαναν τοῦ σταυ-
ρό τους. Πρῶτα αὐτὸς νὰ πάρει
κρέας κί ὕσταρνας ὁλοῖνοι οἱ
ἄλλοι μὴ τὴ σειρά.

— Τώρα νὲ σταυρὸ νὲ κᾶν τί-
πουτας. Δὰ μᾶς χάσει οὐ Θιός.

— Τότι ἔτρουγάμι ὁλοῖ-
νοι ἀποὺ μινὰ σουπιέρα κί τοῦ
κρέας τὸ θάνάμι σὴν φιλίτσα ἀ-
πανουθιὸ κουρίς νὰ στάξουμε
στοὺ τραπεζοιμένταλου κί οὔτι
στὰ ζιντράνια μας ἀπανουθιὸ για-
τί εἶχαμι τίς σιρβέτις στὰ γόνα-
τά μας.

— Τώρα χάλασιν οὐ ταῖφας.
Οὐ παλῆος κοιμάτι νουρίς κί ξυ-
πνάει χαραὲς γιὰ τὴ δουλεάι, τό-
τι γυρνάει οὐ γυδὲ ἀπ' ὄξου.

— Τότι εἶχαμι σέβας ὅχι μούγ-

Τοῦ Νικ. Σπάρτη καθηγητὴ ΚΑΤΕΕ

γί στοὺν πατέρα ἀμὰ καὶ στοὺν
τρανύτηρου τοὺν ἀδαρφό. Ὁ-
ταν ἔλειπιν οὐ πατέρας οὔτι δὰ
πεῖ οὐ τοῖτοης (ὁ μεγαλύτερος
ἀδελφός) ἢ ἢ τρανύτηρη ἢ ἀδαρ-
φή, ἢ Ντούντου. Οὐ ἤρθειν ἢ
Ντούντου μας. Σηκουθήτει! Τὴ
Ντούντου δὰ τὴν κακουφανεῖ ἄ-
μα κοιμάται κί λαβατίζουμι.

— Τώρα στ' ἀδέρκια μαλώμα-
τα, γιατί ἰοὺ κί ὅχι ἰγῶ. Σήμηρας
τὰ πιντγιά μας γίνηκαν δικηγό-
ροι.

— Κί ἀποὺ ποῦ σέβας οὐ γαι-
πρὸς σὴν ἀρραβουνιαστικὰ ἢ
στοὺν πιθηρὸ ἱκτημηπάρι;

— Τότι ἱκεῖν' τὰ χρόνια οἱ ἀρ-
ραβωνιασμένοι ἀνταμώνουνταν
μιάφρας σὴν χαρά, στὰ στέφανα.

Ὁταν οὐ γαιμπρὸς πῆγινιν μιά-
φρας τὴν ἰβδουμάδα στοὺ σπῆτι
γῆς νύφης, οὐ πιθηρὸς ἱλιγιν.

— Γαιμπρὸν γλυκύτηρος νᾶρ-
χησει (τάχα ἀριώτερα νᾶρχισει
ἱθιλιν νὰ πεῖ).

— Τώρα πούῃσται-ιάμει τᾶρ-
ραβουνιασμένα. Δὲν προφταί-
νουν νὰ κουρχουρίσουν τὴν κα-
ρέκλα νὰ ζισαθεῖ γιὰ τοὺν ἀρ-
ραβουνιαστικὸ ἀπ' τοῦ πουλὺ τοῦ
κάτισμό του ὅλου ζεστή εἶνι.

— Τότι καρτιροῦσαν γιὰ τὰ
νησιάνια κί τὴ γλυκειὰ τὴν ἀρακί.

— Τώρα ποῦ τέτοια ἀντέτχια,
τὰ νησιάνια κί τὰ πατσιαρούσκια
τά φκιάνουν πρὶν τὴν ὥρα τους.

Κί ἀποὺ ποῦ κρεββάτι γιὰ πάσα
ἔναν κί γαλατένια σιντόνια κί μι-
λιτζιάνις μπιτζιάμις κί πῶς τίς
λὲν δὲν ἔξερου.

— Τότι ὁλοῖνοι στρουσιὰ κατὰ
γῆς στοὺ στρῶμα μὴ τὰ καλαμπου-
κόφυλλα κί τοῦ κουσιάρικου μὴ
τοὺς μαστραπάδες. Μινὰ διλέντζα
ἄκραν κί ἄκραν νὰ σκιπάζει τέσ-

σερις πέντε σὴν σειρά ἀπ' τοὺν
τρανύτηρου ὡς τοῦ μικρότιρου.
Κί τὰ κιφάλια μὴ τὴν ἀράδα στὰ
προσκέφαλα μὴ τὰ μπουρμπόκια.
Ὁταν γυρνούσεις κὰ τὴν ἄλλη τὴ
μιριά ρουπουτοῦσαν τὰ καλαμπου-
κόφυλλα.

— Τώρα κί ξικουριστὰ στρου-
σίντγια κί ξικουριστοὺς νουντάδης
κί τι δέν!

— Τότι τοῦ χειμῶνα μοῦν στρι-
μωνουμάστουν στοὺ τζιάκι ποῖδς
κί ποῖδς νὰ πάρει μινὰ πύρα.
Κί τοῦ χειμῶνα ἢ ὅταν κοιταζάμι
μιτάζι κί τοῦ σπῆτι ἦταν ὅλου ζα-
πουμένου ὁλοῖνοι στοὺν παλῆ
τοῦ νουντὰ κοιμούμασταν, κί στοὺ
τζιάκι γένουνταν ὅλις οἱ δουλειές.
Ἰκεῖ ἔβραζιν τοῦ τσουκάλι μὴ τὰ
φασσούλια, ἱκεῖ τοῦ μαύρου τοῦ
γκιούμι μὴ τοῦ τοιάι κί τοῦ θιρμὸ
γιὰ τ' ἀγκιά: ἱκεῖ τηγανίζουνταν
οἱ κίουφτέδης κί τὰ ψάρια, ἱκεῖ ἦ-
ταν τοῦ μαγειργιό.

— Τώρα τοῦ μαγειριὸ ἀχώρια,
κί νὰ πιτρουγκάζ κί ἡλιχτρικὲς
κουζίνες κί ντουλάπια κίλια κί τι
δέν;

— Τότι μὴ τοῦ μιτάξι τί ἦταν
κί κείνου πάλι; Ὁλοῦς οὐ ταῖφας
στοὺ πουδάρι. Οὐ μπαμπὰς κου-
βανοῦσιν φύλλου ἀπ' τοῦ μπαξέ
μὴ τοῦ ντουρίδικου τοῦ ἄλουγου,
ἄλλους κλαρνοῦσιν τοῦ φύλλου
κί ἄλλους τάϊζαν. Κί στοὺ τρανὸ
τοῦ χέρι ἱφιρνάμι κί κλαδί. Νὰ μά-
σεις τὰ κουκούλια νὰ σηκώσεις κί
τοῦ στοάτου.

— Τώρα ποῦ στοὺ σπῆτι γυαλί-
ζει τοῦ παρκὲ οἱ λέει οὐ ἄλλους,
μὴ πατᾶς ἰδῶ, μὴ στέκησει ἱκεῖ,
φκιάνεις μπιρμπάτι.

Τότι τὴ σακούλα τὴν ἔχειν οὐ
τρανύτηρους στοὺ σπῆτι, οὐ νό-
νης ἢ οὐ μπαμπὰς. Ὁλα ἱκεῖνους
τάπρινιν κί αὐτὸς ψούνιζιν οὔτι
κί ἂν. Τὰ κλειντγιά πάλι ἀπ' τὰ
γλυκὰ κί ἀπ' τὰ ντουλάπια ποῦ-
ταν κατινουμένου τᾶκιν ἢ παλῆ
ἢ νᾶνα ἢ πιθηρά. Ὁλα κατινου-
μένα.

Τότι οἱ λαβδαριὲς ὅλις στ' ἀνώ-
νι ἢ σὴν αὐλὴ νιόμουζαν ἀουα-
θιὲς μὴ καλαμποῦκι κί τοῦ κιλάσι
μὴ πατιάτες κί κουρμίντγια κί τ'
ἀκούρι μὴ τὰ ζῶα.

— Τώρα ὅλα μᾶς μυρίζουν.
δὲν ἀγουράζουμι ψάρι γιὰ νὰ μὴ
τηγανίσουμε κί μυρίσει τοῦ σπῆτι.

Ὡς ποῦ νὰ σᾶς τὰ λέγου. Ἀ-
σουτα εἶνι...

Τεχνικές Σχολές στη Νάουσα

Η επαγγελματική εκπαίδευση στην Ελλάδα μπορεί να θεωρηθεί ότι αρχίζει μετά την άπελευθέρωση από τον τουρκικό ζυγό. Ο πρώτος κυβερνήτης της Ελλάδος Ιωάννης Καποδίστριας, περιέβαλε μέσα στις πρώτες φροντίδες του για την ανοικοδόμηση και την οργάνωση του Έθνους και την ανάπτυξη της επαγγελματικής και τεχνικής εκπαίδευσης. Έτσι ιδρύει το 1828 το πρώτο τεχνικό σχολείο στην Αίγινα, στο εκεί όρφανοτροφείο με πρώτο κλάδο τις οικοδομικές τέχνες, λόγω των μεγάλων αναγκών ανοικοδομήσεως που αντιμετώπιζε στην περίοδο εκείνη ή χώρα.

Αργότερα αρχίζει ή αναδιοργάνωση και ή ανέγερση σχολείων και το 1931 ψηφίζεται ο πρώτος νόμος «περί επαγγελματικής εκπαίδευσης»: Ν. 5197) 1931 ΦΕΚ Α' 251) 1931. Ο νόμος αυτός, γενικός στο περιεχόμενό του, αποτελούσε την απαραίτητη ανάπτυξεως της τεχνικής εκπαίδευσης και από άλλους εκτός του Δημοσίου, φορείς.

Ιδιαίτερη ανάπτυξη επρόκειτο να γνωρίσει ή επαγγελματική εκπαίδευση στη Νάουσα, αφού από χρόνια είχαν δημιουργηθεί οι συνθήκες για ειδικευμένο προσωπικό. Η πλούσια και εξαιρετικά γόνιμη γη της, καθώς και ή ακμάζουσα βιομηχανία της, συντέλεσαν, ώστε το 1937 να εμφανισθεί στη Νάουσα ο τότε δήμαρχος κ. Φιλώτας Κόκκινος σαν πρωτοπόρος της ιδέας για την ίδρυση πανελληνίου κύρους τεχνικών σχολείων στη Νάουσα. Αρχίζει λοιπόν ή ιστορική κίνηση για την ίδρυση των σχολείων με φανατικό υποστηρικτή τον τότε υπουργό Παιδείας κ. Γεωργακόπουλο.

Τελικά ή ιδέα αυτή ναυάγησε λόγω των συνθηκών της δεκαετίας του 1940—50. Αφού ή ειρήνη και ή ησυχία αποκαταστάθηκε

Του καθηγητού
Αντωνίου Τασιώνα

στην χώρα μας, άρχισε να τίθεται πάλι στο προσκήνιο από τον Δήμαρχο κ. Φιλώτα Κόκκينو το όλο θέμα δημιουργίας τεχνικών σχολείων στη Νάουσα.

Έτσι οι συντονισμένες προσπάθειες, με έπικεφαλής τον δραστήριο δήμαρχο και άλλους παράγοντες, έδωσε καρπούς το 1961 όταν ψηφίσθηκε ή ίδρυση Δημοσίας Κατωτέρας Τεχνικής Σχολής στη Νάουσα, μεταξύ των πρώτων σ' όλη την Ελλάδα.

Σε μικρό χρονικό διάστημα αρχίζουν να προσέρχονται πολλοί μαθητές και μαθήτριες από διάφορα διαμερίσματα της χώρας: Κρήτη, Πελοπόννησο, Θεσσαλία, Ήπειρο, Θράκη, Μακεδονία. Ο κύριος όγκος όμως προερχόταν από διάφορα παραμεθόρια χωριά. Στις ακούραστες προσπάθειες όμως του επιδέξιου αυτού δημάρχου που γύριζε μέρα-νύχτα στους νομούς Ήμαθίας, Πέλλης, Φλωρίνης, Κιλκίς, Γρεβενών, Πιερίας, Χαλκιδικής και Θεσσαλονίκης με ειδική άδεια του τότε υπουργού Παιδείας κ. Κ. Καλαμποκιά, οφείλεται ή λειτουργία και ή πρόοδος του Σχολείου.

Ο μικρός αριθμός των Ναουσαίων έγγραφέντων μαθητών δημιουργούσε πίκρα στον γενναίο αυτόν αγωνιστή, αλλά ή αγάπη και ή δίψα για μάθηση των μικρών αυτών μαθητών του έδινε κουράγιο για νέους αγώνες.

Στην δεκαετιαετία του 1962—77 ο αριθμός των αποφοίτων της Κατωτέρας Δημοσίας Τεχνικής Σχολής Ναούσης κατά ειδικότητα έφθασε σε:

Μηχανοτεχνίτες	1.041
Ηλεκτροτεχνίτες	603
Τεχν. Αυτοκινήτων	546
Σύνολον	2.190

Η σχολή αυτή όλα αυτά τα χρόνια προετοίμασε το Κατώτερο

Επαγγελματικό προσωπικό για τις ανάγκες της οικονομίας μας. Δεδομένου ότι οι απόφοιτοι αυτοί ασχολούνται με την πρακτική αποκλειστικά εφαρμογή και αυτό γιατί είχαν ανάγκη κυρίως να αναπτύξουν δεξιότητες και σαν δευτερεύοντα σκοπό να αποκτήσουν θεωρητικές γνώσεις.

Με τους πρώτους αποφοίτους της «Κατωτέρας» δημιουργήθηκε ή ανάγκη ιδρύσεως της «Μέσης» για να απορροφήσει ένα μεγάλο αριθμό νέων που θέλανε να συνεχίσουν τις σπουδές τους. Έτσι την χρονιά 1967 ιδρύεται ή Μέση Δημοσία Τεχνική Σχολή Ναούσης.

Στην δεκαετία του 1967—77 οι απόφοιτοι της Μέσης Σχολής κατά ειδικότητα έχουν ως εξής:

Έργοδηγοί Μηχανολόγοι	443
Έργοδηγοί Ηλεκτρολόγοι	331
Έργοδηγοί Χημικοί	155
Έργοδηγοί Κλωστοϋφαντουργοί	63
Έργοδηγοί Ηλεκτρονικοί	42
Έργοδηγοί Σχεδιαστές	36
Λογιστές	12
Σύνολο	1.062

Η Μέση επαγγελματική εκπαίδευση προετοίμασε προσωπικό μέσης επαγγελματικής στάθμης, που θα ασχοληθεί βεβαίως, με πρακτικές εφαρμογές, αλλά που ή στάθμη για την εφαρμογή των εργασιών απαιτεί υψηλότερη τεχνική εξειδίκευση, αλλά και υψηλότερο επίπεδο θεωρητικών γνώσεων. Γενικά θα μπορούσε να πει κανείς, ότι στην βαθμίδα αυτή το ποσοστό των παρεχόμενων θεωρητικών γνώσεων είναι περίπου ίσο με το ποσοστό της πρακτικής άσκησης των εκπαιδευομένων.

Ουσιαστικό βήμα για την ανάπτυξη των δημοσίων τεχνικών σχολών στη Νάουσα υπήρξε ή λειτουργία συσσιτίου, με τοιαυτά γεύματα ήμερησίως, έντελως δωρεάν ή με ελάχιστη επιβάρυνση των μαθητών, για την βελτίωση του συσσιτίου. Τρόφιμα χορηγούσανε το υπουργείο παιδείας, το παγκόσμιο συμβούλιο εκκλησιών και το βασιλικό έθνικό ίδρυμα. Μετά από ένα χρόνο το βασιλικό έθνικό ίδρυμα. αναλαμβάνει την οργάνωση του οικοτροφείου

Την πρώτη εφορευτική επιτροπή της σχολής απέτελεσαν οι κ.κ. Φιλώτας Κόκκινος, δήμαρχος

Ναούσης, Κ. Δοῦδος, βιομήχανος, ταρίας, Γ. Καρυδάς ιχθυοπώλης, μέλος καὶ ὁ ἐκάστοτε διευθυντὴς τῆς σχολῆς σὰν γραμματέας. Ἐνῶ πρῶτοι διευθύνται ἦσαν ὁ κ. Μαντωνανάκης Νικόλαος, γυμνασιάρχης τοῦ Λασιπείου Γυμνασίου σὰν διευθυντὴς τῆς Κατωτέρας καὶ ὁ κ. Ἐμμανουὴλ Βαλσαμίδης, διευθυντὴς τοῦ ἰδιωτικοῦ τοῦ γυμνασίου σὰν διευθυντὴς τῆς Μέσης.

Στις ἀκούραστες προσπάθειες ὅλων αὐτῶν τῶν πρωτεργατῶν καὶ ἄλλων ἀφανῶν, ὀφείλεται ἡ πρόοδος τῆς συγκροτήσεως συγχρόνων καὶ πολυτελῶν κτιρίων Κατωτέρας, Μέσης καὶ Οἰκοτροφείου μὲ τελειότητα καὶ πλουσιότητα ἐξοπλισμοῦ. Κάθε σχολὴ διαθέτει πολλές αἰθούσες διδασκαλίας μὲ τέλεια ἐπίπλωση, ἐργαστήρια κάθε εἰδικότητος γιὰ τὴν πρακτικὴ ἀσκήση τῶν σπουδαστῶν, αἰθούσα προβολῶν καὶ διαλέξεων, πλούσια τεχνικὴ βιβλιοθήκη, γήπεδο καὶ λουτρά, μὲ τέλειες συνθήκες ὑγιεινῆς, διάφορα κινηματογραφικὰ μηχανήματα, μὲ κατάλληλες ταινίες καὶ σλαΐτες κ.ά.

Ἡ συμβολὴ τῶν τεχνικῶν σχολείων στὴν Νάουσα εἶναι μεγάλη, ἂν σκεφθεῖ κανεὶς ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος τὴν οἰκονομικὴ ζωὴ ποὺ ἔδωσαν στὴν πόλιν οἱ 1200 περίπου σπουδαστὲς καὶ σπουδάστριες ποὺ φοιτοῦσαν κατὰ μέσο ὄρο κάθε χρόνο καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ὁ ἐξοπλισμὸς καὶ ἡ ἐπένδρωση τῶν βιομηχανιῶν καὶ βιοτεχνιῶν ἀπὸ ἀποφοίτους μὲ πλήρη ἐπαγγελματικὴ καὶ τεχνικὴ κατάρτιση.

Ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη τῆς χώρας μας δὲν εἶναι δυνατὴ χωρὶς τεχνικὴ πρόοδος. Γιὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ τεχνικὴ πρόοδος, ἡ Ἑλλάς ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τεχνικούς, θεωρητικὰ καὶ πρακτικὰ καταρτισμένους. Πολὺ περισσότερο παρουσιάζεται ἀναγκαίᾳ σήμερον ἡ συνεχὴς καλυτέρευση τῶν τεχνικῶν μας, ἐφ' ὅσον ἔχουμε σκοπὸ καὶ προορισμὸ νὰ ἐνταχθοῦμε στὴν Κοινὴ Ἀγορά.

Μὲ τὸ πνεῦμα αὐτὸ ἰδρύθησαν, ἰδρύνονται καὶ θὰ ἰδρυθοῦν τεχνικὰ σχολεῖα σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα.

Ἀντώνιος Τασιώνας

Τὸ Δημοτικὸ μας θέατρο καὶ οἱ ἐκδηλώσεις του

Ἀπὸ τὸ φολκλορικὸ φεστιβάλ ποὺ ὀργάνωσε ὁ ΑΕΣ «Πυρρός» τὸ καλοκαίρι.

Μετὰ ἀπὸ πολλές προσπάθειες τῆς Δημοτικῆς μας Ἀρχῆς καὶ μὲ τὴν ὑλικὴ βοήθεια τόσο τοῦ Ναουσαϊκοῦ κόσμου, ὅσο καὶ τῆς πολιτείας, ἡ Νάουσα ἀπέκτησε τὸ δικό της Δημοτικὸ Θέατρο.

Στὸ σημερινὸ σημείωμα δὲν θὰ ἀσχοληθοῦμε διεξοδικὰ μὲ τὴν ἀπόκτησή του. Νοιώθουμε ὅμως ὑποχρέωση νὰ τονίσουμε τὴν βοήθεια τῶν κατοίκων οἱ ὁποῖοι γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ ἀπέδειξαν ὅτι ξέρουν νὰ θυσιάζουν, νὰ συμπαραστέκονται καὶ νὰ βοηθοῦν ὅταν τὰ ἔργα σκοπὸ ἔχουν τὴν ἄνοδο καὶ τὴν προκοπὴ τοῦ τόπου τους.

Στὸν ἓνα χρόνο τῆς λειτουργίας του, (μέχρι τέλος Ἰουνίου 1977) στὸ Δημοτικὸ Θέατρο εἶχαμε τὴς παρακάτω ἐκδηλώσεις μὲ τὰ στοιχεῖα ποὺ μᾶς ἔδωσε ὁ Δήμος Ναούσης:

1) Θεατρικὲς παραστάσεις συνολικὰ 20 ἀπὸ τὶς ὁποῖες οἱ 3 τοῦ Ε.Γ.Σ. «Ζαφειράκης» μὲ τὰ ἔργα «Γλᾶρος» τοῦ Τσέχωφ, «Ὁ λα γιὰ τὴν πατρίδα» τοῦ Στ. Δάδη καὶ «Ὁ Μπὴντερμαν καὶ οἱ ἐμπριστὲς» τοῦ Μάξ Φρίτς. Δύο παραστάσεις ἐπίσης ἔδωσε τὸ Κρατικὸ Θέατρο Β.Ε. μὲ τὸν «Κατζούρμιο» τοῦ Χορτάντζη καὶ «Τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια» τοῦ Σουρῆ.

2) Κινηματογραφικὲς προβο-

λὲς 24 μὲ τὴ μέριμνα τοῦ Δήμου.

3) Συναυλίες 9 ἀπὸ τὶς ὁποῖες οἱ 3 τοῦ Ὁδείου Ναούσης, 2 τῆς Φιλαρμονικῆς Ε.Ν. καὶ 1 τῆς Κρατικῆς Ὁρχήστρας Θεσσαλονίκης.

4) Διαλέξεις ἀπὸ συλλόγους τῆς πόλης μας 5.

5) Ἐνα φιλολογικὸ βραδυνὸ ἀπὸ τὸν Σύλλογο ἀποφοίτων γιὰ τὸν Κ. Βάρναλη μὲ ἐπιμέλεια τοῦ κ. Χρ. Μπαταντζή.

6) Γιορτὲς καὶ δεξιώσεις 7.

7) Συνέδρια καὶ συνελεύσεις 12.

8) Τριήμερες ἐκδηλώσεις τοῦ φολκλορικοῦ φεστιβάλ ποὺ διοργάνωσε ὁ ΑΕΣ «Πυρρός».

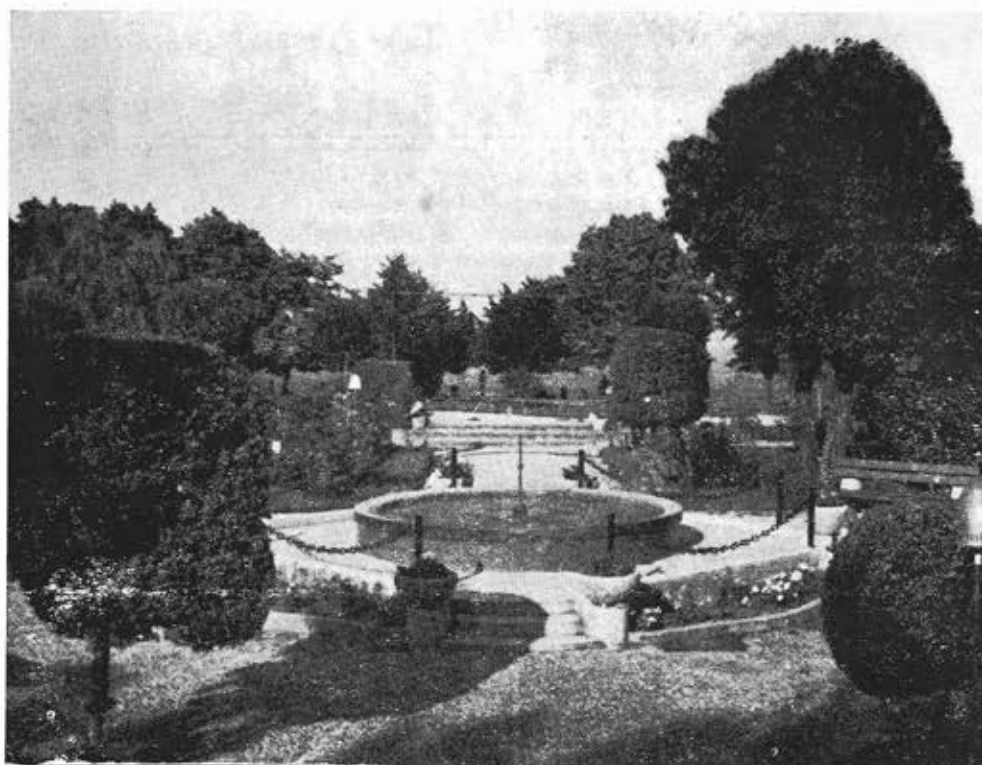
9) Διάφορες ἄλλες συγκεντρώσεις καὶ δημόσιες συζητήσεις 7.

Συμπερασματικά, πλούσια ἦταν ἡ προσφορὰ τοῦ Δημοτικοῦ μας Θεάτρου στὸν πρῶτο χρόνο λειτουργίας του. Σ' ἐμᾶς ἀπομένει τοῦτο τὸ «Ἐργαστήρι μορφώσεως καὶ ἀνόδου» νὰ μὴ χάσει τὸν δρόμο του. Μὲ κέφι καὶ μεράκι, μὲ ζήλο καὶ ἀγῶνα πολλὰ πετυχαίνονται. Μακάρι νὰ εἶναι γιὰ πάντα ὁ πνευματικὸς μας φάρος γιὰ ἀκόμη πὺδ ψηλά. Ἐκεῖ ποὺ ταιριάζει στὴ Νάουσα καὶ στοὺς Ναουσαίους.

“Αποψη του
δημοτικού μας
πάρκου

Στατιστικά και άλλα

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗ ΝΑΟΥΣΑ

Τῶν Ι. Καρατσιώλη - Γ. Γκέσιου

Ἡ Νάουσα βρίσκεται Β.Δ. τῆς Βέροιας σὲ ἀπόσταση 20 χιλιομέτρων καὶ στὶ πλαγιές τοῦ Βερμίου. Εἶναι ἀκριβῶς κάτω ἀπὸ τὴν κορυφὴ «Ντούρλια» (ὕψ. 2027 μ.).

Τὸ ὑψόμετρο τῆς πόλεως εἶναι 330 μέτρα. Μὲ τὴν τελευταία ἀπογραφὴ ἔχει περίπου 18.000 κατοίκους. Εἶναι πρωτεύουσα τῆς ὁμώνυμης ἐπαρχίας μὲ 14 κοινότητες.

Αὐτὲς εἶναι οἱ ἑξῆς: Ἀγγελοχώρι (κάτ. 1575), Ἀρκοχώρι (375), Γιαννακοχώρι (444), Ἐπισκοπὴ (1564), Ζερβοχώρι (1.331) μὲ τοὺς οἰκισμοὺς τοῦ Ἀνω Ζερβοχώρι (607), Ἀρχάγγελος (367) καὶ Παλαιὸ Ζερβοχώρι (357), Κάτω Βέρμιο (97), Κοπανὸς (1.567), Λευκάδια (882) Μαρίνα (1141) μὲ οἰκισμοὺς τῆς Μαρίνας (972) καὶ Πολλὰ Νερά (169), Μονόσπιτα (929), Πολυπλάτανος (852), Ροδοχώρι (618) μὲ οἰκισμοὺς ἀκατοικοίτους τὸν Ἅγιον Παῦλον καὶ τὴ Μεταμόρφωση, Στενήμαχος (726) καὶ Χαρίεσσα (962).

Ὁ συνολικὸς πληθυσμὸς τῆς ἐπαρχίας Ναούσης εἶναι 30.506 κάτοικοι στὸ σύνολο τῶν 118.103 κατοίκων τοῦ νομοῦ Ἠμαθίας, σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ 1971.

Θεωρεῖται ἀπὸ τὶς πρὸ πλούσι-

ες καὶ ζωντανὲς πόλεις τῆς Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Μακεδονίας. Αὐτὸ τὸ ὀφείλει στὴν ἀνεπτυγμένη τῆς βιομηχανία, τὸ ἐμπόριο καὶ τὴ δεινροκομία.

Ἔχει πολλὰς ἐξοχές, ὅπως ὁ Ἅγιος Νικόλαος μὲ τὴς θαυμάσιες πηγές τῆς Ἀράπισσας. Χάρη στὴ δροσιά τῆς καὶ τὸ ὑγιεινὸ τῆς κλίμα εἶναι σπουδαῖο κέντρο παρθερισμοῦ.

Ἐπίσης ἔχει πολλὰς ἀρχαιότητες τῆς κλασσικῆς καὶ ἀλεξανδρινῆς περιόδου στὶς θέσεις Ἰοβόρια, Μπαλτανέτο καὶ στὰ Λευκάδια. Ἀνατολικά τῆς πόλεως καὶ σὲ ἀπόσταση 5 χιλιομέτρων ἀπὸ τὴ Νάουσα βρίσκεται τὸ Ἰνστιτούτο Δεινροκομίας Ἑλλάδος ποὺ ἡ ἔδρα τοῦ εἶναι στὴ Νάουσα.

Γενικὰ ἡ περιοχὴ τῆς θεωρεῖται ἐξαιρετικὸ γόνιμη καὶ ἔχει πολὺ καὶ πλούσια βλάστηση.

Ἐξοδοὶ τῆς πόλεως

Ἡ Νάουσα θεωρεῖται ἀπὸ πολλοὺς ἀπομονωμένη πόλη. Ἐν τούτοις μπορεῖ νὰ δημιουργηθοῦν οἱ δυνατότητες ἐπικοινωνίας τῆς καὶ μὲ ἄλλα μέρη, ἀρκεῖ νὰ ὑ-

πάρξουν οἱ κατάλληλες προϋποθέσεις.

Ἐκτός ἀπὸ τὴ γνωστὴ καὶ μοναδικὴ χρησιμοποιούμενη ἔξοδο ἀπὸ τὴ συγκοινωνία, πρὸς Βέροια — Θεσσαλονίκη, ἔχει καὶ τὶς ἑξῆς ἄλλες ἐξόδους:

Ν.Δ. ἔξοδος πρὸς Ἅγιο Θεολόγο — Ἀρκοχώρι — Σέλι, ὅπου ὁ δρόμος ἔχει ἀσφαλτοστρωθεῖ μέχρι τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Σωτήρος (περίπου 7 χιλιόμετρα).

2. Β.Α. ἔξοδος πρὸς Ροδοκινέα (Νέα Στράντζα) — Λευκάδια. Εἶναι ἀγροτικὸς δρόμος χαλικοστρωμένος.

3. Β.Δ. ἔξοδος πρὸς Μονὴ Τιμίου Προδρόμου — Γιαννακοχώρι — Ροδοχώρι, δρόμος ποὺ ἄρχισε νὰ ἀσφαλτοστρώνεται πρόσφατα. Ἐπίσης ἀπὸ διακλάδωση τοῦ δρόμου πρὸς τὰ δυτικὰ ὁδηγοῦμαστε στὸ χιονοδρομικὸ κέντρο Τρία καὶ Πέντε Πηγὰδια.

Σὲ ἀπόσταση περὶ τὰ 2 χιλιόμετρα ἀπὸ τὸ Ροδοχώρι εἶναι τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Περιστερώτα μὲ πλούσια ἱστορία ἀπὸ τὸν Πόντο

Μαῖος 1977

Οι γιορτές πλησιάζουν. Κάτι ξεχωριστό για το γιορτινό τραπέζι σας φιλοδοξούν να σας προσφέρουν αυτές οι σελίδες. Το Κέντρο Εργαζομένου Κοριτσιού Ναούσης σας δίνει συνταγές για Ναουσαϊκές λιχουδιές που θα σας βγάλουν άσπρο-πρόσωπες και στις πιο δύσκολες στιγμές. Ελπίζουμε ότι και από μέλλον — πάντα με την συνεργασία του Κ.Ε.Κ. Ναούσης — θα σας δώσουμε όλες τις συνταγές των Ναουσαϊκών γλυκών που με λίγο κόπο και πολύ καλή θέληση θα μπορέσουν να χαρούν όλες οι νοικοκυρές μας.

Από μας δε μένει παρά να σας ευχηθούμε καλή επιτυχία και καλή... όρεξη.

Πλατσίντα

ΥΛΙΚΑ:

- 1 1/2 κιλό κολοκύθα κίτρινη.
- 4 ποτήρια περίπου νερό.
- Κίτρινο κλαμππακάλευρο όσο πάρει.
- Λίγο αλάτι.
- 1/2 ποτηριού λίγδα ή βούτυρο.
- 300 γραμ. μπάτισο
- 1 ποτήρι τσιγαρίδες (προαιρετικό).

ΕΚΤΕΛΕΣΗ:

Καθαρίζετε την κολοκύθα, την κόβετε κομματάκια και την βράζετε με το νερό. Αφού θράσει καλά, κατεβάζετε την κατσαρόλα από την φωτιά και με ένα πηρούνι πολτοποιείτε το μείγμα (φροντίστε να είναι παχύρευστο). Όταν όμως το μείγμα γίνει χλιαρό, ρίχνετε λίγο-λίγο το αλεύρι και ανακατεύετε συνεχώς. Προσθέτετε το βούτυρο, το αλάτι, τον μπάτισο κομμένο κομματάκια και τις τσιγαρίδες.

Αλείφετε ένα ταψί Νο 40 με βούτυρο και ρίχνετε το μείγμα. Το αφήνετε σε φούρνο, έως ότου ροδίσει.

Σερβίρετε ζεστό.

Ριτσέλι

ΥΛΙΚΑ:

- 1/2 κιλό ζάχαρη
- 25 σόκα
- Νερό

ΕΚΤΕΛΕΣΗ:

Πλένετε τα σόκα, τα βάζετε στην κατσαρόλα, ρίχνετε την ζάχαρη και νερό τόσο όσο να τα σκεπάσει. Τ' αφήνετε να θράσουν μέχρις ότου «δέσει» λίγο το ζουμί. Τα κατεβάζετε και ρίχνετε λίγο γαρύ-

Ναουσαϊκή κουζίνα καί τά μυστικά της

ΜΕ ΣΥΝΤΑΓΕΣ ΤΟΥ Κ.Ε.Κ. ΝΑΟΥΣΗΣ

φαλλο, σμέρνο και λιμόντζο. Αφού κρυώσει είναι έτοιμο.

Μουστόπιτα

ΥΛΙΚΑ:

- 1 ποτήρι μέλι.
- 6 ποτήρια νερό
- 1 ποτήρι νεσποτέ
- 1 ποτήρι ζάχαρη
- Λίγη κανέλλα.

ΕΚΤΕΛΕΣΗ:

Βάζετε το νερό με το μέλι να ζεσταθούν λίγο και ρίχνετε τον νεσποτέ και την ζάχαρη. Τ' ανακατεύετε καλά και βράζετε το μείγμα μέχρις ότου πήξει. Σερβίρετε σε μπώλ με κομμένα καρύδια και κανέλλα.

Μέλι με κόρες

ΥΛΙΚΑ:

- 5 κιλά μούστο
- 2 κιλά ζάχαρη.
- 3 μελιτζάνες
- 1 κιλό κολοκύθα κίτρινη
- Μερικά κλωναράκια σμέρνο.

ΕΚΤΕΛΕΣΗ:

Κόβετε τις μελιτζάνες και την κολοκύθα σε μικρά κομμάτια, τα βάζετε σε αβέστη δύο ώρες και τα ξεπλένετε καλά. Κόβετε τον μούστο με λίγο άπρόχωμα. Τον βράζετε καλά, τον ξαφρίζετε και τον αφήνετε να κρυώσει για να κατασταλάξει. Τον περνάτε από το σουρωτήρι, ρίχνετε την ζάχαρη και τα κομμάτια μελιτζάνας και κολοκύθας, το σμέρνο και τα βράζετε μέχρις ότου γίνει το μείγμα ρευστό σαν μέλι.

Καρυδάρμη με ψάρι

ΥΛΙΚΑ:

- 1 ποτήρι καρύδια
- 2 κουταλιές σούπας αλεύρι
- Λίγο ψωμί μπαγατάικο
- Σκόρδο — Κόκκινο πιπέρι
- Ψάρι.

ΕΚΤΕΛΕΣΗ: Τηγανίζετε τα ψά-

ρια, φροντίζοντας να περισσέψει μπόλικο λάδι. Από το λάδι αυτό βγάζετε 5 κουταλιές σ' ένα μπώλ, ρίχνετε κόκκινο πιπέρι και το κρατάτε για γαρνιτούρα.

Σ' ένα τηγάνι ψήνετε καλά το αλεύρι με το υπόλοιπο λάδι και ρίχνετε λίγο νερό, για να γίνει ένα πηκτό μείγμα. Αφού θράσει το βάζετε σε ένα μεγάλο μπώλ, ρίχνετε το τρυπημένο τυρί, τα καρύδια καλά χτυπημένα και ενώ τα δουλεύετε όλα μαζί, ρίχνετε χλιαρό νερό, έως ότου γίνουν σαν κρέμα.

Την σερβίρετε σε πιατέλα, αφού ρίξετε για γαρνιτούρα την σάλτσα, μαζί με τα ψάρια.

Μηλόπιττα

ΥΛΙΚΑ:

- 6 ποτήρια νερού αλεύρι σκληρό.
- 1 1/2 ποτήρια νερού ζάχαρη.
- 1 ποτήρι νερού λάδι
- 4 αυγά
- βούτυρο φέτας
- 3 κουταλιές Βέικιν

ΓΙΑ ΤΗΝ ΓΕΜΙΣΗ:

- 10—15 μήλα
- 1 1/2 ποτηριού ζάχαρη.
- 1 κουταλάκι κανέλλα
- Άχνη — χυμό λεμονιού

ηγια νηστήσιμη αντί για αυγά βάζετε σόδα).

ΕΚΤΕΛΕΣΙΣ: Βάζετε σε μία λεκάνη όλα τα υλικά, εκτός από τα μήλα και τα ζυμώνετε έτσι ώστε να γίνει ή ζύμη σαν τραχανάς. Σε μία άλλη λεκάνη, ξύνετε τα μήλα στον τρίφτη. Σε ταψί Νο 36 στρώνετε την μισή και πλέον ζύμη, βάζετε ύστερα τα τριμμένα μήλα έτσι ώστε να σκεπασθεί όλη ή επιφάνεια και από πάνω στρώνετε την υπόλοιπη ζύμη.

Περικύνετε το βούτυρο φέτας και ψήνετε την μηλόπιττα στον φούρνο 1 ώρα περίπου στους 210°C. Όταν την βγάξετε, ρίχνετε και την άχνη.

**KENTPO EPΓAZOMENOY
KOPITCIOY NAOYSHS**

Τὸ Δ.Σ. τοῦ Σύνλλογου Ἀποφοίτων μετὸν πρόεδρο κ. Ὁδ. Ντινόπουλο καὶ τοὺς π. προέδρους τοῦ συνλλόγου κ.κ. Στ. Σαμαρᾶ καὶ Στ. Ἀποστόλου.

Ὁ Σύνλλογος Ἀποφοίτων

ΙΔΡΥΤΙΚΑ ΜΕΛΗ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Ὁ Σύνλλογος Ἀποφοίτων Γυμνασίου Ναούσης «Ἀναστάσιος Μιχαήλ ὁ Λόγιος» ἰδρύθηκε τὸ 1952 μετὸ στόχο τὴν προσφορά τῶν δυνάμεών του γιὰ τὴν ἐκπολιτιστικὴ ἀνοδο τῆς πόλης μας με θέατρα, διαλέξεις, βραδυνὰ κ.λ.π.

Μετὰ ἀπὸ μὴν δεκαετία περίπου μεγάλης δράσης καὶ προσφοράς ἔπεσε στὴν ἀφάνεια κυρίως ἀπὸ ἀδράνεια καὶ ἔλλειψη ἐνδιαφέροντος. Τὸ 1968 ξανάρχισε καὶ πάλι τὴν δραστηριότητά του χάρι σὲ νέα κίνηση ποὺ τὴ συγκρότησαν νεοὶ ἄνθρωποι.

Σήμερα διανύει τὸν δέκατο χρόνο τῆς δευτέρης περιόδου του. Ἡ προσφορά του — μικρὴ ἢ μεγάλη — θὰ μᾶς ἀπασχολήσει σὲ προσεχὴ τεύχη.

Παρακάτω ἀναφέρουμε τὰ 25 ἰδρυτικὰ μέλη τοῦ συνλλόγου μας καὶ τὸ πρῶτο συμβούλιο ποὺ ἀνέλαβε τὸ 1952.

ΙΔΡΥΤΙΚΑ ΜΕΛΗ:

Ἄντ. Λάμπας, Σταῦρος Σαμαρᾶς, Νικ. Σπάρ-

της, Ἀλέξ. Χατζηπαράσχης, Κωνστ. Τουλούδης, Στέργιος Ἀποστόλου, Γιάννης Γκανιῆς, Σούλα Καπετανοπούλου, Χρ. Χριστίδης, Κατ. Καλτσιγιάννη, Δημ. Μυλωνᾶς, Φιλ. Βαλταδῶρος, Ἡλ. Οἰκονόμου, Δοξ. Σταματίου, Λίτσα Σέραση, Γεώργ. Παπαδόπουλος, Ὀμηρος Ραπτόπουλος, Εὐθ. Ράκκα, Ἄντ. Κοτζιάμπασης, Δόμνα Δεινοπούλου, Ἰουλία Χαρίτου, Σούλα Μάκη, Σοφ. Καραγιωβάννου, Δημ. Μουτσικάπας, Τασούλα Ρούσσου.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ:

Ἀντώνιος Λάμπας πρόεδρος, Σούλα Μάκη Γεν. Γραμματεὺς, Κων)νος Τολούδης ταμίας, Νικ. Σπάρτης, Στέργ. Ἀποστόλου, Σοφ. Καραγιωβάννου, Τασ. Ρούσσου, μέλη.

Σημ. Οἱ πληροφορίες γιὰ τὰ ἰδρυτικὰ μέλη καὶ τὸ πρῶτο συμβούλιο ἀνήκουν στὸν κ. Νικόλαο Σπάρτη.

Κυκλοφόρησαν

«ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ»

ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΑΚΗ ΜΠΑΓΙΤΣΗ

Ἔκδοση Συνλλόγου «ΜΠΟΥΛΕΣ — ΓΕΝΙΤΣΑΡΟΙ»

ΠΡΟΜΗΘΕΥΘΗΤΕ ΤΟ

Ἡ πρώτη παράσταση τῶν ἀποφοίτων

1953: «Ὁ Ποπολάρος»

Τὸ 1953 τὸ καλλιτεχνικὸ τμήμα τοῦ συλλόγου ἀποφοίτων, ἀνέβασε τὸ θεατρικὸ ἔργο τοῦ Γρ. Ξενόπουλου «Ὁ Ποπολάρος».

Ἡ παράσταση δόθηκε στὴν «Ὁμόνοια» ἐνῶ οἱ πρόδρες γίνονταν στὴ λέσχη τοῦ συλλόγου ποὺ στεγαζόταν στὸ ἰσόγειο τοῦ σπιτιοῦ τῶν Ἀφῶν Καρκάτα (δίπλα στὸ σημερινὸ σπῆτι Χατζημουλᾶ).

Μεγάλη οἰκονομικὴ ἐνίσχυση ἔδωσε στὸ Σύνλογο ὁ Σύλλογος τῶν Ναυσοαίων Θεσσαλονίκης καὶ τεράστια βοήθησε ὁ τότε γυμνασιάρχης κ. Ἡλ. Μουνδρέας.

Στὴν ἐπιτυχέστατη παράσταση ποὺ τὴν σκηνογραφία εἶχαν οἱ Μεν. Ἀντωνόπουλος καὶ Χασιούρας καὶ τὴν σκηνοθεσία ὁ Κ. Τολούδης, πῆραν μέρος οἱ: Στ. Ἀποστόλου, Χρ. Χ'΄΄Ιωάννου, Εὐάγ. Τενεδιός, Θεμ. Ποζουκίδης, Δ. Δολδούρης, Θ. Ροῦσσος, Π. Χ'΄΄Σάββας, Α. Χαρίτου, Βασ. Δρυμούση, Ἀγλ. Μαρινοπούλου, Εὐδ. Μπακάλη, Εὐθ. Ράκκα, Διαμ. Μαυρογιώργου.

Στὴ φωτογραφία ἀπὸ ἀριστερὰ οἱ Θέμης Ποζουκίδης στὸ ρόλο τοῦ Κόντε, ὁ Στέργιος Ἀποστόλου (γιατρός Μαρινέρι), ἡ Εὐθυμία Ράκκα κόρη τοῦ Κόντε ντὶ Μάρα («Ἐλντα») καὶ ὁ Χρήστος Χατζηϊωάννου (Ζέππος).

Σημ. Οἱ παραπάνω πληροφορίες, ὅπως καὶ ἡ φωτογραφία ἀνήκουν στὸν κ. Στέργιο Ἀποστόλου, ὁ ὁποῖος χρημάτισε καὶ πρόεδρος τῶν Ἀποφοίτων τὸ 1961—62. Δυστυχῶς τὰ ἀρχεῖα τοῦ Συλλόγου — ὅπως καὶ τῶν περισσότερων συλλόγων — ἔχουν χαθεῖ. Κάποιος ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἀσχολήθηκαν τότε θὰ πρέπει νὰ γράψει. Ὅχι μόνο γιὰ τοὺς ἀποφοίτους, ἀλλὰ καὶ γιὰ κάθε σύλλογο. Ἡ προσφορά θὰ εἶναι μεγάλη. Εἶναι κρίμα νὰ χαθεῖ ἓνα τόσο πλούσιο παρελθόν...

Καλλιτεχνικὸ τμήμα «Ζαφειράκη»

«Ὁ Μπήντερμαν καὶ οἱ ἐμπρηστές του»

Τὸ ἔργο τοῦ Μάξ Φρίς δόθηκε με
ἐπιτυχία στὸ Δημοτικὸ Θέατρο

15 Ἰουνίου 1977. Ἡ παράδοση συνεχίζεται. Οἱ καινούργιοι ἐρασιτέχνες Ναυσοαῖοι ἠθοποιοὶ δίνουν τὸ παρόν. Τὸ καλλιτεχνικὸ τμήμα τοῦ Συλλόγου «Ζαφειράκης» ἀνεβάζει τὸ τρίτο κατὰ σειρά ἔργο «Ὁ Μπήντερμαν καὶ οἱ ἐμπρηστές του» με ἀξιόλογη ἐπιτυχία. Τὸ ἔργο ἔχει διασκευασθεῖ καταλλήλως ἀπὸ τὸν Κ. Κόλλας ὁ ὁποῖος πρόσθεσε καὶ δυὸ ἄλλα πρόσωπα. Τὸν ἀστυνόμο ἐπιθεωρητὴ καὶ τὸν ὑπάλληλο τοῦ Μπήντερμαν.

Στὴν παράσταση ἔλαβαν μέρος οἱ ἑξῆς με τοὺς ἀντίστοιχους ρόλους: Γρηγ. Καισαρίδης στὸν ρόλο τοῦ Μπήντερμαν, Κούλα Φερλαχίδου (ὑπρέτρια), Ἰορδάνης Ξανθόπουλος καὶ Φώτης Ἰγνατιάδης (ἐμπρηστές), Χαρούλα Αἰμονιώτου (γυναίκα τοῦ Μπήντερμαν), Λευτέρης Μιμιλίδης (διανοούμενος), Κ. Κόλλας (ἐπιθεωρητὴς ἀστυνομίας) καὶ Νίκος Ζαχαράκης (ὑπάλληλος τοῦ Μπήντερμαν).

Τὴν καλλιτεχνικὴ ἐπιμέλεια εἶχε ὁ κ. Χρ. Σαβατόπουλος. Ὁ κ. Κόλλας ἀνέλαβε καὶ ἔκανε τὴν διασκευή, τὴν σκηνοθεσία καὶ τὰ σκηνικὰ τοῦ ἔργου. Τὰ ἡχητικὰ τρὺκ ἦταν τοῦ κ. Ἰορδ. Ξανθόπουλου, τὸ μακιγιάζ ἐπιμελήθηκε ἡ κ. Ἰλζε Παγκαλίδου. Τὴν εὐθύνη εἶχε ὁ κ. Θ. Δραγουμᾶνος καὶ τὰ ἐπιπλα ἦταν τοῦ κ. Μιχ. Καρανικόλα.

Τὴν παράσταση προλόγησε ὁ πρόεδρος τοῦ συλλόγου κ. Νικ. Παγκαλίδης, ὁ ὁποῖος χειροκροτήθηκε ζωηρότατα ἀπὸ τοὺς θεατές.

Ήταν ένας βράχος μαύρος και κατατρυπημένος από τις βροχές, τὰ χαλάζια. Ψηλά, δίπλα σχεδόν στην κορυφή του, φύτευσε ένα παλιούρι με τὰ άστραφτερά μικρά φυλλαράκια του, τὰ μικροσκοπικά, χαριτωμένα, κίτρινα άνθάκια του, στην εποχή τής άνοιξης, και τὰ άπειρα άγκάθια του. Στην άρχή κακοφάνηκε τοῦ γεροβράχου ή καινούργια παρουσία. Είχε μάθει νὰ ζεῖ κατάμονος στο πέρασμα τόσων πολλών χρόνων, μὰ πρὶν περάσει μήνας ἔγινε κάποιο γεγονός, πού άλλαξε τὴ διάθεσή του. Ένα πρωῒ νὸ τὸ παλιούρι δέχτηκε στὰ φυλλαράκια του τὴν ἐπίσκεψη μερικῶν ἐπισκεπτῶν, τόσο μικρῶν, πού μὲ δυσκολία τοὺς ἔβλεπε τὸ μάτι. Εἶχαν τὸ λευκὸ χρῶμα τῆς ζάχαρης καὶ σὲ τρεῖς μόνο μέρες πλήθυναν ἀφάνταστα. Έγιναν χιλιάδες καὶ μυριάδες. Ὁ γεροβράχος μονολόγησε μὲ τὴ βραχνή φωνή του.

— Αὐτὸ μοῦ ἔλειπε τώρα, νὰ ἔχω συντροφιά ἕναν ψειριασμένο.

— Ψειριασμένο ἐγώ; διαμαρτυρήθηκε τὸ Παλιούρι.

— Ἀρ' εὐὸ βεβαίως! Ποιὸς ἄλλος ἔχει στοῦ κορμὶ ἑκατομμύρια ἀπὸ ἄσπρες ψεῖρες;

Τὸ Παλιούρι λυπήθηκε γιὰ τὴν ἄδικη κατηγορία, μὰ δὲν εἶπε τίποτα. Πέρασαν ἀκόμη δυὸ μέρες. Ὁ γεροβράχος κρυολόγησε ἀπὸ ἕναν ξαφνικὸ ἀνεμὸ καὶ ἄρχισε νὰ βογγᾷ.

— Ὡχ, ὁ καὶμένος, τί ἔπαθα. Τρίζουν καὶ πονοῦν ὅλα τὰ κόκαλά μου. Τὸ λαιμὸ μου τὸν νοιώθω γδαρμένο. Νὰ εἶχα τουλάχιστον ἕνα ζεστὸ τοᾶϊ;

— Ἐπιθυμεῖς τοᾶϊ καὶ δὲν μπορεῖς νὰ τὸ φτιάξεις μόνος σου; Τί χαζὸς πού εἶσαι. Κουτέ, κλωτὸ χέρι καὶ κόψε βουνίσιο τοᾶϊ ἀπὸ τὴ ράχη σου. Φυτρώνει ἄφθοно. Πάρε ἀπὸ τὴ ρίζα σου νερό. Τρέχει γάργαρο. Ζήτησε ἀπὸ τὴ γειτονική κολοκυθιά ἕνα κούφιο κολοκύθι, βάλε ἐκεῖ μέσα τὸ νερὸ μὲ τὸ τοᾶϊ τοῦ βουνοῦ κι ἀφοῦ ἀνοίξεις στόμιο κανονικό, ἄφησέ το στοῦν καιτὸ ἥλιο. Σὲ κάμποση ὥρα θὰ εἶναι ἔτοιμο.

— Δὲν μπορῶ... Δὲν μπορῶ...

Παιδαγωγικά παραμύθια

Ο ΒΡΑΧΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΛΙΟΥΡΙ

Τοῦ Σταύρου Δάδη

παραπονέθηκε ὁ βράχος. Δὲν μπορῶ νὰ πῶ τοᾶϊ χωρὶς μέλι.

— Τί νὰ σοῦ κάνω, εἶπε σαστισμένο λίγο τὸ χελιδόνι. Αὐτὸ δὲν τὸ σκέφθηκα. Ἀνοίξε τὰ φτερά του, σπάθισε γοργὰ τὸν ἀέρα καὶ χάθηκε στοῦν μακρινὸ ὀρίζοντα.

Ὁ βράχος ἔμεινε συλλογισμένος. Θὰ πέρασε μιὰ ὥρα περίπου. Τὰ φύλλα τοῦ Παλιουριοῦ ἀποχτήσαν μιὰ ξεχωριστὴ γυαλάδα, πρωτόφαντη. Θαμπώθηκε ὁ βράχος καὶ βρῆκε ἕναν ἀκόμη λόγο, γιὰ νὰ κατηγορήσει μὲ λόγια μικρὰ τὸ φυτὸ. Ἐκεῖ πού ξεστόμιζε τὶς βαριὲς κατηγορίες ἕνα παράξενο βουητὸ ἄρχισε νὰ γεμίζει τὴν ἀτμόσφαιρα πού ὅλο καὶ δυναμῶνε. Στὰ φύλλα τοῦ Παλιουριοῦ, στὰ ἀνθάκια του, κάθισαν ἀμέτρητες μέλισσες, πού πηγαινοέρχονταν ἀδιάκοπα πρὸς μιὰ κατεύθυνση τοῦ βουνοῦ, ὅπου ἀσφαλῶς θὰ εἶχαν τὴ φωλιά τους. Ὁ βράχος ἀπορημένος εἶπε στὶς μέλισσες.

— Τί κάνετε ἐκεῖ ἀνόητες μέλισσες; Τὸ φυτὸ εἶναι ψειριασμένο! Μακρυά, λοιπόν, μὴ κολλήσετε καὶ σεῖς.

— Ξέρουμε πολὺ καλά, τί κάνουμε τοῦ ἀπάντησαν αὐτὲς διαστικά, γιὰ νὰ μὴ καθυστερήσουν στὴ δουλειά τους.

— Καὶ τί κάνετε, λοιπόν;

— Μαζεύουμε μέλι.

— Μέλι ἀπὸ τὸ Παλιούρι;

— Ναί, μέλι, καλὸ καὶ ἄφθοно.

Αὐτὰ τὰ μικρούλια ἄσπρα έντομάκια τὸ κάνουν καὶ τὸ ἀποθέτουν στοῦ φυλλαράκια, στοῦ ἀνθάκια, στοῦν κορμό του.

Ὁ βράχος δὲν ἤξερε πὰ τί νὰ πεῖ. Κομποδέθηκε. Τὰ μάτια του φουσκωμένα κοιτοῦσαν τὸ «πήγαινε-ἔλα» τῶν μελισσῶν. Στὸ τέλος τῶν λογισμῶν του βρῆκε, πῶς ἦταν ἄδικες οἱ κατηγορίες του. Ἴσως σκέφτηκε καὶ λίγο συμφεροντολογικά. Λέπτηνε, ὅσο μπορούσε τὴ βραχνή φωνή του καὶ ρώτησε τὶς μέλισσες.

— Καλὲς μου μέλισσες, δὲν μοῦ δίνετε καὶ μένα λίγο μέλι, νὰ βάλῳ στοῦ τοᾶϊ μου;

— Νὰ σοῦ δώσουμε εὐχαρίστως, ἀλλὰ ὅν μᾶς ἀφήνει τὸ Παλιούρι.

— Τὸ Παλιούρι;... Τὸ Παλιούρι;... ἀναρωτήθηκε ὁ βράχος, σὰ νὰ μὴ καταλάβαινε. Ἐπειτα ἔρριξε τὸν ἐγωῖσμό του καὶ εἶπε παρακαλεστά.

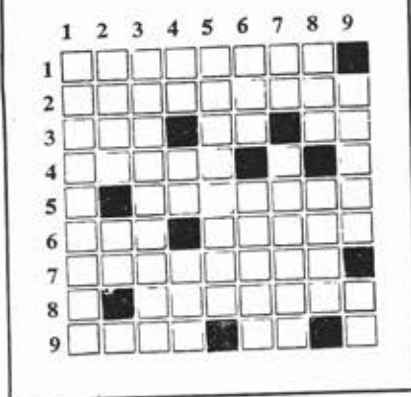
— Ἐ καλὸ μου Παλιούρι, δὲν ἀφήνεις τὶς μέλισσες νὰ δώσουν καὶ σὲ μένα λίγο μέλι;

Τὸ Παλιούρι, πού δὲν κρατοῦσε κακία, ἄφησε τὶς μέλισσες νὰ δώσουν στοῦν βράχο ὅσο μέλι χρειάζονταν γιὰ τὸ τοᾶϊ του. Κι' αὐτός, ἀφοῦ ἐξασφάλισε τὴ νεροκολοκύθα, ἔκανε ἕνα ἄνοιγμα στοῦ ἐπάνω μέρος τῆς, ἔκοψε τοᾶϊ τοῦ βουνοῦ ἀπὸ τὴ ράχη του, πῆρε νερὸ ἀπὸ τὴ ρίζα του καὶ τᾶβαλε κάτω ἀπὸ τὶς ζεματιστὲς ἀκτίνες τοῦ ἥλιου. Σὲ κάμποση πραγματικά ὥρα, ὅπως τοῦ εἶπε τὸ χελιδόνι, τὸ τοᾶϊ ἔθρασε. Ὁ βράχος τόφερε στοῦ χεῖλη του κι' ἄρχισε νὰ πίνει μὲ ἀργές, βαθιές, ρουφηξιές. Κάθε του ρούφηγμα ἔκανε τόσο, θόρυβο, σὰν τὸ μούγγρισμα «μπουλντόζας», πού γέμιζε τρόμο ὅλα τὰ μικρὰ ζωάκια τῆς περιοχῆς.

ΝΑΟΥΣΑΙ-Ι-ΚΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ:

1. Ναουσαϊκό όρεκτικό
2. Αναφέρονται σε όργανο του ανθρώπινου σώματος.
3. Αρχικά ναυταθλητικού σωματείου του Πειραιά — Διπλό σύμφωνο — Άραβικό άρθρο που θυμίζει και όνομα γκάγκστερ.
4. Μέρος ναουσαϊκού σπιτιού (άνορθ.)
5. Χαρακτηρίζει τη Νάουσα τον χειμώνα.
6. Πρόθεση με απόστροφο — Ιστορική γειτονιά της πόλης μας στον πληθυντικό.
7. Τούρκος στρατηγός που κατατρόπωσε ο Κολοκοτρώνης (γεν.)
8. Προστατευόμενο από τον άνεμο μέρος.
9. Φυλάγονται και στα νεκροταφεία μας (άντιστρ.) — Υποχωρεί.

ΚΑΘΕΤΑ:

1. Μικρά πήλινα πιάτα στη ναουσαϊκή όνομασία τους.
2. Ρηματική διακοίνωση (άντισ.) — Τό βάζουν οι καινούργιοι οδηγοί
3. Λέξη που σημαίνει θόρυβος στην τοπική μας διάλεκτο.
4. Αρχικά γράμματα στα περιβραχιόνια μερικών στρατιωτών. — Όμοια σύμφωνα — Πρόθεση ύποταγής.
5. Πάθημα στα ναουσαϊκά (άνορθ.).
6. Τό είπαν και οι Ναουσαίοι

ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

- στούς Τούρκους τό 1822. — Άνοιχτός χώρος.
7. Ό αριθμός 110 — Σύνεργο της καρτοπαίξιας (πληθ.)
 8. Έχει ύποκατάστημα στην πόλη μας — Όργή (αίτ. άντιστρόφως)
 9. Δενδροστοιχία — Μορφή εταιρίας.

Γιάννης Καρατσιώλης
Γιώργος Γκέσιος

ΛΥΣΗ

ΑΝΕΙΝ — ΟΕ
(6) (ΙΝΗΚ) ΚΗΝΗ — ΝΚΙ (8)
ΤΕΧΟΞΕ — ΙΕ (7) ΝΑΝΝΑ —
ΙΧΟ (9) ΗΛΝΕΙΛΕΙ (5) ΟΠΛ
— ΛΙ (4) ΜΝ — ΤΕΛΟΠΟΙΟΙ
(8) ΙΝ — (ΝΤΟΝ) ΝΟΛΝ (2)
ΚΑΙΝΑΝΑΚΙΑ (1) ΝΕΛΕΘΝ
— ΝΣ — (ΝΙΣΟ) ΟΞΙΝ
(6) ΟΚΕΝΗΝ (8) ΗΧΑΛΟ
ΚΙ — ΙΝΟΝ — ΑΝΟΝ (7) ΝΙΣ
— ΑΝ (5) ΑΝΟΝ (4) ΝΝ — ΙΕ
— ΠΟΙ (3) ΝΑΧΙΚΑ (3) ΟΠ —
ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ: 1) ΤΑΡΑΤΟΡΙ

1. Η Σχολή του Άριστοτέλους βρίσκεται ανατολικά της Νάουσας σε απόσταση 7 χιλιομέτρων και κοντά στο χωριό Κοπανός;

2. Ό Άναστάσιος Μιχαήλ ό Λόγιος γεννήθηκε στην Νάουσα, έγραψε αρκετά συγγράμματα και άνακηρύχθηκε μέλος της άκαδημίας του Βερολίνου;

3. Τό μόνο κτίριο που σώθηκε από την καταστροφή της Νάουσας τό 1822 είναι ή Μονή του Τιμίου Προδρόμου;

4. Ό Ζαφειράκης δολοφονήθηκε στο δάσος Σουφουλιά που βρίσκεται μεταξύ των χωριών Σταυρός και Έπισκοπή Βεροίας;

5. Η πόλη της Νάουσας χαρακτηρίστηκε ήρωική με βασιλικό Διάταγμα τό έτος 1954;

6. Ό πρώτος όρειβατικός σύλ-

Γνωρίζετε ΟΤΙ:

λογος του Βερμίου ιδρύθηκε στις 10 Όκτωβρίου 1932 με έδρα τη Νάουσα;

7. Ό Σύλογος ΦΑΣ Νάουσα, ιδρύθηκε τό 1962 ύστερα από συγχώνευση των άθλητικών σωματείων Όλυμπιακός και Πανναουσαϊκός;

8. Η βιβλιοθήκη της Εύξεινου

Λέσχης «Κυριακίδης» ιδρύθηκε τό 1959 και μεταστεγάσθηκε σε ιδιόκτητο κτίριο τό 1975;

9. Στο χωριό Ζερβοχώρι υπάρχει κολυμβητική πισίνα όλυμπιακών διαστάσεων, ή κατασκευή της όποιας άρχισε από προσφορές των κατοίκων του χωριού;

10. Στη Νάουσα υπάρχουν άξιόλογα λαϊκά έρασιτεχνικά χορευτικά συγκροτήματα από τα καλύτερα της χώρας που έχουν διακριθεί πολλές φορές και στο έξωτερικό. Αύτα είναι: ΑΕΣ «Πυρσός», «Λύκειο Έλληνίδων Ναούσης» «Μπούλα» και τό συγκρότημα της Εύξεινου Λέσχης Ναούσης;

«Ό Παλιός»

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

ΤΟ ΚΡΑΝΙΟ ΤΟΥ ΚΡΟΜΒΕΛ

Μία μέρα, σέ μιὰ ἀγροτική ἐμποροπανήγυρη, ἕνας τσαρλατάνος ἔδειχνε στοὺς κατάπληκτους θεατές, ἕνα ἀνθρώπινο κρανίο, φωνάζοντας μὲ ὅλη τὴν δύναμη: «Ἐδῶ κύριοι βλέπετε τὸ κρανίον τοῦ περιφημοῦ Ἀγγλοῦ δικτάτορος Κρόμβελ». Ἐν τούτοις ἕνας ἀπὸ τοὺς θεατές τοῦ εἶπε: «Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι τὸ κρανίον τοῦ Κρόμβελ γιατί ὁ Κρόμβελ εἶχε πολὺ μεγαλύτερο κεφάλι ἀπὸ αὐτό». «Ἀλλά, φίλε μου», ἀπάντησε ὁ τσαρλατάνος, χωρὶς νὰ χάσει τὴν ψυχαιμία του: «Αὐτὸ εἶναι τὸ κεφάλι του ὅταν ἦταν μικρός».

ΔΗΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Μία ἡμέρα ὁ θαρῶνος Χ περπατώντας στὸν κήπο του συνάντησε τὸν κηπουρό του, θέλοντας νὰ κάνει τὸν ἔξυπνο, τὸν ἐγγίζει μὲ τὴν ἄκρη τοῦ μπαστουκιοῦ του καὶ λέγει: «Υπάρχει ἕνας κατεργάρης στὴν ἄκρη αὐτοῦ τοῦ μπαστουκιοῦ». «Σὲ ποιά ἀπὸ τίς δύο ἄκρες κύριε», ρώτησε ὁ κηπουρός μὲ ἀναίδη ἀφέλεια. Ὁ θαρῶνος συνοφρυνώθηκε, ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε. Ἀπὸ τότε δὲν πείραξε πιά κανένα.

Στὴν πλάκα τοῦ τάφου ἐνὸς δικηγόρου:

«Ὁ Θεὸς κάνει καμμιά φορά θαύματα: Ἐδῶ εἶναι θαμιμένος ἕνας δικηγόρος πού ἦταν, ὅσο ζοῦσε, ἀνθρώπος φιλαλήθης».

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ

«Ἐνας φιλόσοφος, εἶναι ἕνας ἀνθρώπος, πού ἀντὶ νὰ θυμώσει γιὰ τὸ δοχεῖο τοῦ γάλακτος πού χύθηκε, παρηγοριέται μὲ τὴν ιδέα, ὅτι μέσα ὑπῆρχε νερὸ κατὰ τὰ τρία τέταρτα».

Η ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ ΣΤΗ ΓΑΛΑΤΟΥ

«Τὶ σὰς συνέβη λοιπὸν χθὲς τὸ πρωτὶ Μαρία; Εἴχατε ἀφήσει μπροστὰ στὴν πόρτα μας ἕνα δοχεῖο κατὰ τὸ ἦμισυ γεμῖστο νερό».

«Διάβολε! Τὶ ἀφηρημένη πού εἶμαι!» ἀπάντησε ἡ Μαρία ἀτάραχα.

«Εἶχα ξεχάσει: νὰ δάλω ἐπίσης γάλα».

Ἡ κοινωνία εἶναι μία θάλασσα καὶ οἱ φελλοὶ ἐπιπλέουν.

Υπάρχουν τριῶν εἰδῶν δημόσιοι υπάλληλοι.

α) Αὐτοὶ πού ἐργάζονται.

β) Αὐτοὶ πού δὲν κάνουν τίποτε οὔτε σὺν οὔτε πλὴν.

γ) Κι' αὐτοὶ πού δημιουργοῦν καὶ αὐξάνουν τὴν δουλειὰ τῆς υπηρεσίας, γιὰ νὰ ἐργάζωνται οἱ υπάλληλοι τῆς πρώτης κατηγορίας...

Κάποτε ὁ ἀετὸς ρώτησε τὸν σάλιαγκα: «Πῶς τὰ κατάφερε καὶ ἀνέβηκε τόσο ψηλὰ ὡς τὴν κορυφή τοῦ Πύργου Ἐφέλ;» Ὁ σάλιαγκας τοῦ ἀπάντησε: «Ἐρπώντας καὶ γλύφοντας καὶ μὲ τὰ κέρατά μου».

ΜΕΓΑΛΟΙ ΨΕΥΤΕΣ

Γιάννης: Εἶχα δεῖ μιὰ φορά ἕνα λάχανο μεγάλο ὅσο ἕνα σπιτάκι.

Πέτρος: Κι' ἐγὼ εἶδα μιὰ χύτρα μεγάλη σὰν μιὰ ἐκκλησία.

Γιάννης: Ἐλα δά! Σὲ τί θὰ χρησίμευε μιὰ τέτοια χύτρα.

Πέτρος: Γιὰ νὰ δράσει τὸ λάχα-

νὸ σου, φίλε μου.

ΓΝΩΜΙΚΑ

Οἱ δρισιές εἶναι τὰ ἐπιχειρήματα ἐκείνων πού ἔχουν ἄδικο (Ρουσό).

Υπάρχουν τριῶν εἰδῶν ἀμαθεῖς: Αὐτὸς πού δὲν ξέρει τίποτε καὶ νομίζει πῶς τὰ ξέρει ὅλα. Ἐκεῖνος πού δὲν ξέρει τίποτε καὶ δὲν ἀντιλαμβάνεται τὴν ἀμάθειά του. Τέλος ἐκεῖνος πού δὲν ξέρει τίποτε καὶ ἔχει συνείδηση τῆς ἀμάθειάς του.

Δύο υπερβολαί: Νὰ ἀποκλειώμε τὴν λογική, νὰ μὴ παραδεχόμεθα παρὰ μόνο τὴν λογική (Πασκάλ).

— Ὁ ἐγωϊσμός εἶναι ὁ μεγαλύτερος τῶν κολάκων.

— Ἡ ἀνοησία καὶ ἡ ματαιοδοξία εἶναι δύο ἀχώριστες ἀδελφές.

— Ἡ εὐτυχία προσπορίζει: στὸν ἄνθρωπο φίλους, ἡ δυστυχία τοὺς δοκιμάζει (Λαρσφουκί).

Τὸ νὰ περιμένουμε ὅτι μιὰ μικρὴ κακολογία δὲν μπορεῖ νὰ κάνει τίποτε, εἶναι σὰν νὰ πιστεύουμε ὅτι ἕνας σπινθήρας δὲν μπορεῖ νὰ δάλει φωτιά (Βυθενάργκ).

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Τοῦ Ροσσίνι

Σὲ μιὰ δεξιόσση κάποια κυρία ἔκανε τὴν ἐξῆς ἐρώτηση:

Ποιά διαφορά δρίσκεται νὰ ὑπάρχει, ἀγαπητοί μου, ἀνάμεσα στὸ ρολόι καὶ σὲ μένα;

Ὅλοι δρέθηκαν τότε σὲ ἀμηχανία καὶ κανεὶς δὲν ἤξερε τί νὰ ἀπαντήσει. Ἐκείνη τὴν στιγμή μπαίνει στὸ σαλόνι ὁ Ροσσίνι. Ἐσεῖς μαέστρο θὰ μπορούσατε ἴσως νὰ βοηθήτε τὴν ἀπάντησή. Καὶ τοῦ ἐπανελάβε τὸ ἐρώτημα.

Ναί, ὑπάρχει μιὰ διαφορά, εἶπε χαμογελώντας ὁ Ροσσίνι. Τὸ μὲν ρολόι μᾶς δείχνει τὴν ὥρα ἐνῶ ἐσεῖς ἀγαπητή μου κυρία, μᾶς κάνουν νὰ τὴν ξεχνάμε.

Τοῦ Διογένη

Ἐνας φαλακρὸς κύριος στὴν ἀ-

γορὰ νόμιζε πῶς βρῆκε τὸ κατάλληλο πρόσωπο καὶ ἄρχισε νὰ κοροϊδεύει τὸ Διογένη. Αὐτὸς τὸν ἄφησε νὰ ἐξαντλήσει τὸ ἀπόθεμα τῆς ἐξυπνάδας του καὶ τότε κοιτάζοντας τὴ φαλάκρα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου εἶπε:

Τιμὴ καὶ δόξα στὰ μαλλιά, πού εἶχαν τὴν πρόνοιαν νὰ ἐγκαταλείψουν ἐγκαίρως ἕνα τέτοιο κεφάλι σὰν τὸ δικό σας.

Ὁ Διογένης δὲν ἀγαποῦσε τίς γυναῖκες κι' ἔπρεπε περιφρόνηση στοὺς ἄνδρες πού συμπεριφέρονταν σὰν αὐτές. Ὅταν ἕνας νεαρὸς Κορίνθιος, πλούσιος ντυμένος καὶ μυρωμένος, τοῦ ἔθεσε κάποιο ἐρώτημα ἐκεῖνος εἶπε:

Δὲν θὰ τοῦ ἀπαντήσω προτοῦ μὲ πῆς ἂν εἶσαι: ἀγόρι ἢ κορίτσι.

Ἡ Νάουσα πρωτεύουσα τῆς ὁμώνυμης ἐπαρχίας εἶναι περιτριγυρισμένη ἀπὸ ἀρκετὰ χωριά τὰ ὁποῖα διακρίνονται γιὰ τὴν οἰκονομική καὶ κοινωνική τους ἀνάπτυξη. Θὰ εἶναι χρήσιμο γιὰ ὁλοὺς μας, μέσα στὰ περιθώρια τοῦ περιοδικοῦ μας, νὰ μπορέσουμε νὰ παρουσιάσουμε τὰ χωριά αὐτὰ γιὰ νὰ γνωρίσουμε καλύτερα τὴν ἐπαρχία μας, ἀλλὰ καὶ νὰ προβάλλουμε ὅσο εἶναι δυνατό τὰ προβλήματα τους.

ΡΟΔΟΧΩΡΙ

Ἀρχίζουμε ἀπὸ τὸ καταπράσινο καὶ μαγευτικὸ Ροδοχώρι ποὺ εἶναι κτισμένο στὶς πλαγιὲς τοῦ Βερμίου. Ἀνάμεσα ἀπὸ πηγὲς μεγάργαρα νερὰ καὶ σὲ ψηλὰ δένδρα ἀποτελεῖ μιὰ πρώτης τάξεως τουριστικὴ περιοχὴ καὶ παραθεριστικὸ κέντρο. Τὸ παλιὸ του ὄνομα Μέγα Ρεῦμα τὸ πῆρε ἀπὸ τὸ ὁμώνυμο ποτάμι ποὺ ὑπάρχει ἐκεῖ (παλαιὰ Γκολέμα — Ρέκα = Μεγαλοπόταμος). Πληθυσμὸς σήμερα 650 κάτοικοι.

Οἱ κάτοικοί του ἤλθαν γιὰ πρώτη φορὰ ἐδῶ τὸ 1923 πρόσφυγες ἀπὸ διάφορα μέρη τοῦ Πόντου (Τραπεζοῦντα, Κρώμνη κ.λπ.). Εἶναι δραστήριοι καὶ ἐργατικοὶ καὶ ἔχουν μετατρέψει τὴν περιοχή σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς παραγωγικότερες τοῦ νομοῦ. Ὁ ἐκμηχανισμὸς τῆς γεωργίας προχωρεῖ μὲ γοργὸ ρυθμὸ. Σημειώνουμε ὅτι τὰ ὑπάρχοντα μηχανήματα στὸ Ροδοχώρι ἀνέρχονται σὲ 150 τεμάχια.

Ἡ ἀγροτικὴ ἔκταση τῆς κοινότητος εἶναι περίπου 3000 στρ. καὶ ἀπὸ αὐτὰ καλλιεργοῦνται τὰ 2000 μὲ κερασιὰς καὶ μηλιές. Χάρης εἰς τὸ ὀρεινὸ τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ ἐξαιρετικὸ μικροκλίμα τῆς περιοχῆς παράγονται καρποὶ ἀρίστης ποιότητος. Σὲ καλὰς χρονιὰς σημαντικὲς ποσότητες κερασιῶν ἐξάγονται στὸ ἐξωτερικὸ καὶ ἰδίως στὴν Γερμανία ὅπου πωλοῦνται σὲ ψηλὰς τιμὰς.

Ὑπάρχουν δύο συνεταιρισμοί, ἓνας γεωργικὸς καὶ ἓνας δασικὸς ὁ ὁποῖος ἐκμεταλλεύεται τὸ δάσος τῆς περιοχῆς. Πρὸ καιροῦ ἰδρύθηκε καὶ ἀγροτικὸς σύλλογος, ὁ ὁποῖος ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἐπίλυση τῶν διαφορῶν γεωργικῶν προβλημάτων.

Γιὰ νὰ γνωρίσουμε τὴν περιοχὴ μας

Τοῦ
ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΡΑΤΣΙΩΛΗ

Τὸ χωριὸ στερεῖται ἀγροτικῶν δρόμων. Εἶναι βασικὸ πρόβλημα γιὰ τοὺς Ροδοχωρίτες. Ἡ κατασκευὴ αὐτῶν τῶν δρόμων εἶναι ἀπαραίτητη, γιὰ τὴν μεταφορὰ τῶν κατ' ἐξοχὴ εὐπαθῶν καρπῶν ποὺ παράγονται. Ἄλλο μεγάλο πρόβλημα ποὺ καίει εἶναι οἱ ζημιὲς ποὺ παθαίνουν συχνὰ τὰ κεράσια ἀπὸ τὶς βροχὲς κατὰ τὴν περίοδο τῆς συγκομιδῆς καὶ ἔτσι ἐκμηδενίζεται τὸ εἰσόδημα τῶν κατοίκων.

Οἱ ἀρδεύσεις στοὺς ὀπωρῶνες γίνονται ἀπὸ χωμάτινα φράγματα ποὺ συγκεντρώνονται τὰ νερὰ ἀπὸ τὶς βροχὲς καὶ τὶς πηγές. Δυστυχῶς δὲν ὑπάρχει κανονικὸ ἀρδευτικὸ δίκτυο καὶ κρίνεται ἀναγκαῖο νὰ γίνουν οἱ ἀπαραίτητοι τοιμενταύλακες γιὰ νὰ μὴ χάνεται τὸ νερὸ μέσα στὰ χωμάτινα αὐλάκια.

Τὸ χωριὸ ἀπὸ πλευρᾶς γεωπόνου καὶ κτηνιάτρου ἐξυπηρετεῖται ἀπὸ τὶς ἀντίστοιχες ὑπηρεσίες τῆς Ναούσης. Ταχυδρομικὴ ἐξυπηρέτηση καθημερινή. Ἀγροτικὸς γιαιτρός ὑπάρχει στὴ Μαρίνα ποὺ ἐξυπηρετεῖ 4 χωριά. Ὑπάρχει μόνον ἓνα τηλέφωνο στὴν κοινότητα. Ἐχομε τὴ γνῶμη ὅτι χωριὸ μὲ τόσο μεγάλη ἐμπορικὴ κίνηση δὲν μπορεῖ καθόλου νὰ ἐξυπηρετηθῇ ἀπὸ ἓνα τηλέφωνο. Ἀπομόνωση λοιπὸν ἀπὸ ἀπόψεως τηλεπικοινωνίας.

Ἐρχόμαστε τώρα στὴν συγκοινωνία. Τὸ Ροδοχώρι ἀπέχει περίπου 12 χιλιόμετρα βόρεια ἀπὸ τὴ Νάουσα. Ὁ δρόμος ποὺ περνάει καὶ ἀπὸ τὸ Γιαννακοχώρι, στὸ μεγαλύτερο μέρος του εἶναι ἀσφαλτοστρωμένος, ἀλλὰ ὅχι ἀκόμα ὁλόκληρος. Ἀπαιτεῖται ἡ ὁλοκλήρωση τῆς κατασκευῆς του, ποὺ θὰ ἔχει σὰν ἀποτέλεσμα τὴν εὐκολὴ ἐπικοινωνία καὶ τόνωση τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος

τοῦ χωριοῦ. Ἐπίσης ὑπάρχει καὶ δεῦτερος δρόμος μέσω Γιαννακοχωρίου καὶ Μαρίνας ποὺ βγαίνει στὴν κεντρικὴ ὁδὸ Βεροίας — Ἐδέσσης, καθὼς καὶ τρίτος δρόμος ποὺ πηγαίνει στὴν Ἀγία Φωτεινὴ καὶ τὴν Ἑδεσσα ποὺ πρόσφατα χαλικοστρώθηκε.

Στὸ Ροδοχώρι ὑπάρχει ἓνα νηπιαγωγεῖο καὶ ἓνα διθέσιο δημοτικόν. Στὸ γυμνάσιο φοιτοῦν περίπου 45 παιδιά, τὰ περισσότερα στὴ Νάουσα καὶ λίγα στὴ Βέροια. Ἐπίσης σὲ ἀνώτερες σχολὲς φοιτοῦν 7 φοιτητὲς καὶ σπουδαστές.

Οἱ νέοι τοῦ χωριοῦ ἐπιθυμοῦν νὰ μείνουν στὸ μέρος τους ἀρκεῖ νὰ τοὺς παρασχεθοῦν ὠρισμένες δυνατότητες.

Τὸν κῶρο τῆς ψυχαγωγίας καὶ τῆς ἐκπολιτιστικῆς κινήσεως προσπαθεῖ νὰ καλύψει ὁ σύλλογος «Κορνηνοί». Οἱ «Κορνηνοί» ἀτάφεραν καὶ ἔχουν δικό τους λαογραφικὸ χορευτικὸ συγκρότημα μὲ πλούσια δραστηριότητα. Ὁ σύλλογος σκέπτεται νὰ προχωρήσῃ στὴ δημιουργία καὶ ἄλλων τμημάτων, τμήμα διαλέξεων, θεατρικόν, παιδικόν κ.ά. Αὐτὸ ποὺ τοὺς ἀπασχολεῖ εἶναι ἡ ἐξύρεση μιᾶς στέγης, γιὰ νὰ πραγματοποιοῦν τὶς ἐκδηλώσεις τους καὶ νὰ ἱδρῦσουν μιὰ βιβλιοθήκη. Εἶναι ἀπαραίτητα νὰ γίνουν αὐτὰ γιὰ νὰ μὴ μονοπωλοῦν τὴν ψυχαγωγία τῶν νέων τὰ 2—3 καφενεῖα καὶ τὸ μοναδικὸ ζαχαροπλαστεῖο.

Δίκτυο ἀποχετεύσεως ὑπάρχει, τὸ δὲ δίκτυο ὑδρεύσεως εἶναι ἀνεπαρκές.

Τὸ Ροδοχώρι ἐκκλησιαστικῶς ὑπάγεται στὴν Μητρόπολη Ἑδέσσης καὶ ἔχει δύο ἐκκλησίες. Ἡ μία εἶναι ἐνοριακὴ τοῦ Ἀγ. Δημητρίου καὶ ἡ ἄλλη μοναστηριακὴ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου Περιστερεώτα. Τὸ μοναστήρι τοῦ Περιστερεώτα εἶναι κτισμένον πρὸ πάντων ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ σὲ ἀπό-

Τὰ δημοτικά μας τραγούδια ἀποτελοῦν τὴ ζωντανὴ ἱστορία τῆς πόλεως καὶ τῆς περιοχῆς μας. "Όλα τὰ ἱστορικὰ γεγονότα ἐκτός ἀπὸ τοὺς ἐπίσημους ἱστορικούς ἔχουν καὶ τοὺς λαϊκοὺς βάρδους τοὺς ποὺ μὲ μεράκι, ἀγάπη καὶ νοσταλγία τὰ ἀποθανατίζουν στοὺς στίχους τοὺς.

"Ετσι καὶ ὅλο τὸ φάσμα τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν τῆς Νάουσας ζωντανεῦει τοὺς ἀγῶνες τῆς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀγῶνες ὁλόκληρου τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους γιὰ ἐλευθερία καὶ ἀνεξαρτησία.

Αὐτὰ τραγουδιόνταν σὲ ὅλες τὲς ἐπίσημες καὶ ξεχωριστὲς στιγμὲς τῆς ζωῆς κάθε ἀτόμου, στοὺς ἀρραβῶνες, στοὺς γάμους, στὶς γιορτὲς ἐπίσης καὶ στὶς διασκεδάσεις καὶ τὰ γλέντια.

Πολλὰ δημοτικά μας τραγούδια εἶναι πανελλήνια ποὺ διαδόθηκαν ἀπὸ σιτόμα σὲ σιτόμα σ' ὅλους τοὺς σκλαβωμένους "Ελληνες ποὺ τοὺς ἔκαιγε ὁ ἀσίγαστος κοινὸς πόνθος τοῦ λυτρωμοῦ. "Αλλὰ πάλι τραγουδήθηκαν μόνο στὴ Νάουσα καὶ ἀναφέρονται μάλιστα καὶ σὲ τοπικὰ μὲν γεγο-

σταση περίπου 2 χιλιομέτρων καὶ δεσπόζει σ' ὅλη τὴν περιοχή. Τὸ ἔκτισαν οὐ ἔκτισαν 300 στρ. ποὺ δώρισε ὁ τοπικὸς δασικὸς συνεταιρισμός, οἱ Πέντιοι ἀπὸ πολλὰ μέρη τῆς "Ελλάδος, σὲ ἀνάμνηση τῆς χαμένης πατρίδας καὶ τοῦ ὁμῶνιμου μοναστηριοῦ ποὺ ὑπῆρχε ἐκεῖ.

Τὸ μοναστήρι ἀποτελεῖ τόπο προσκυνήματος τῶν Ποντίων ὅλης τῆς χώρας ποὺ ἔρχονται κάθε χρόνο στὶς 23 "Απριλίου ἐδῶ, ὅπως καὶ κάθε 15 Αὐγούστου στὸ ἄλλο ποντιακὸ μοναστήρι τῆς Παναγίας Σουμελά κτισμένο κ' αὐτὸ στὶς καταπράσινες πλαγιὲς τοῦ Βερμίου.

Τελειώνοντας τὴν παρουσίαση αὐτῆ, εὐχόμεστε στοὺς ἐργατικούς καὶ φιλοπρόδους κατοίκους τοῦ Ροδοχωρίου νὰ ἐπιτύχουν στὶς ἐπιδιώξεις τοὺς καὶ συνηγοροῦμε στὴν ἐπίλυση τῶν κάθε λογῆς προβλημάτων, ποὺ τοὺς ἀπασχολοῦν.

Μὲ ἀφορμὴ τὴν πρόσφατη ἔκδοση τῆς ποιητικῆς συλλογῆς τοῦ Δημ. Μπάιτη

Γιάννη Α. Καρατσιώλη

νότα ποὺ εἶχαν πανελλήνια ἀπήχηση, ὅπως π.χ. τὸ ὁλοκαύτωμα τῆς πόλεως τὸ 1822.

Στὴν αὐθεντικὴ τους μορφή τραγουδιῶνται μὲ τὴν τοπικὴ Ναουσαϊκὴ διάλεκτο ὅπως διαμορφώθηκε μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου καὶ τὲς λίγες σχετικὰ ἐπιδράσεις τοῦ κατ'ἐκτικῆς. "Αλλὰ ἀπὸ αὐτὰ ἔχουν χορευτικὸ ρυθμὸ καὶ χορεύονται καὶ ἄλλα εἶναι ἐπιτραπέζια.

Ξεκινώντας ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὅτι τὰ δημοτικά τραγούδια ἐνὸς τόπου ἀποτελοῦν ἓνα ἀπὸ τοὺς βασικώτερους φορεῖς τοῦ λαογραφικοῦ πλούτου καὶ τῆς πολιτιστικῆς κληρονομίας, δὲν ἔχουμε παρὰ νὰ ἐπαινέσουμε τὴν ἀξιόλογη προσπάθεια ἐνὸς νέου συμπολίτου τοῦ κ. Δ. Μπάιτη, νὰ συγκεντρώσει καὶ νὰ καταγράψει ὅλο τὸ σκόρπιο ὕλικὸ ποὺ ὑπάρχει στὸν τομέα αὐτό.

Τὸ δημοτικὸ μας τραγούδι στὶς μέρες μας προβάλλεται ἐπίσης καὶ διατηρεῖται ἀπὸ τὰ πολιτιστικά μας σωματεῖα ποὺ ἔχουν χορευτικὰ τμήματα καὶ κυριολεκτικὰ «ἀλωνίζουν» ὅλη τὴν "Ελλάδα καὶ τὴν Εὐρώπη μετέχοντας σὲ διάφορες ἐκδηλώσεις καὶ φολκλорικὰ φεστιβάλ μὲ ἐπιτυχία. Τέτοια σωματεῖα εἶναι ὁ ὅμιλος γιὰ τὴν προστασία καὶ προβολὴ τοῦ ἔθους «Γενίτσαροι καὶ Μποῦ

λες», τὸ Λύκειο "Ελληνίδων Ναούσης, ὁ "Εκπολιτιστικὸς Σύλλογος «Πυρσός».

"Απὸ τὴν συλλογὴ δημοτικῶν τραγουδιῶν τοῦ Τάκη Μπάιτη, οἷς ἀναφέρω πρὸ κάτω τὸ τραγούδι τοῦ μακεδονομάχου ὀπλαρχηγοῦ Γαρέφη ποὺ βρῆκε ἡρώϊκὸ θάνατο.

Λαμποκοποῦν χρυσὰ σπατχιά
πέφτουν τουφέκια ἀνάργια
κάμη οὐ Γαρέφης πόλιμον
μὴ ἱξήντα παλληκάρια.

"Όλοι ἔτρουγαν ὅλοι ἔπιναν
κ' ὅλοι φουνάζαν βίβα
κ' οὐ Κώστας μὴ πρίστρουφου
μπήκιν μέσ' τὴν καλύβα.

"Εβγα βρὲ Λούκα ἄπιστι
Βούργαροι Καρατάσιου
μερόνυχτα πηπάτησα
δῶθε γιὰ νὰ πιάσους,

Διάβηκα Μωρίχωβα
Λειβάδια Καρατζιόβα
κ' ἀκόμα δὲν ἐφτάσαμε
ἔως τὰ Μελισσόβα.

Δὲν ἔχεις γέρους ἄρρωστους
σήμερα γιὰ νὰ σφάζης
οὔτε κουρίτια ἀνύπαντρα
οὐδὲ ἐκκλησιὲς νὰ κάψης.

Παπάδης γιὰ νὰ τυραννῆς κι
ἀγνὰ ἀθῶα βρέφη
ἔχεις μπρουστά σου σήμερα
τοὺν καπιτάν Γαρέφη.

Βαριὰ τοῦ Λούκα ξιάπλωσε
ἀντάμα μὲ τὸν Τάνο
κ' ποιήμα ἀνέκδωξε
στὴ χώρα τῶν βαρβάρων.

Τί κοίτεσαι Γαρέφη μου,
στοὺς ἔρημους τοὺς τόπους
μακριὰ ἀπ' τὴν πατρίδα σου
στοὺς βάρβαρους ἀνθρώπους,

Ίορδ. Ξανδόπουλος

ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΟΙ

ΕΤΟΙΜΑ ΕΝΔΥΜΑΤΑ

ΤΗΛΕΦΩΝΟ 22.364

Κ Α Τ Α Σ Τ Η Μ Α Τ Α

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΛΑΜΝΙΔΗ

ΤΗΛΕΦΩΝΟ 22.536

Τρεῖς ὄροφοι γεμάτοι ἀπὸ ἔτοιμα ἐνδύματα

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΔΡΙΚΑ

γιά ἓνα ἐξεζητημένο καὶ δυναμικὸ ντύσιμο

ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΠΡΟΙΚΟΣ

τῶν καλυτέρων ἐλληνικῶν καὶ εὐρωπαϊκῶν ἐργοστασίων

Ἐπὶ πλέον **ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ** ἐμπιστοσύνης μὲ τὴ σφραγίδα
τῆς φέρμας μας (Διαθέτομεν καὶ ἐσωτερικὴ ράπτρια)

Στό κατάστημα ΣΑΜΑΡΑ

Θὰ βρῆτε ὅλα τὰ εἶδη τροφίμων

ΤΙΜΕΣ ΑΣΥΝΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

ΤΗΛΕΦ. 22.574

Έκατό περίπου χρόνια και μερικά έκατομμύρια μπουκάλια πρίν

μέ τις πρώτες σταγόνες κρασιού από
κλήματα της Νάουσας, γεννιόταν η ποιότητα ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

Μαζί της γεννιόταν και η παράδοση ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

Η αυστηρή προσήλωση στην παραγωγή, παλαίωση και εμφιάλωση καλού κρασιού.
ΜΠΟΥΤΑΡΗ πρίν έκατό χρόνια. Σήμερα. Ύστερα από έκατό χρόνια.

Πάντα καλό. Κρασί ή ούζο ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

μπουταρη

ΟΥΖΟ - ΚΡΑΣΙ ΑΠΟ ΤΟ 1879

